

דברי הכנסת

הישיבה הארבע-מאות-ועשרים-ושתיים של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, כ"ד בשבט התשנ"ו (14 בפברואר 1996)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

שאלות בעל-פה היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת ביום רביעי, כ"ד בשבט התשנ"ו, 14 בפברואר 1996.

השרים התורנים היום הם השר יהודה עמיטל והשר בנימין בן-אליעזר. בינתיים יש עמנו כאן השר לענייני דתות. קודם כול, נעלה על נס את העובדה שהשר הגיע בדיוק בזמן שהוא צריך לתת תשובות על שאלות.

השר לענייני דתות ישיב על שאלת בעל-פה מס' 563, של חבר הכנסת משה גפני. בבקשה, חבר הכנסת גפני, שאל.

תפקוד המשרד לענייני דתות

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, נודע לי, כי המשרד לענייני דתות אינו מתקצב את המוסדות והתלמידים החדשים בישיבות מתחילת שנת הלימודים, וכמו כן כי שירותי הדת קורסים.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. מדוע משרדך לא מאשר ומתקצב מוסדות ותלמידים חדשים ומתי יתקצבם?

3. מה ייעשה כדי למנוע קריסת שירותי הדת?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. כבוד השר, בבקשה, תשובתך.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת הרב גפני, בישיבות לומדים היום 150,000 תלמידים. לראשונה זה למעלה משנתיים נקבעה מצבת מעודכנת של תלמידי הישיבות, והם והישיבות זוכים בשני-שלישים מתקציב משרד הדתות.

הרבה פעמים אני מביע משאלה לתקצב באותה מידה גם את בתי-הכנסת והמקוואות, כי שיעור התקצוב שלהם הוא פחות מ-10%, או 8% מהתקצוב של הישיבות, ואין עיני צרה בישיבות. אני מקווה שפעם נגיע למצב הזה.

שירותי הדת בישראל אינם קורסים. רק לפני שבועות מספר הוספנו 10 מיליוני שקלים בסוף 1995 לתקציב 1995 למועצות הדתיות שבאמת נמצאות במצוקה כספית, ומונתה ועדה להתמודד עם המצוקה הכספית הזאת.

סך כל התקציב של משרד הדתות הוא מיליארד ו-209 מיליון, והוא לא עונה דווקא על דברים שחבר הכנסת גפני אף פעם לא מגיש שאילתא עליהם, כגון בתי-עלמין. 600 בתי-עלמין מתוקצבים רק ב-12 מיליון שקלים. עבור בתי-כנסת הוגשו בשנת 1995 בקשות ל-600 מיליון שקלים, ויש לנו רק 15 מיליון שקלים לחלק להם.

לכן, אני גאה על כך שהממשלה הזאת תקצבה את הישיבות ואת שירותי הדת. קטעים מסוימים ראויים לתקצוב הרבה יותר גדול. אינני מציע להפחית לקטעים שכרגע מקבלים, לדעתי, סכומים נכבדים.

אשר לבקשות החדשות, הן מטופלות. זה תלוי בהגשת חומר, כי חלק מהבקשות עוד לא הושלמו, ואני מקווה שנוכל לתת את התשובות בזמן סביר.

הוגשו כ-160 בקשות למוסדות חדשים, וכבר אושרו 40. אני חושב שבהמשך נטפל גם ביתר.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר. חבר הכנסת גפני, יש לך שאלה נוספת, אני מציע שתשאל את השאלה, כי את התשובה השר כבר נתן. זה לגבי בתי-העלמין.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני השר, אני מציע לך לא לחלק לי ציונים על מה אני מגיש שאילתות ועל מה לא. לפני שאתה אומר זאת, תבדוק אילו שאילתות הגשתי למשרד הדתות.

נראה לי שאתה אינך מכיר את משרד הדתות, התשובה שלך אינה ממין הטענה. לא שאלתי על דברים אחרים. אתה אינך מכיר את תקצוב הישיבות, שאין לזה שום קשר למה ששאלתי ואין לזה שום קשר לזה שהממשלה שאתה חבר בכיר בה איננה מעבירה כסף לבתי-כנסת ולמקוואות ולא לבתי-עלמין כפי שצריך. זו ממשלה שאתה חבר בה, כמעט היית מועמד לראשות הממשלה.

לכן אני מציע שתענה לי על שאלתי. והשאלה שלי היתה אחת ויחידה: בקשות של מוסדות חדשים, ישיבות חדשות, כוללים חדשים מהתחלת שנת הלימודים בחודש אלול. זה מעשה חסר תקדים; לא אירע מאז קום המדינה שמשרד הדתות, עד היום, לא אישר את הבקשות האלה.

הוגשו 95 בקשות, והן לא אושרו על-ידי הוועדה. פעם אחת מישהו מחברי הוועדה, שמקבל שכר גבוה, לא הגיע, כי היתה לו תקלה ברכבו, פעם אחת עורך-הדין לא מופיע, פעם אחת הפקיד לא מגיע, הבקשות לא מטופלות, הישיבות קורסות. אין גם מענק פתיחה שהיה קיים כל השנים ואתה הפסקת אותו.

אתה אינך מכיר את המשרד, אתה מזלזל באנשים, אתה מזלזל בראשי ישיבות, ועכשיו אתה גם מזלזל בי.

אני מציע שתענה לי על השאלה, מדוע לא עדיין אישרו את המוסדות החדשים מחודש אלול, מתחילת שנת הלימודים? מדוע זה לא אושר? רק על זה תענה לי, ואל תיתן לי ציונים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני השר, תשובתך הקצרה.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אני נותן כבוד לכל ראשי הישיבות, אני נותן כבוד גם לך. אני מעריך אותך מאוד, אבל בתוך ההערכה האישית הגבוהה שיש לי כלפיך, יש לי גם מחלוקת אתך בשאלה, מה הדגש היחסי שאתה שם בדברים שמעניינים אותך, בצדק, כי כל אחד משרת את הקבוצה ששלחה אותו לכנסת, ואתה מדגיש את נושא הישיבות. אתה צריך להיות גאה על כך, ולא צריך לראות את ההערה שלי כפוגעת בך. להיפך, זה יעזור לך בקביעת הרשימה הבאה לכנסת.

משה גפני (יהדות התורה):

אל תעזור לי בזה.

היו"ר ש' וייס:

זה לא הנושא, או יותר נכון זה הנושא אבל לא מדברים עליו.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

הוא התייחס למועמדות שלי וגם אני מתייחס למועמדות שלו. אני מאחל לו הצלחה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

רק שהוא לא יוריד את המועמדות שלו – – –

השר לענייני דתות ש' שטרית:

בדיוק, לא כדאי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רפאל פנחסי, לך יש שאילתא לשרת העבודה. תמתין קצת.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

חבר הכנסת פנחסי, לי יש עוד שש פעמים לטעות כדי להגיע לגיל של 73. 6 כפול 4 זה 24, ועוד 49 שווה 73. זו מתמטיקה פוליטית.

כבוד הרב גפני, השבתי על שאלתך, ואני רוצה למסור מספרים מדויקים. הוגשו 167 בקשות, הושלמו 37 מהן. לצערי, לא כל המוסדות מגישים את החומר באופן מושלם. אם המודיעין שלך כל כך יודע –
--

משה גפני (יהדות התורה):

מה זה מודיעין? זה משרד פתוח.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אם המודיעין שלך יודע בדיוק על תאונות במכוניות של חברי הוועדה, אולי הוא יאיץ גם במוסדות שלא מגישים את כל החומר לזרז את הגשתו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר לענייני דתות. השר לענייני דתות ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 564, של חבר הכנסת שלמה בניזרי, בנושא: ספרי תורה בידי ערבים. בבקשה, חבר הכנסת בניזרי.

ספרי תורה בידי ערבים

שלמה בניזרי (ש"ס):

מוטי טהורי, איש העסקים, גאל לא מכבר ספר תורה שהיה בידי אזרח עירקי – הוא רכשו תמורת 5,000 דולר.

ספרי תורה רבים שהיו שייכים לקהילות יהודיות בארצות ערב מצויים בידי ערבים.

רצוני לשאול:

1. הידוע למשרדך על כך?

2. הישקול משרדך הקמת מועצה שתנסה להשיב לישראל את ספרי התורה שבידי זרים?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אגב, יש ספרי תורה גם בידי פולנים בפולניה ובמקומות אחרים, פשוט שלא תהיה פה הרגשה שיש – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

יש ספר תורה שאבד במפרץ סואץ במלחמת יום הכיפורים, ונתנו את שדות הנפט ולא ביקשנו אותו בחזרה.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

גם על זה אתה מלין?

רחבעם זאבי (מולדת):

בוודאי.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

נפט ותורה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

– – –

היו"ר ש' וייס:

רבתי, נא לאפשר לשר להשיב.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, נא לאפשר לשר להשיב.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חברי, נא לאפשר לשר להשיב.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, כבוד הרב בניזרי, אנחנו עושים מאמץ גדול להציל ולגאול ספרי תורה המוחזקים בידי סוחרים פרטיים בארצות ערב, מתוך הכרה ותודעה שבמסורת היהודית פדיון ספר תורה הוא מצווה חשובה, העדיפה על פני מצוות רבות. לפי הגישה הזאת אנחנו פועלים, בשיתוף פעולה עם כל הגורמים המוסמכים.

ההישגים שהשגנו בתחום הזה הם הישגים נכבדים. בגלל רגישות הנושא אנחנו עוד לא מפרסמים, אבל אני שמח להגיד לכם, שהשגנו הישגים נאים וראויים במאמץ הזה.

במקביל למאמץ בקטע של סוחרים פרטיים, יש ספרי תורה של קהילות שעזבו את ארצות ערב, והספרים עדיין נמצאים בארצות ערב. בעניין הזה אני רוצה להזכיר, שבביקור שלי במצרים – וגם הרב פנחסי היה אתי – בפגישה שלי עם שר ההקדשים המצרי, ד"ר זגזוג, העליתי את הבקשה לאפשר העברה של ספרי תורה מאלכסנדריה ומקהיר לארץ.

היו"ר ש' וייס:

תודה. האם יש לכבודו שאלה נוספות? בבקשה, חבר הכנסת בניזרי.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אדוני השר, אתה אמרת שאתם עושים מאמצים. האם תוכל לפרט, ואם כן, מתי נוכל להתבשר? ואם לא תוכל לפרט מסיבות מסוימות, האם תוכל לשתף אותי אישית לפחות? מכיוון שאני חרד לאותו דבר, האם אוכל לקבל פרטים שלא נצטרך לפרסם אותם עד שנהיה בטוחים בדבר? תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה. כבוד השר, בבקשה.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

קודם כול, אני אשמח לתת מידע על בסיס של אמון על הדברים שכבר עשינו. שנית, אני אשקול את ההצעה שלך לגבי מועצה מייעצת, שתדחף את הנושא הזה ותיתן לו תשומת לב, אבל בשיחה פרטית אני בהחלט מוכן לתת לך פרטים ומידע על הנושאים האלה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר. שרת העבודה והרווחה תשיב על שאילתא בעל-פה מס' 561, של חבר הכנסת רפאל פנחסי, בנושא: התניית קבלה לעבודה ב"אינטל" בקריית-גת בעבודה בשבת. בבקשה, אדוני חבר הכנסת פנחסי.

התניית קבלה לעבודה ב"אינטל" בקריית-גת בעבודה בשבת

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גברתי השרה, שאלתי היתה מופנית לשר התעשייה והמסחר; אני לא יודע משום מה העבירו את השאילתא אלייך. השאילתא היא אליו ולא אלייך, אבל מאחר שהממשלה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פנחסי, רשיונות עבודה הם בתחומה של שרת העבודה והרווחה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

לא מדובר ברשיון עבודה, זה מה שאני אומר.

היו"ר ש' וייס:

תשאל את השאלתא. השרה בוודאי תשיב לך.

רפאל פנחסי (ש"ס):

העיתון "יום ליום" טוען, כי בריאיון עבודה למפעל "אינטל", האמור לקום בקריית-גת בסיוע ממשלתי, הותנה בפני המועמדים שעליהם לעבוד בשבת.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. האם יעבוד המפעל בשבת?

3. האם יסכים משרד התעשייה והמסחר, שסייע למפעל, להתניית קבלת עובדים בעבודה גם בשבת?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. כבוד השרה, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבדת להשיב, כפי שנתבקשתי, לחבר הכנסת רפאל פנחסי על השאלתא שלו.

1. סמנכ"ל משאבי אנוש של חברת "אינטל" מסר למפקח שלנו, כי החברה אינה מציגה התניה כאמור בשאלתא. אגף הפיקוח של המשרד בוחן מקרוב את הנעשה בשטח וימשיך לעשות כן.

2. עד כה מפעל "אינטל" בקריית-גת טרם הוקם וטרם ביקש היתרי עבודה לפי חוק שעות עבודה ומנוחה. אומנם עוד בספטמבר 1993 פנו אל משרדנו שר התעשייה והמסחר ושר האוצר, באישור ראש הממשלה דאז, וביקשו שנסייע, במסגרת החוק, במתן היתר לעבודה בשעות המנוחה השבועיות. הכוונה היתה, והיא עדיין קיימת, לסייע לחברת "אינטל" בהקמת מפעל בהשקעה של כמיליארד דולר

בישראל, דבר שיתרום לצמיחה, לתעסוקה, לקליטת עולים מהנדסים, מדענים ובעלי מקצוע בתחום עיסוקם במקצוע וכן לפיתוח טכנולוגיה עתירת ידע בישראל. בעקבות זאת הצהרנו לחברת "אינטל" על נכונותנו ליתן היתר מוגבל ומותנה בתנאים שונים. לכשתוגש בקשה להיתר, היא תיבחן כדין.

3. לא. גם אם יינתנו היתרים לפי חוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א–1951, אין לראותם כהיתר להתניה הנדונה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשרה. בבקשה, חבר הכנסת פנחסי, שאלה קצרה נוספת.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, אני שמח על תשובתך שאכן לא ייתנו ולא יהיו הבנות מוקדמות שהמפעל יעבוד שבעה ימים ויתנה מראש קבלת עובדים בכך שיעבדו כל ימי השבוע. כפי שאת ציינת, זו השקעה של מיליונים רבים, גם השקעת חוץ וגם השתתפות של הממשלה, ולא יעלה על הדעת שהממשלה תשקיע מראש במפעל שמתנה קבלת עובדים בהתניה שיש בה איפה ואיפה וקיפוח.

רצוני לשאול, האם תהיה השרה מוכנה לעקוב ולבדוק, אם אכן היתה זו התניה מפורשת, כפי שקיבלתי תלונות מעובדים שהלכו לריאיון: אתה מוכן לעבוד שבעה ימים – תתקבל לעבודה; אתה לא מוכן – לא תתקבל. לזה, לדעתי, הממשלה לא צריכה להסכים, והאם השרה מוכנה לפעול כדי שאכן הדברים לא יהיו כפי שנמסר לי.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך. גברתי השרה, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

התשובה, חבר הכנסת פנחסי, היא: כן, ואני עוד היום אנחה את האנשים שאחראים לפיקוח במשרדי לקיים מעקב ולדווח לי אישית.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני גם מאוד מודה לך על התשובה ועל המעשים.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

גברתי שרת העבודה והרווחה תשיב על שאלות רגילות. אנא בטובך, לדון.

עבודה בשבת במפעל "אינטל"

חבר הכנסת ז' המר שאל את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ט בחשוון התשנ"ו (22 בנובמבר 1995):

רצוני לשאול:

האם נכונה הידיעה, שבמסגרת הבנות מוקדמות עם משקיעי "אינטל", התחייבה הממשלה, או התחייבו דובריה או הנושאים ונותנים מטעמה, על עבודת המפעל שבעה ימים בשבוע, היינו גם בשבת?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

עוד בספטמבר 1993 פנו אל משרדנו שר התעשייה והמסחר ושר האוצר, באישור ראש הממשלה דאז, וביקשו שניסיע במסגרת החוק במתן היתר לעבודה בשעות המנוחה השבועית. הכוונה היתה, והיא עדיין קיימת, לסייע לחברת "אינטל" בהקמת מפעל בהשקעה של מיליארד דולר בישראל. הדבר יתרום לצמיחה, לתעסוקה, לקליטת עולים מהנדסים, מדענים ובעלי מקצוע שונים וכן לפיתוח טכנולוגיות עתירות ידע בישראל. בעקבות זאת הודענו אז לחברת "אינטל" על נכונותנו לתת היתר מוגבל, המותנה בתנאים שונים. לכשתוגש בקשה להיתר, היא תיבחן כדין.

זוכי מכרז לאספקת שירותים למשרד העבודה והרווחה

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שרת העבודה והרווחה ביום כ' בכסליו התשנ"ו (13 בדצמבר 1995):

הגיע לידיעתי, כי במכרז לשירותי כביסה 156/93, שערך משרדכם בפברואר 1994, זכו ספקים אשר אינם עומדים בתשלום שכר מינימום לעובדיהם, ואף עובדים בשבת, וזאת נוכח חוקי שכר מינימום ושעות עבודה ומנוחה.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. אם כן – האם קיימות הוראות מפורשות המגדירות אספקת שירותים על מנת למנוע מצב כזה?

3. אם אכן קיימות הוראות בנדון, כיצד מבטיח משרדך את אכיפתן?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

1. במכרז 156/93 זכו שלוש מכבסות: מכבסת "לבנון" ממעלה-אדומים, מכבסת "רפי" מבאר-שבע ומכבסת "ענת סחר והחזקות" מפתח-תקווה.

מפקחי המחלקה לאכיפת חוקי עבודה בדקו חשדות לאי-תשלום שכר מינימום כחוק בשלוש המכבסות. לאחר התערבות המחלקה שולמו לחמישה עובדים במכבסת "לבנון" הפרשי שכר, בסך 1,670 ש"ח. בבדיקה במכבסות "רפי" ו"ענת" נמצא שאין ליקויים בנושא שכר מינימום.

לגבי חוק שעות עבודה ומנוחה: מדובר במקרה של עבודה באחד מהימים, כאשר יש שני ימי מנוחה רצופים, לדוגמה בראש השנה. המעסיקים לא ידעו שעליהם לבקש היתר, שהיה ניתן להם אילו ביקשו אותו, ולכן הם הונחו כיצד להגיש בקשה להיתר עבודה בשבת.

2. קיימות הוראות מפורשות, הן בנוסח המכרז והן בחוזה ההתקשרות, עם הספק, המפרטות הן את חוק שכר מינימום והן את חוק שעות עבודה ומנוחה.

3. מפקחי המחלקה לאכיפת חוקי עבודה ומפקחי האגף לפיקוח על העבודה במשרד העבודה והרווחה, אוכפים את ההוראות בבדיקות אקראיות ובעקבות תלונות המגיעות אליהם.

בהנחייתי החל חשב המשרד להעביר לבדיקת המחלקה לאכיפת חוקי עבודה את פרטיה של כל חברה הזוכה במכרז לעבודה עם המשרד.

מימון מטפלות לילדים מוגבלים רפואית

חברת הכנסת ל' לבנת שאלה את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ז בכסליו התשנ"ו (20 בדצמבר 1995):

התברר לי, כי הופסק מימון מטפלות על-ידי משרד העבודה והרווחה לילדים הזקוקים לטיפול צמוד במשך שעות היום בשל הגיעם לגיל גן-חובה.

רצוני לשאול:

1. האם אכן הופסק המימון למטפלות עבור ילדים אלה? אם כן – מדוע?

2. כיצד ניתן לסייע למשפחות הזקוקות לטיפול עבור ילדיהן?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. המימון לילדים המוגבלים רפואית ניתן לילדים נכים עד גיל שלוש.

עם החלת חוק החינוך המיוחד, שילובם של ילדים עם נכויות מגיל שלוש במסגרות יום נמצא באחריות ובמימון משרד החינוך.

אי-תשלום שכר מינימום במפעלים מוגנים

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שרת העבודה והרווחה ביום י"ח בטבת התשנ"ו (10 בינואר 1996):

במפעלים מוגנים, כגון מע"ש, העסיקו עובדים ללא מגבלה רפואית, אך לא שילמו להם שכר מינימום.

רצוני לשאול:

1. מדוע הופר חוק שכר מינימום לגבי עובדים אלה?

2. האם קיבל משרד העבודה והרווחה את התירוץ, שהעובדים שאין להם מגבלות "הסכימו לתנאי ההעסקה הנהוגים במע"ש"?

3. מה יעשה המשרד בנדון?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

1-3. מפעלים מוגנים לא נועדו להעסקת אנשים שאינם מוגבלים, ומייד לכשנודע לי על העסקת אנשים שאינם מוגבלים במסגרות מוגנות הוריתי על הפסקת העסקתם לאלתר. אף שהדבר נעשה מתוך כוונות לסייע לעולים מבוגרים שלא היה כל סיכוי שימצאו תעסוקה כלשהי ובהסכמת המועסקים, הרי שלא זו המסגרת המתאימה ליישום כוונות אלו.

אין משמעות להסכמת העובדים לעבוד שלא על-פי חוק שכר מינימום, ותשלום השכר המגיע להם לאחר שהועסקו נמצא כעת בדיון משפטי בבית-הדין לעבודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחברת הכנסת גוז'נסקי, קצרה מאוד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי השרה, אני מודה לך מאוד על התשובה העקרונית והמעשית. מאחר שהיה מדובר בעולים שנקלטו במסגרות האלה, ושמעתי לאחרונה על ביטול משרות רבות באתרי העתיקות, אני תוהה, מה יהיה גורלם של עולים בני 50 פלוס שמחפשים עבודה? מעבידים פרטיים אינם מוכנים להעסיק אותם והמדינה אינה מוצאת להם פתרונות תעסוקה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. גברתי השרה, תשובתך.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לגבי ביטול המשרות בעתיקות זה נכון, זה נבע מקיצוצים בתקציב, והמקום, המוקד הקשה ביותר נכון להיום זאת אור-עקיבא.

אני עושה את כל המאמצים כדי שבמסגרת אותם 2,000 שהאוצר אישר לנו, 2,000 מקומות עבודה לעבודות מיידיות – ואת זוכרת שזו היתה היוזמה שלי למען אותה אוכלוסייה גם בקרן הקיימת וגם ברשות העתיקות – אני עושה את כל המאמצים כדי לווסת אותם 2,000 כך שבמקומות שבהם המצוקה יותר גדולה, נוכל להעביר אותם ממקום למקום ולתגבר את המאמצים שלנו בשירות התעסוקה אם יש מקומות עבודה בסביבה לסידורם בעבודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשרה.

מימון הוצאות קבורה

חבר הכנסת רן כהן שאל את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ה בטבת התשנ"ו (17 בינואר 1996):

על-פי החלטת מועצת מינהל מקרקעי ישראל, מקבלות חברות קדישא חלקות קרקע לבתי-עלמין במחירים סמליים. ההקצאה מותנית בהתחייבות לשמור מקום לבני הזוג ללא תמורה.

רצוני לשאול:

1. האם נכון שהמוסד לביטוח לאומי לא מתנה השתתפות במימון הוצאות הקבורה בהבטחת מקום קבורה לבן זוג ומדוע?

2. האם יתוקן המצב ברוח החלטות מועצת מינהל מקרקעי ישראל ובתיאום עמה?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. על-פי תקנות הביטוח הלאומי (דמי קבורה), התשל"ו-1976, משלם המוסד לביטוח לאומי לחברה המטפלת בקבורת המת את הוצאות הקבורה הישירות. המוסד אינו רשאי להתנות את החזר ההוצאות הללו בהבטחת מקום קבורה חינם לבן או לבת הזוג.

ההחלטה של מועצת מינהל מקרקעי ישראל אינה משנה את המצב המתחייב מההוראות הכלולות בתקנות הביטוח הלאומי.

אציין שתיקון מס' 8 לחוק שירותי הדת היהודיים, התשנ"ה-1995, הסמיך את השר לענייני דתות להתקין תקנות לקביעת הכללים והסכום שישלם תושב ישראל המבקש לרכוש חלקת קבר בחייו.

מכירת דירות בשבת

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ג' בשבט התשנ"ו (24 בינואר 1996):

מפניות שהגיעו למשרדי עולה, שיש חברות בנייה המבצעות תצוגה ומכירת דירות בשבתות ובחגי ישראל – חברות "מנרב", "מודיעין" ועוד.

רצוני לשאול:

1. האם יש לחברות אלו היתר לפי חוק שעות עבודה ומנוחה?

2. אם כן – על סמך מה ניתן ההיתר?

3. אם לא – מה יעשה משרדך בנדון?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

1-2. אין לשום חברת בנייה היתר למכור, לשווק דירות או לעבוד בימי המנוחה.

3. הנחיתי את אנשי האגף לפיקוח על העבודה במשרדי לבדוק את החברות המופיעות בשאליתא. אם תתגלה עבירה על חוק שעות עבודה ומנוחה, ינקטו הצעדים החוקיים הנדרשים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, אני מודה לך מאוד על התשובה על השאלתא, שהיא, אכן, תשובה עניינית, בניגוד לשאלתא אחרת שלא קיבלתי עליה תשובה היום. אני מודה לך מאוד על התשובה העניינית הזאת.

אני רוצה להסב את תשומת לבך, גברתי השרה, לכך שיש ברדיו, ב"קול ישראל", פרסום של הרדיו, ובין היתר מביאים בו גם את הנושא של מודיעין וגם את הנושא של חברות הבנייה באשדוד, כאשר הם אומרים: הפרסום ברדיו משתלם, ובפרסום עצמו מופיע קטע שבו חברות הבנייה הללו מפרסמות שאפשר להציג ולמכור את הדירות בשבת. אני שואל אותך, גברתי השרה, היות שזו עבירה על החוק, כפי שציינת וכפי שאמרת שמשרדך אכן ינקוט את כל הצעדים הנדרשים לשמור על חוק שעות עבודה ומנוחה, האם את מוצאת לנכון, ואני מציע שתמצאי לנכון לבדוק את הפרסום הזה, שהוא מנוגד לחוק.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת גפני, אמרת: מודיעין, ומה היה המקום השני?

משה גפני (יהדות התורה):

אשדוד.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אשדוד. אני בהחלט מוכנה לבדוק זאת, ואני אודיע לך.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשרה.

חבר הכנסת גפני, אתה כל הזמן משתית שאליות על רדיו. אני רואה שאתה רדיו אקטיבי.

גמלת הבטחת הכנסה לנרקומנים

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ג' בשבט התשנ"ו (24 בינואר 1996):

כיושב-ראש ועדת המשנה למאבק בנגע הסמים הובא לידיעתי, כי נשלחו בקשות למוסד לביטוח לאומי להפסיק גמלת הבטחת הכנסה לנרקומנים שנמצאים בטיפול במוסדות ללא רישוי.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. איזו אלטרנטיבה חלופית מציע משרדך לאותם נרקומנים?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

1–2. על-פי חוק הפיקוח על מוסדות למשתמשים בסמים – – חבר הכנסת דיין, אתה מקשיב?

היו"ר ש' וייס:

זה ממש אליך.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

– – התשנ"ג–1993, מוסד לטיפול בנפגעי סמים חייב לפעול ברישוי. על-פי סעיף 9(ב) לחוק, מוסד שקיבל צו סגירה יעביר את מטופליו למוסד אחר. לכן, אם יש פעילות לסגירת המוסד ולהעברת המטופלים, מופסק מתן הגמלה להבטחת הכנסה לאותו מוסד, והגמלה מועברת למוסד שאליו יועברו הנגמלים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דיין. כן, בבקשה.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, הבטחת הכנסה לנרקומנים היא הבטחת הכנסה אישית. עולה שבמוסד ששמו שנ"ס – שיקום נפגעי סמים – באל-רואי, שאנשים מטופלים שם בקבוצה, הפסיקו את הבטחת ההכנסה לנרקומנים כיוון שהמקום אכן בתהליך של רישוי. השאלה שנשאלת היא, האם הבטחת ההכנסה היא אישית או שהיא למוסד? אם הבטחת ההכנסה היא אישית, מדוע מפסיקים לאנשים את הבטחת ההכנסה בו בזמן שהם מקבלים שם טיפול? זה יכול להיות גם טיפול ביתי, זה היינו הך.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, גברתי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

הבטחת ההכנסה היא גם אישית וגם מוסדית, וכל עוד אדם רשום שהוא נמצא במוסד – זו אחת הדרכים שבה אנחנו מממנים את הפעילויות של אותם מוסדות.

ברגע שהמוסד ייסגר שוב, אם הוא יעבור למוסד אחר – הקצבה תועבר למוסד האחר שבו הוא יהיה מטופל. אם הוא יישאר ללא מוסד – מה שקובע החוק, המוסד לביטוח לאומי – הוא יקבל כדן.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אני מודה מאוד לשרה על תשובותיה. אנחנו עוברים לשר ביילין, ששייב על שאילתות שהוגשו לראש הממשלה. בבקשה, ידידי השר. מייד אחרי כן סגן שר החוץ.

מכירת בנק הפועלים

חבר הכנסת פ' בדש שאל את ראש הממשלה ביום י' בשבט התשנ"ו (31 בינואר 1996):

ב-27 באוקטובר 1995 פורסם בעיתון "הארץ", כי בנק הפועלים יימכר בלי לצמצם את החזקותיו הריאליות, בניגוד להמלצת ועדת-ברודט.

רצוני לשאול:

1. מדוע החליט משרדך, אחרי 13 שנה, למכור עכשיו את בנק הפועלים?

2. מדוע שהקבוצה שתקנה את גרעין השליטה תרוויח ממכירת הנכסים, ולא מדינת ישראל?

3. מדוע משרדך אינו מקבל את המלצות ועדת-ברודט, המצדדות בהקטנת החזקותיו של הבנק?

השר י' ביילין:

1. ההחלטה בדבר מכירת גרעין השליטה בבנק הפועלים התקבלה במסגרת מדיניות הממשלה הכוללת בדבר מכירת מניות הבנקים אשר עברו לבעלות הממשלה בעקבות משבר מניות הבנקים. באמצעות מכירת המניות יפוצה הציבור, באופן חלקי, בגין הנזק שגרם המשבר.

למען הדיוק אוסיף, כי ההחלטה עצמה התקבלה במשרד האוצר.

2. אנו מקווים כי צירוף משקיעים פרטיים לבנק ישפר את אופן ניהולו ותוצאותיו העסקיות. אם תתגשם הנחה זו יושגו תוצאות טובות יותר גם ממכירת הנכסים. במקרה זה יהיו עיקר הנהנים מכך המדינה והציבור, אשר יוסיפו להחזיק ברוב מניות הבנק גם לאחר מכירת גרעין השליטה.

3. הממשלה החליטה לאמץ את המלצות ועדת-ברודט בנוגע להחזקות הבנקים בתאגידים ריאליים. יישום ההמלצות יביא לשיפור בתחום ריכוזיות המערכת הבנקאית בפרט והריכוזיות המשקית בכלל.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת, בבקשה.

פיני בדש (צומת):

אדוני השר, השאלה היא, אם מכירת הבנק תתבצע אחרי יישום המלצות ועדת-ברודט או לפני. כי אם המכירה תתבצע קודם, אתה מגדיל בצורה משמעותית את הריכוזיות במשק, כי החברות הבנות של בנק הפועלים, והן רבות, תצטרפנה לאותן שש-שבע-שמונה או עשר משפחות, שלאט לאט הולכות ומתעצמות ושולטות בכלכלה ובתקשורת של המדינה, לא רק בכלכלה אלא גם בתקשורת, והן מקבלות עוצמה, מעבר לפרופורציה הכלכלית – גם השפעה פוליטית קשה מאוד. השאלה היא, האם אין לחכות וליישם קודם את המלצות ועדת-ברודט?

היו"ר ש' וייס:

איש לא שואל את התקשורת. התקשורת, כידוע, חופשית. בבקשה.

השר י' ביילין:

התשובה על השאלה הזאת ברורה לחלוטין. המכירה תיעשה על-פי המסקנות של ועדת-ברודט. בחוזה, בהסכם, ימומש כל מה שנאמר בוועדה. אין שום טעם למכור את הבנק – – –

פיני בדש (צומת):

זה יהיה בתנאי המכירה.

השר י' ביילין:

נכון.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

פעילות בתי-קזינו בישראל

חבר הכנסת א' רביץ שאל את ראש הממשלה ביום כ"ה בטבת התשנ"ו (17 בינואר 1996):

בעקבות החלטת ועדת-גביש למסד את הקזינו בישראל, דבר שיביא לתוצאות הנראות בעיני חלק מהציבור רעות מבחינה רוחנית וחברתית, רצוני לשאול:

1. האם תעשה לדחיית החלטת הוועדה?

2. האם יפעילו בצורה נמרצת יותר את גורמי האכיפה, כדי לבטל כליל את הנגע של הפעלת בתי-קזינו בלתי חוקיים כפי שהם מופעלים כיום?

השר י' ביילין:

1. הוועדה הציבורית לבחינת הסדרת נושא הקזינו בישראל, בראשות מר משה גביש, הוקמה בעקבות החלטת ועדת השרים לבחינת נושא ההימורים, שקיבלה תוקף של החלטת ממשלה (מס' 6023 ה/מ/1) ביום 20 באוגוסט 1995.

על-פי החלטת ועדת השרים, נתבקשה הוועדה לבחון מודלים שונים של בתי-קזינו ברחבי העולם ולהביא בפני הממשלה את היתרונות והחסרונות שבקיום קזינו חוקי בישראל ואת הדרכים להפעלתו. אם תחליט הממשלה על כך.

בדוח הוועדה, שהוגש לחברי ועדת השרים לבחינת נושא ההימורים בחודש דצמבר 1995, נאמר, כי הוועדה סבורה כי ניתן להקים קזינו בישראל בתנאי פיקוח ובקרה נאותים.

מסקנות הדוח שבו מפורטים היתרונות והחסרונות שבקיום קזינו חוקי בישראל יובאו להכרעת הממשלה, שתחליט בנדון.

2. בשנתיים האחרונות הועלה נושא הטיפול בהימורים בלתי חוקיים בבתי-קזינו לעדיפות גבוהה במסגרת יעדי המשטרה.

המשטרה עושה מאמצים רבים כדי להילחם בתופעת בתי הקזינו הבלתי-חוקיים, והיא תמשיך במאבקה זה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רביץ, שאלה נוספת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, פתיחת או אי-פתיחת קזינו בישראל איננה רק עניין לכלכלנים, יש כאן שאלה ערכית. השאלה הערכית היא מעל ומעבר למה שוועדה כמו ועדת-גביש יכולה להמליץ או להחליט.

שאלתי היא: האם ממשלת ישראל, שאמורה גם להחליט החלטות על-פי ערכים מסוימים של החברה בישראל, כפי שהיא צריכה להיראות, האם היא תכריע בנושא הזה מעל ומעבר למסקנות של הוועדה בראשות גביש, על-פי ערכיה של מדינה יהודית בארץ-ישראל? תודה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, תשובתך.

השר י' ביילין:

אני רק יכול לומר, שהוועדה לא מחייבת את הממשלה. המסקנות שלה יובאו בפני הממשלה. הממשלה לא קיבלה שום החלטה עקרונית בנושא של קזינו עד הרגע הזה. כל שר יהיה רשאי להביע את עמדתו ולהצביע לפי מצפון.

אני מניח שהשיקולים שחבר הכנסת רביץ העלה בדבריו, בשאלתו, יעמדו לפנינו כאשר נקבל את ההחלטה, וכל אחד מאתנו יכריע על-פי צו המצפון שלו.

אני לא הייתי רוצה לגלות בפומבי את דעתי, אבל יש לי בנושא הזה דעה מוצקה מראש, ואני מוכן להדליף אותה מייד לחבר הכנסת רביץ.

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את סגן שר החוץ להשיב על שאלתא. בבקשה.

ירושלים בירת הגדה המערבית

חבר הכנסת ע' עלי שאל את שר החוץ ביום י"ח בטבת התשנ"ו (10 בינואר 1996):

במסמכים של האו"ם – משרדי אונר"א בירושלים – מופיעה הכתובת: ירושלים, הגדה המערבית.

רצוני לשאול:

1. האם ידועה לך עובדה זו?

2. האם מדובר בירושלים בירת ישראל, או בירושלים אחרת, שאני איני מכיר – ויש דוגמאות: בית-לחם ובית-לחם הגלילית, חצור וחצור-הגלילית?

3. איך בדעת השר לעשות לתקן את המעוות?

סגן שר החוץ א' דיין:

1. על-פי הידוע לנו, סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם משתמשת ברוב המקרים בכתובת: . הכוונה, משרדי אונר"א בירושלים. בחלק מהמקרים אכן JERUSALEM, UNRWA FIELD OFFICE, P.O. BOX, כתובת של הגדה המערבית 19149 WEST BANK FIELD OFFICE מופיעה כתובתם כ- . הכתובת שלהם בגדה המערבית, WEST BANK FIELD OFFICE EAST JERUSALEM, בירושלים, או מזרח-ירושלים.

המשמעות היא, שמשרד סוכנות הסעד והתעסוקה האזורי, האחראי ל"גדה המערבית", נמצא בירושלים או במזרח-ירושלים. לא ידוע לנו על כתובת סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם כ"ירושלים, הגדה המערבית".

2. למותר לציין, שאנחנו, מדינת ישראל, ממשלת ישראל, משרד החוץ, איננו מכירים ואיננו משלימים עם המינוח "גדה מערבית" בהקשר של ירושלים וכן במינוח "מזרח-ירושלים". אולם אלה אינם מינוחים הננקטים ייחודית על-ידי סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם, אלא בשימוש כל המערכת האו"מית, שכידוע איננה מכירה באיחוד ירושלים.

3. לגבי מיקום המשרדים, אלה נמצאים במשכנם הנוכחי – "בית-הספר לשוטרים" בשיח'-ג'ראח, מאז 1952.

בכל אופן, חבר הכנסת עובדיה עלי, עמדתנו היא: ירושלים המאוחדת הינה בירת ישראל, והיא תישאר לעד בירת ישראל, לנצח נצחים, כשהיא מאוחדת ובריבונות ישראלית מלאה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת עובדיה עלי. ובבניין ציון ננוחם.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

עכשיו חבר הכנסת עובדיה עלי. רבותי, עכשיו תורו של חבר הכנסת עובדיה עלי. בבקשה, אדוני.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חשבתי לתומי שזו ירושלים שאינני מכיר. אתם יודעים שיש חצור-הגלילית ויש חצור, בית-לחם הגלילית ובית-לחם. אמרתי, אולי גם כאן יש טעות, יש ירושלים אחת ויש ירושלים אחרת.

הייתי מאוד מאוכזב מהתשובה שלך, ידידי הטוב, חבר הכנסת אלי דיין. אני לא מבין. להצעות כאלה אין שום משמעות.

השאלה השלישית בשאילתא היתה, מה אתם עושים כדי למנוע את העניין הזה? אני מבין שסביב שאלת ירושלים יש הסכמה לאומית, צריכה להיות הסכמה לאומית. אתם חוזרים ואומרים זאת מעל כל במה ותחת כל עץ רענן, שאתם בעד ירושלים, ירושלים שלמה. אבל מה אתם עושים? ההתפתלות שלכם מאוד מפריעה לי. יש דברים ברורים. יש תא דואר, שציינת אותו: 19149, משרדי אונר"א, על כל מה שמשתמע מכך, אינני מבין אתכם. מה WEST BANK FIELD OFFICE EAST JERUSALEM, ההתפתלות? מה הגמגום?

אני מבקש לדעת חד-משמעית, מה אתם עושים כדי למנוע את ההתבזות הזאת ואת הכרסום שחל פעם אחר פעם בהתייחסות שלנו סביב שאלת ירושלים. הנושא הזה בנפשנו. אי-אפשר להתפתל, להתחכם ולהתחמק.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר החוץ א' דיין:

אני מבין ללב של חברי, חבר הכנסת עובדיה עלי. גם אנחנו בוודאי איננו מסכימים ואיננו משלימים, ואנחנו אומרים את זה גם לכל הארגונים של האו"ם ולכל מי שמבקר אצלנו. אנחנו אומרים את זה ביזמתנו: בנושא ירושלים לא תהיינה שום פשרות מסוג כלשהו. אני אמרתי את זה גם לערפאת בשטוקהולם. אמרתי לו, אתה יכול להרצות על ה"ג'יהאד", אתה יכול להצהיר, אבל ירושלים היא בירת העם היהודי, היא הבירה הנצחית והמאוחדת של מדינת ישראל. תצהירו ותכתבו, ירושלים היא בירת ישראל.

יש כל מיני החלטות של האו"ם. אני פניתי גם לאירופים ואמרתי להם: הרי עכשיו סיכמנו עם הפלשתינים שאלה הן סוגיות להסדרי הקבע. מדוע אתם ממשיכים בהחלטות שלכם שאינן מכירות בירושלים, ואתם עושים זאת בכל מיני מפגשים ובכל מיני פעילויות? זה מהווה אפילו הפרה של הסכמים בין-לאומיים.

אנחנו נפעל ונמשיך לפעול כדי לשכנע את כל הגופים האלה. אבל, לדעתי, כל מה שקובע זה המעשים שלנו, שירושלים מאוחדת בריבונות ישראל. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן שר החוץ. אני מזמין את סגן שר הביטחון להשיב על שאלתא.

גנבת אמצעי לוחמה מבסיסי צה"ל

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר הביטחון ביום כ"ז בכסליו התשנ"ו (20 בדצמבר 1995):

בעקבות פרסומים בעיתונות הארצית בדבר גנבות אמל"ח מבסיסי צה"ל, רצוני לשאול:

1. כיצד יטופל העניין?

2. כיצד יטופלו האמל"ח המצויים בידי האזרחים?

3. מה היא מעורבות המשטרה בעניין?

תשובת סגן שר הביטחון א' אור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. גנבת נשק מבסיסי צה"ל הינה עבירה של הוצאת נשק מרשות הצבא, לפי חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955, להלן: חש"צ. דינו של המבצע עבירה זו הוא עונש מאסר מרבי של 15 שנה.

צה"ל מתייחס בחומרה רבה למקרי הוצאת נשק, והם מטופלים בכל כובד הראש. די לעניין זה אם נציין את עניינם של שלושת החיילים הנזכרים בכתבה המצורפת לשאלתא. כנגד שלושה חיילים אלה הוגש כתב אישום, המייחס להם פרטי אישום רבים, שרבים מהם עניינם בגנבת אמל"ח. אחד מהם נידון לשתי שנות מאסר בפועל וערעורו על העונש נדחה. שני החיילים האחרים נידונו לשנתיים וחצי מאסר בפועל, וערעור התביעה על קולת העונש תלוי ועומד בפני בית-הדין הצבאי לערעורים. צה"ל ימשיך לנקוט יד קשה כנגד עבריינים אלה. המדיניות שלפיה בכל מקרה של הרשעה יוטל עונש מאסר בפועל לתקופה משמעותית, תימשך.

כמו כן, צה"ל מבצע פעילות למיגון ולגידור בסיסים שבהם מאוחסנים אמל"ח, והוא מגביר את העירנות והשמירה לאור התופעה של גנבות האמל"ח מהבסיסים.

3. במקרים רבים מעורבת משטרת ישראל בחקירת עבירות כגון אלה הנדונות, שכן ברבים מן המקרים מעורבים אזרחים בביצוע העבירה. במקרים שבהם מחזיקים אזרחים נשק שנגנב מצה"ל, הם עוברים עבירה לפי חוק העונשין, התשל"ז-1977, ויש להניח כי רשויות התביעה האזרחית פועלות ביד קשה נגדם.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן שר החוץ. סגן שר החקלאות ופיתוח הכפר ישיב על שאילתא.

יישום המלצות דוח-קדמון

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר החקלאות ביום י"ז בשבט התשנ"ו (7 בפברואר 1996):

בשנת 1995 התקבלה החלטת ממשלה, ולפיה יאומצו המלצות דוח-קדמון בנושא פעילות יצרנית נוספת במשק המשפחתי.

רצוני לשאול:

1. האם יושמו המלצות דוח-קדמון?

2. אם לא – מדוע?

3. האם תיישם הממשלה את ההמלצות בעתיד?

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

3-1. המלצות ועדת-קדמון אושרו על-ידי הממשלה ב-2 באפריל 1995. בעקבות ההמלצות ואישור הממשלה, ניתנו הוראות ליישומן במשרד החקלאות, והוקמה מינהלה בין-משרדית שמתאמת את פעולות המשרדים בנושא זה. יישומן העיקרי והמלא של הדוח מוטל על משרד הפנים ומינהל מקרקעי ישראל.

מועצת מקרקעי ישראל אישרה את הדוח ב-25 במרס 1995, אך יישום ההחלטה התעכב בשל התנגדות שר האוצר למתן הנחות לבעלי עסקים, שיצטרכו לעבור מחלקה א' לאזור תעשייה. לאחר שההחלטה אושרה על-ידי שר האוצר, יובא הנושא לאישור חוזר של המועצה, בתחילת פברואר.

אשר למשרד הפנים, הדוח אושר על-ידי המועצה הארצית לתכנון ובנייה ב-2 במאי 1995, ומונתה ועדת משנה שתכין הצעת החלטה מפורטת והנחיות לוועדות המקומיות והמחוזיות. הוועדה טרם סיימה את עבודתה. בפגישה שהתקיימה עם שר הפנים סוכם, כי יוצאו הנחיות בהקדם כיצד לטפל בעסקים הקיימים, וכי עד חודש מרס תסיים ועדת המשנה את עבודתה והנושא יובא לאישור המועצה הארצית לתכנון.

יצוין, כי מאז שהוגש דוח-קדמון, גדל מספרם של העסקים מ-2,000 ל-3,000, והעיכובים באישור ההמלצות ויישומן הביאו להרחבת התופעה. אנו מעוניינים בפיתוח תעסוקות חלופיות בתחומי המלאכה, השירותים והתיירות במושבים, אך בתנאי שייעשו באופן מבוקר ועל-פי חוקי התכנון והבנייה ואיכות הסביבה, תוך שמירת אופיו החקלאי של המרחב הכפרי. רק יישום מהיר של המלצות הדוח וחיזוק מסגרות האכיפה יאפשרו זאת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רפאל איתן.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, האם שיקולי וחישובי בחירות מהווים חלק או כל השיקולים באשר לפעילות הממשלה בנדון, והאם יש קשר בין המלצות ועדת-קדמון להסדר חובות המושבים?

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

אנחנו פועלים משנת 1994 על דוח ועדת-קדמון בראשותו של חברנו במשרד החקלאות מר קדמון, ומאז 1994 אנחנו עובדים בקדחתנות רבה למען יישומו והבאתו לאור של כל העניין הזה. אבל ידוע, חבר הכנסת רפאל איתן, שהתערבות מוסדות רבים מעכבת את העניין הזה. אם התקדמנו עד הלום בתקופת הבחירות ויצא זימון טוב, לדעתי, מבחינת הממשלה, אני רוצה להרגיע אותך ולהגיד לך שהדרך עדיין ארוכה. אני מקווה שמשרד הפנים יגמיש את עמדותיו כדי שנוציא את העניין הזה אל הפועל. אין כל קשר בין הסדר המושבים לבין ועדת-קדמון. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן שר החקלאות. סגן שר הפנים יואיל בטובו לעלות לדוכן ולהשיב על שאלות רגילות.

חבר הכנסת רפי אלול, התשובה על השאילתא שלך ניתנה לפרוטוקול.

רפאל אלול (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

אתה מופיע אחרי סגן שר החקלאות. נאפשר לך כשהוא יגיע. אם לא, נעביר לשבוע הבא.

מענקים ותמיכות למוסדות על-ידי מועצות מקומיות

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר הפנים ביום כ"ז באדר ב' התשנ"ה (29 במרס 1995):

הרשויות המקומיות מעבירות מדי שנה מיליוני ש"ח כמענקים לגופים שונים.

רצוני לשאול:

1. מה היא מידת הפיקוח של משרד הפנים על פעולות הרשויות המקומיות בעניין זה?

2. מה הם הקריטריונים שעל-פיהם פועלות הרשויות המקומיות?

3. אילו מוסדות קיבלו בשנת התקציב 1994 מענקים העולים על סך 5,000 ש"ח בשנה? (אם הרשימה ארוכה מדי למסגרת השאילתא, אודה לשר אם יצרפה בכתב לדבריו בעל-פה.)

תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בכל אחת מהרשויות המקומיות פועל רואה-חשבון המבקר מטעם משרד הפנים את חשבונות הרשות.

2. משרד הפנים פרסם נוהל חלוקת תמיכות על-פי הנחיות היועץ המשפטי לממשלה, ועל הרשויות לפעול בהתאם.

3. מתן תשובה מפורטת כמבוקש מחייבת העסקת עובדים מיוחדים שיבצעו בדיקה בכל הרשויות המקומיות וידווחו ספציפית על כל הוצאה כמבוקש, פעולה שתעלה לקופת משלם המסים סכומי עתק. משרד הפנים מסתפק בפעולות הביקורת שמבצעים מבקרי הרשויות, היחידה לביקורת ברשויות המקומיות, רואי-החשבון ומבקרת המדינה.

תשלומי ארנונה של משרדי הממשלה

חבר הכנסת י' לם שאל את שר הפנים ביום י"ב בניסן התשנ"ה (12 באפריל 1995):

הגיעה למשרדי פנייה בנוגע למושג "ערי עולים". מושג זה הינו מושג ישן, אשר אינו מתאים עוד למציאות וגורם לעיוותים בעניין תשלום הארנונה של משרדי הממשלה.

רצוני לשאול:

1. מה יעשה משרד הפנים לגבי מושג זה?

2. מה ייעשה כדי להכניס סדר והיגיון בתשלומי הארנונה של מוסדות הממשלה?

סגן שר הפנים ס' טריף:

1–2. במסגרת דיוניה בחוק יסודות התקציב דנה הכנסת בנושא תשלום הארנונה של משרדי הממשלה. אומנם עמדת משרד הפנים היא, שעל מוסדות הממשלה לשלם ארנונה מלאה, וכך גם הומלץ בוועדות השונות, אולם עמדת משרדנו לא התקבלה על דעת הממשלה. לכן לא התאפשר הדבר. עניין הערעורים עדיין שריר וקיים.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יורם לם.

יורם לם (העבודה):

אדוני סגן השר, התשובה בעצם אומרת שהמצב מוקפא מאז תקופת המנדט. חבל מאוד שאנחנו חיים במדינה שעדיין יש בה חוקים מתקופת המנדט או מתקופת העלייה. זה שהמשלה פוטרת את עצמה מתשלום ארנונה, זה עיוות חמור ביותר, שפוגע בשלטון המקומי, וחבל.

אני מבקש לשאול שאלה נוספת, אדוני סגן השר, בעניין תעריפי הארנונה, שהם שונים מעיר לעיר. כיצד ייתכן שמעיר לעיר, ואפילו ערים סמוכות, תעריפי הארנונה יהיו שונים? מדוע המשלה לא קובעת תעריף אחיד?

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הפנים ס' טריף:

חבר הכנסת יורם לס הנכבד, אנחנו, כמשרד הפנים, תומכים תמיכה מלאה בזה שמשרדי המשלה ישלמו ארנונה, לא רק תמורת שירותים, כמו כל המשרדים האחרים. כידוע, המשלה והאוצר לא נתנו יד ולא אפשרו חקיקה בעניין הזה. מי שמשלם היום אלה רק מוסדות בפריפריה, כמו בתי-חולים בנהרייה ובכמה מקומות.

לגבי נושא האחידות בתעריף הארנונה, כסגן שר הפנים וכמי שהיה ראש רשות מקומית, אינני חושב שמשרד הפנים צריך לנקוט מדיניות כזאת. אנחנו קובעים את הסף העליון ואת הסף התחתון. כל עיר, כל יישוב וכל כפר קובעים לעצמם מה הארנונה שצריך לשלם בהתאם לצורכי אותו מקום, בהתאם לרמת המגורים ובהתאם ליכולת של התושבים. על כן, התשובה שלי ברורה בעניין הזה. צריך לאפשר חופש פעולה ותמרון לרשויות חזקות, חלשות וכן הלאה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן שר הפנים.

בנהלי רישוי נשק

חבר הכנסת א' אסעד שאל את שר הפנים ביום י"ט בתמוז התשנ"ה (17 ביולי 1995):

נודע כי אל ועדת הפנים של הכנסת מגיעות תלונות רבות על המתרחש במחלקה לרישוי כלי ירייה בגין העובדה שפניות הציבור אינן נענות כלל, שעות קבלת הקהל מועטות ואין אחידות בקריטריונים ובתהליך קבלת רישיון נשק, בשל אי-פרסום הקריטריונים.

רצוני לשאול:

מדוע אין מבצעים ומיישמים עד כה את נוהלי רישוי הנשק, כפי שנקבע וסוכם בישיבת ועדת הפנים מיום 6 ביולי 1995?

תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שעות קבלת קהל אצל פקידי הרישוי זהים לשעות קבלת קהל של לשכות מרשם האוכלוסין.

הקריטריונים המבוצעים בפועל הובאו לידיעת הציבור, כך שהובטחה אחידותם ויושמו הנהלים.

מסירת מסקנות ועדת-שלגי למשפחות הנעדרים

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שר הפנים ביום כ' בכסליו התשנ"ו (13 בדצמבר 1995):

חלפו שמונה חודשים מפרסום מסקנות ועדת-שלגי לבחינת היעלמות ילדים מקרב עולי תימן.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא נמסרו למאות ממשפחות הנעדרים שהתלוננו בפני הוועדה מסקנותיה לגבי יקיריהם?

2. מי אחראי למסירת מידע זה, ומדוע לא נמסר המידע למרות התקופה הארוכה שחלפה מאז מפרסום הדוח?

3. האם יטופל העניין בדחיפות?

תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כידוע לכנסת, פועלת בימים אלו ועדת חקירה ממלכתית לבדיקת הנושא.

משרד הפנים, לפני פעולת הוועדה, החל במשלוח פניות לבני המשפחות בעקבות מסקנות ועדת-שלגי. עתה, בעקבות פעולת ועדת החקירה, הוחלט להמתין למסקנותיה, כדי למנוע מצב שבו לכאורה עלול להיווצר שיבוש בפעולת ועדת החקירה בגין מידע בנושא רגיש זה.

כל החומר שיידרש ונדרש יועמד והועמד לרשות ועדת החקירה.

עמותות הפועלות שלא על-פי החוק

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שר הפנים ביום ח' בחשוון התשנ"ו (1 בנובמבר 1995):

לאחרונה נמסר, כי קיימות בארץ 6,000 עמותות הפועלות בניגוד לחוק.

רצוני לשאול:

1. האם נתון זה מקביל למידע שברשותך?

2. האם קיימות דרכי אכיפה לגבי העמותות?

3. מה ייעשה כדי למנוע את התרחבות התופעה?

תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנתון של כ-6,000 עמותות שלא קיימו את דרישות חוק העמותות מתייחס להשערה לשנת 1993. השערה זו מבוססת על בדיקה מדגמית של כלל התיקים של עמותות הרשומות במשרדנו – כ-22,000 תיקים – והיא מתייחסת גם לאי-הגשת דוחות כספיים שנתיים.

2. חוק העמותות קובע, כי ניתן להטיל קנסות, לפי ערך של 1,000 שקל ישן, בגין עבירות על דרישות החוק, והעבירות הנ"ל מהוות עילה למחיקת עמותות במקרים מתאימים ואף לפירוקן.

3. יחידת רשם העמותות מבצעת מחיקות של עמותות בצורה שוטפת. קנסות לא הוטלו עד עכשיו, לאור החלטת הפרקליטות, המופקדת על הגשת בקשות לבית-המשפט להטלת קנסות, כיוון שהסכום הנמוך הנקבע בחוק אינו מצדיק את התערבותה.

בהצעת חוק העמותות (תיקון מס' 3), המונחת על שולחן הכנסת וכבר עברה קריאה ראשונה, מעודכן סכום הקנס בצמוד לסכום המופיע בסעיף 61 לחוק העונשין, שעומד היום על כ-7,000 ש"ח וניתן להטילו ישירות על-ידי יחידת הרשם בלי פנייה לבית-המשפט. כמו כן נקבעה בתיקון הנ"ל סדרה של עבירות על חוק העמותות אשר תיחשבנה לעבירות פליליות הגוררות בעקבותן עונש מאסר. לאחר כניסתו לתוקף של התיקון הנ"ל לחוק, ניתן יהיה, לדעתנו, להגביר את אכיפת החוק באופן משמעותי ובצורה יעילה יותר וכך למנוע ואף לצמצם את התפשטות תופעת ההפרות של הוראות חוק העמותות.

פרסום קריקטורה בעלון "משגב 95"

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר הפנים ביום כ"ז בכסליו התשנ"ו (20 בדצמבר 1995):

רצ"ב קריקטורה שפורסמה בעלון הרשמי של המועצה המקומית משגב, ויש בה, לטעמי, הסתה כלפי הציבור.

רצוני לשאול:

1. האם ומה בדעת משרדך להגיב באשר למה שפורסם?

2. האם ומה ייעשה לגבי פרסומים דומים במשגב ובמועצות מקומיות בכלל?

תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1–2. כיוון שמדובר בפרסום שלא פורסם על-ידי המועצה האזורית, בעיתון שאינו משמש עלון רשמי שלה, אין מקום להתערבות משרד הפנים בעניין.

מעבר לזאת, ראש המועצה התערב בעניין בעקבות השאילתא, והמוציא לאור הביע את התנצלותו.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מודים לך על המאמץ. אנחנו ממשיכים הלאה.

הצעת חוק התפזרות הכנסת השלוש-עשרה, התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לסדרת חוקים שעוסקים בהקדמת הבחירות. יש לנו כאן סדרה של חמישה חוקים, כל אחד מרתק בפני עצמו. שר המשפטים ישיב עליהם באופן מקובץ.

הצעת חוק התפזרות הכנסת השלוש-עשרה, התשנ"ה-1995, של קבוצת חברי כנסת, מס' ב'תתל. ינמק חבר הכנסת חנן פורת. אחריך יהיו חברי הכנסת: רענן כהן, חגי מירום, משה קצב, רן כהן. אחר כך תהיינה השלמות של חבר הכנסת רענן כהן, רענן כהן, רענן כהן, ויש לנו יום מאוד מעניין.

חבר הכנסת חנן פורת, בבקשה. עשר דקות לרשותך.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, עתה, משהפכה ההצעה להקדמת הבחירות לעובדה מוגמרת, דומה שאכן ניתן לברך על המוגמר ואף לקבוע את התאריך 4 ביוני, או אם נזדקק לתאריך העברי, וחשוב שנזדקק לו, י"ז בסיוון התשנ"ו.

על-פי המסורת היהודית, י"ז בגימטריה תמיד הוא טוב. אכן נקווה שהבחירות הללו תבשרנה טוב גם לארץ-ישראל שלנו, גם לעם ישראל ולמורשתו היהודית. אני יכול להביע משאלה בשם כל מה שקרוי המחנה הלאומי, שהבחירות הללו יסמנו גם מפנה גדול ביחס לכל המפעל של שיבת ציון ואחיזתנו שלנו בארצנו.

כיוון שנגענו בתאריך העברי ובתאריך הלועזי, אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש, שמן הדין אולי שרבי המדינה, ובכלל כל אלה שעוסקים בקביעת סדר-היום של המדינה, יזדקקו יותר להתבונן בלוח העברי.

היו"ר ש' וייס:

בלוח העברי, בחגים של ערב"י ישראל. יש לנו מדי פעם תקלות.

חנן פורת (מפד"ל):

גם זה נכון. בכל זאת אפשר לומר פה להבדיל.

היו"ר ש' וייס:

למה?

חנן פורת (מפד"ל):

להבדיל אומרים בין דבר לדבר, אם כי לכל דבר יש הערך שלו.

אני כבר נוכחתי לדעת, שלעיתים בצבא-הגנה לישראל, כיוון שהכול עובד על-פי הלוח הלועזי, נוצר מצב שבתאריכים מאוד רגישים, קריטיים, כמו תשעה באב, עושים איזו חאפלה, לא מתוך כוונה רעה, פשוט בתום לב. כך גם כאן, העובדה שלא היתה שום תשומת לב לכך שהתאריכים שהוצעו קודם לכן הם כל כך סמוכים לחג השבועות, ומדובר פה על שבועות ושבת גם יחד, היה בה באמת טעם לפגם. המפלגות הדתיות לא היו צריכות לעורר על כך, והדבר לא היה צריך להיות בבחינת מה שכונה כביכול כניעה לתכתיבי המפלגות הדתיות. אני חושב שדבר טבעי ומובן הוא, שבסמיכות כל כך גדולה לחג, שלפי טבעו של עניין צריך לאחד את הציבור – "ויחן שם ישראל נגד ההר", כאיש אחד בלב אחד – לא יהיה מועד הבחירות, עם כל חילול השבת והחג ההמוני שעלול להיות בעטיו. על כן, דומני, התאריך כבר פחות או יותר נקבע, ה-4 ביוני.

את הצעת החוק שלנו, אדוני היושב-ראש ואדוני השר, הרב יהודה עמיטל, הגשנו חודשים הרבה לפני שהדברים הללו הפכו להיות בבחינת דבר מגובש, ומסיבה אחת פשוטה, שלא פג טעמה גם בעצם הימים האלה. אנחנו מאוד קיוונו, שהשאלות הגורליות שעומדות על הפרק באשר לעתידה המדיני של מדינת ישראל, באשר לעתיד יהודה, שומרון וחבל עזה, והשאלות שעוד לפנינו: הקמת מדינה פלשתינית, נסיגה מהגולן, חלילה, במסגרת הסכם עם סוריה, שאלת ירושלים – לכל אלה תקדם, לפני משא-ומתן ולפני קביעת עובדות בשטח, הכרעת העם, או במסגרת משאל-עם או במסגרת בחירות.

כיוון שכבר עברו הדברים, מותר להביט עליהם ברוח קצת יותר נינוחה, אף-על-פי שהם עדיין פצע בלבי. ואתה, אדוני היושב-ראש, יודע איזה מאמץ עשיתי כדי להביא את הכנסת לקבוע, ששאלות כל כך גורליות תובאנה להכרעת העם כולו, ושוב, או במסגרת של משאל-עם, או בבחירות.

היו"ר ש' וייס:

אתה יודע שהוויכוח בינינו לא היה על מהות, אלא על פרוצדורה. והעניין הרי הוברר בבית-משפט, אז בוא נניח לזה.

חנן פורת (מפד"ל):

אני יודע, ואני מצר על כך שהשאלה הזאת נפלה על חודו של קול. אבל, אני עדיין סבור, ששאלות כל כך גורליות לא עמדו לפני הבחירות הקודמות ולא חייבו מראש הכרעת העם בבחירות.

עתה, משגובש הדבר, אנחנו מברכים על המוגמר. אני אומר, שהתנועה הלאומית הדתית, מפד"ל, לא זו בלבד שאינה יראה מהקדמת הבחירות, אנחנו מברכים על כך. אנחנו מאוד מעוניינים שהבחירות המוקדמות תהיינה ציון דרך, וכל מה שיעשה יעשה אחריהן. נכון, שאלות גורליות עומדות פה לפנינו, אבל כל מי שיצטרך ללכת להכרעה בשאלות הגורליות האלה ילך עם מנדט של העם, עם מנדט שנקבע בבחירות שבהן ישתתפו כל אזרחי ישראל, ולא יוכל להכריע על חודו של קול, בפרט לא על חודם של קולות שנקנו בדרכים שמפאת כבודה של הכנסת אני רוצה לחזור עליהן עכשיו.

אני רוצה להביע גם משאלה, ואני מתכוון להביע אותה גם באוזני ראש הממשלה, שאיננו כאן. עד לבחירות נותרו לנו בסך הכול כארבעה חודשים. אני רוצה לבקש, שעד לבחירות לא ייעשו צעדים מדיניים קשים, השנויים במחלוקת. לא נכון יהיה להמשיך באינטנסיביות, כפי שהציג שר החוץ ברק, את המשא-ומתן עם סוריה, כאשר אנחנו יודעים שלאחר הבחירות אפשר שעמדותיו של מי שיצטרך לנהל את המשא-ומתן תהיינה שונות לגמרי. אסור ליצור אשליה בעניין הזה, אסור ליצור מתחים ואסור ליצור אחר כך משברים, שאחריתם מי יסורנה. מבין זאת אדם, שאיננו אדם כשר אבל הוא חכם, כמו אסד נשיא סוריה. אנחנו לא צריכים ליצור מין תחושה של עסקים כרגיל כאשר הכול יודעים שהשאלות האלה עומדות על הפרק לקראת הבחירות.

נכון, הפריסה מחדש, או בלשון יותר פשוטה: הנסיגה מהערים ביהודה ובשומרון, לגבי רוב הערים היא כבר עובדה מוגמרת, ואי-אפשר לשנות אותה בשלב הזה. אבל עדיין יש עיר אחת שהיא הקשה והפרובלמטית מכול, העיר חברון, שבה נמצאות יחד שתי אוכלוסיות, יהודית וערבית, במתח קשה מאוד. כל גורמי הביטחון יודעים לומר, שהנושא הזה עלול להיות רגיש ביותר; עלול להביא, חלילה, לשפיכות דמים. ואני שמעתי את הדברים האלה מפי האנשים הבכירים ביותר במערכת הביטחון.

אני שואל אפוא: האם מן התבונה יהיה להוציא את צה"ל מחברון חודש, או חודש וחצי לפני הבחירות? האם הדבר הזה לא עלול להביא לפרובוקציה קשה מאוד מצד זה או מהצד האחר, פרובוקציה שעלולה להטות את מערכת הבחירות?

לטעמם של אנשי מפלגת העבודה, וכבר נאמר לא אחת על-ידי ראש הממשלה, אין תאריכים קדושים. אני שומע שגם מהצד השני, גם הרשות הפלשתינית אומרת, שלאור העובדה שהבחירות בפתח, ייתכן שהם ישהו את ביטול האמנה הפלשתינית, ועל כל פנים הם כבר דחו את התאריכים.

יש לי בעניין זה שאלה, ואני מבקש ממך, השר יהודה עמיטל, שבעניין הזה אתה תהיה מליץ יושר. השאלה היא: האם יהיה זה נכון לעשות צעד כל כך קוטבי וכל כך קריטי חודש או חודש וחצי לפני הבחירות? אני רוצה להציע לדחות את הנסיגה מחברון עד לאחר הבחירות, ולהביא גם את הדבר הזה להכרעת העם.

ומשפט אחרון לסיום – – –

היו"ר ש' וייס:

נראה פעם משפט שהוא משפט.

חנן פורת (מפד"ל):

אני מקווה בכל לבי, שהבחירות הללו, חרף הקיטוב הגדול וחרף המאבק שעומד לפנינו, תנוהלנה בעדינות, בכבוד, באי-השמצה הדדית. נאמץ את אמרתו של רבי ישראל סלנטר: אתה רוצה להיות גדול, תבנה לעצמך הר; אל תחפור לחבר שלך בור. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אלה היו 17 משפטים, אבל יחסית למצבים קודמים, זה לא רע. תודה רבה.

הצעת חוק התפזרות הכנסת השלוש-עשרה, התשנ"ו-1996

(הצעת חבר הכנסת רע' כהן)

היו"ר ש' וייס:

עכשיו חבר הכנסת רענן כהן. אחריו – חברי, חבר הכנסת חגי מירום, ואחריו – חבר הכנסת משה קצב.

הצעת חוק התפזרות הכנסת השלוש-עשרה, התשנ"ו-1996, מס' ג'תקצו. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מגיש בזה בשם סיעת העבודה, ואני מעריך שגם בשם הקואליציה כולה, הצעת חוק לפיזור הכנסת השלוש-עשרה. אנחנו מבקשים לקבוע, שמועד הבחירות לכנסת הארבע-עשרה ייקבע ליום ג', י' בסיוון התשנ"ו, 21 במאי 1996.

היו"ר ש' וייס:

מה קורה בלוח היהודי, חבר הכנסת חנן פורת?

חנן פורת (מפד"ל):

שלושת ימי ההגבלה.

רענן כהן (העבודה):

ג' בסיוון, אני מצטער. שלושת ימי ההגבלה מתחילים ב-20 במאי. בדקתי את הסוגיה הזאת. 20, 21 ו-22 במאי, ומייד אחרי זה שבועות.

חנן פורת (מפד"ל):

חשבתי שכבר נעניתם לבקשתנו.

רענן כהן (העבודה):

נדברנו שכל סיעה תציג את התאריך שלה, ובועדת החוקה נקיים דיון כדי להגיע לתאריך המוסכם, הסביר והנוח לכל הבית הזה. אם אפשר להגיע, נגיע. אם לא ניתן יהיה להגיע, נבוא כולנו למליאה וכל סיעה תציג את התאריך שלה. אני מאמין שבסופו של דבר נגיע לתאריך מוסכם. אמרנו שהיום כולנו יחד מצביעים, סיעה עם סיעה שנייה, וכל הבית יסכים לפיזור הכנסת, בלי לקבוע את התאריך, כי עליו יש חילוקי דעות. זה הסיכום, ונדמה לי שאני מציג אותו כפי שסוכם בדיונים שהיו עם משלחות כל הסיעות.

חנן פורת (מפד"ל):

האם מותר לי לשאול, למה לך להיות אנוס על-פי הדיבור – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חנן פורת, תניח לו, מה עוד שהוא אימץ את שיטתך, שאין מגלים בראשית משא-ומתן את כל הקלפים.

רענן כהן (העבודה):

אני מתייצב היום – – – משהו לא ברור, חבר הכנסת פורת?

אריה דרעי (ש"ס):

מאוד ברור.

רענן כהן (העבודה):

אמרנו שהיום נקבע את פיזור הכנסת, ואחר כך נקבע את המועד. יהיו דיונים, יש לנו יום שני ויום שלישי, פעמיים כי טוב. נמצא את הדרך בצורה הטובה והמכובדת ביותר, מתוך רצון ללכת לקראת האוכלוסייה הדתית.

חנן פורת (מפד"ל):

למה לעשות בדיעבד מה שניתן לעשות מלכתחילה?

רענן כהן (העבודה):

את זה נעשה בוועדה. אם נגמור הכול במליאה, מה יישאר לנו?

אני מתייצב היום מולכם מלא גאווה על הישגי הממשלה, וקורא לכם לתמוך בהצעת החוק להקדמת הבחירות, על מנת שנוכל לקבל מחדש – – –

משה קצב (הליכוד):

בגלל הישגי הממשלה לא מקדימים בחירות.

היו"ר ש' וייס:

אגב, זה לא מדויק. יש מדינות שעושות את זה.

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת משה קצב, כדאי ללכת לאוניברסיטה ולראות מתי כדאי להקדים בחירות ומהו העיתוי הנוח ביותר והטוב ביותר.

אני רוצה לשאול אותך שאלה, יושב-ראש סיעת הליכוד, ידידי וחברי.

משה קצב (הליכוד):

יושב פה פרופסור.

רענן כהן (העבודה):

אני עוד לא שאלתי את השאלה. איך אפשר לנהל כנסת בחודש מרס, כאשר יש כנסת נוכחית, שמכהנת במשך תשעה חודשים, ומולה יש כנסת עתידית?

משה קצב (הליכוד):

נכון.

רענן כהן (העבודה):

איך אפשר להציע הצעת חוק עניינית לניהול הכנסת? איזה שיבושים יכולים להיות?

משה קצב (הליכוד):

אתה צודק.

רענן כהן (העבודה):

אנחנו צריכים להיות הגונים ולומר, אולי השיטה שקבענו מחייבת שינוי ובדיקה.

משה קצב (הליכוד):

ממשלה לא יכולה לתפקד.

רענן כהן (העבודה):

ואתם מתפקדים במשך ארבע שנים? ראינו איך אתם מתפקדים. לא הצלחתם לתפקד במשך כל ארבע השנים, כי לא היה לכם אפילו מסר להביא לציבור.

אני חושב, שהיום אנחנו צריכים לפזר את הכנסת כדי להבטיח עבודה תקינה של הבית, עבודה תקינה של הכנסת, וללכת בצורה הוגנת.

דיון על מועד סיום כהונת הכנסת מהווה הזמנה לחשבון של הסיעה ולחשבון נפש. שניהם תלויים זה בזה.

למדינת ישראל יש היסטוריה קצרה בשנים ועשירה באירועים. ארבע השנים האחרונות היו לא רק עשירות באירועים, אלא שנות מפנה – מפנה דרמטי בהיסטוריה של העם היהודי, מפנה שניכר בכל פינה, מפנה שהביא את השלום ובאמצעותו את ההצלחה הכלכלית האדירה.

משה פלד (צומת):

אתה רוצה לומר, שבפעם הראשונה ממשלה בישראל ויתרה על ירושלים, על הגולן. איזה מפנה, על מה אתה מדבר?

היו"ר ש' וייס:

לא להפריע, חבר הכנסת משה פלד, אנא.

רענן כהן (העבודה):

אל תרמו את העם. אל תנסו לפגוע בירושלים. ירושלים היא בירתו הנצחית של העם היהודי. ירושלים מאוחדת.

משה פלד (צומת):

— — —

חיים דיין (צומת):

-- --

רענן כהן (העבודה):

אתם משקרים את העם הזה. אתם פוגעים בירושלים. תתביישו לכם.

חיים דיין (צומת):

-- --

היו"ר ש' וייס:

תן לי להרגיע אותם. חבר הכנסת חיים דיין וחבר הכנסת משה פלד.

חיים דיין (צומת):

אתם עיוורים.

רענן כהן (העבודה):

אתם עיוורים. אתם רוצים ליצור דבר שאיננו קיים. אתם מרמים את העם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן, אנא תירגע. חבר הכנסת חיים דיין, זהו. נתתי לכם ביטוי נמרץ ונחרץ. לא להתחיל מחדש את האש. נחלק את זה.

רן כהן (מרצ):

הם מוכנים לחלק את העם.

חגי מירום (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, לך יש תור לנאום. חבר הכנסת חגי מירום, אתה עוד מעט מדבר.

חיים דיין (צומת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חיים דיין, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. רבותי, יש לנו לפחות שעתיים דיון כזה. אני ממליץ על כך שכל שבע, שמונה דקות, ניתן גל כזה, כמו בפרלמנט הבריטי, תפרקו את המרץ. עכשיו שבע דקות מנוחה.

רענן כהן (העבודה):

תודה, אדוני היושב-ראש. אני רוצה להודיע לאנשי מפלגת העבודה, ואני מוסמך להודיע את ההודעה הזאת, בצורה ברורה: ירושלים היא בירתו הנצחית של העם היהודי. ירושלים תהיה מאוחדת, לא ניתנת לחלוקה, בריבונות ישראל. כל מי שידבר על ירושלים הוא זה שמנסה לערער את מעמדה של ירושלים. אני רוצה שעם ישראל ישמע בבהירות ובצורה מוחלטת את הדברים.

עכשיו אפשר לדבר על ליכוד מיוחד. צומת גדלה עכשיו מאוד תוך כדי כניסתה לליכוד. אני רוצה לומר לכם דבר אחד: אין לכם שום אלטרנטיבה. לא היתה לכם שום תוכנית מדינית. לא רציתם את אוסלו, היום אתם מקבלים את אוסלו. לא רציתם לצאת מעזה, היום אתם שואלים איך לא יצאנו מעזה. זו האמת. אין לכם אפילו במה לפנות לציבור. אין לכם מסר. אין לכם מדיניות. אין לכם תוכנית. את זה אתם חייבים להסביר לעם, ואני מציע לכם שתתחילו להתכונן איך להסביר לעם.

אני ממשיך. לא תמצאו עוד ממשלה בישראל שהיו לה הישגים כה רבים ומכריעים לגבי גורל המדינה, דמותה ועתידה. ראש וראשון להישגים הוא קידום משמעותי של השלום. במשך ארבע שנים הספקנו לכונן את הסכם אוסלו א', אוסלו ב', ובאמצע שלום חם וידידותי, שלום אמיתי עם ירדן.

משה פלד (צומת):

עד להודעה חדשה סגר. איזה שלום?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פלד, אני מצטרך לקרוא אותך לסדר.

משה פלד (צומת):

עברו שבע דקות.

היו"ר ש' וייס:

השעון שלך הוא מהמאה ה-19.

רענן כהן (העבודה):

ביבי נתניהו הוא יושב-ראש אופוזיציה יוצא מן הכלל. חשוב לשמור עליו שיישאר כזה. אנחנו נעשה הכול כדי לשמור על ביבי נתניהו שיהיה יושב-ראש האופוזיציה, וניתן לו את כל הכוח כדי שהוא יתמיד במעמד הזה.

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת רענן כהן, אם הוא לא יזכה בבחירות.

רענן כהן (העבודה):

זו בעיה לאחרי כן.

היו"ר ש' וייס:

אני מוסיף לחבר הכנסת רענן כהן שתי דקות זמן פציעות, ונמשיך הלאה.

חיים דיין (צומת):

-- --

היו"ר ש' וייס:

לא, חבר הכנסת דיין. אתה כבר תחת אזהרה.

רענן כהן (העבודה):

ובאמצע שלום חם וידידותי, שלום אמיתי עם שכנינו הירדנים, שלום של תיירות, של מסחר, של הכרה והערכה הדדית.

הממשלה הנוכחית ידעה לא רק לכונן את הדרך לפתרון הסכסוך, אלא גם ליישמו. משא-ומתן עיקש ואינטנסיבי, שהביא לעידן חדש –

מיכאל איתן (הליכוד):

מה זה, נאום פרוגרמטי?

היו"ר ש' וייס:

כן, מותר.

רענן כהן (העבודה):

אתה תנאם את הנאום שלך ואני אנאם את הנאום שלי, וזה מה שמותר לנו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני סתם שואל.

רענן כהן (העבודה):

עניתי לך.

היו"ר ש' וייס:

כן, למה לא?

רענן כהן (העבודה):

עניתי לך. הרי אנחנו נמצאים בעידן של בחירות.

— עידן של קץ לאינתיפאדה, של קץ לאללימות ולטרור, עידן שבו השלום עומד בפתח ומעלה חיוך על פני כולנו.

היו"ר ש' וייס:

אתה צריך לסיים.

רענן כהן (העבודה):

כן. אני אעלה שוב ושוב היום. אין לי בעיות, יש לי 40 דקות לדבר היום.

היו"ר ש' וייס:

בוא תמצא איזה קטע לסיום.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לסיים. היום כולנו יחד צריכים ללכת לפיזור של הכנסת למען החברה, למען תהליך השלום, כדי למנוע מצב שבו לא ניתן לנהל את הכנסת, של כנסת נוכחית ושל כנסת עתידית. כולנו יחד, כל חברי הבית מכל הסיעות נחשוב ביחד, נמצא תאריך, ננסה לגבש את העמדות המשותפות.

נלך אל העם, נבקש את אמונו. העם ייתן לנו את האמון, משום שזו ממשלת עשייה, ממשלה של שלום. ממשלה כזאת יש לה סיכוי לקבל את אמונו של הבוחר. הבוחר הוא חכם והוא יודע עבור מה הוא צריך להצביע. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת רענן כהן.

הצעת חוק פיזור הכנסת השלוש-עשרה, התשנ"ו-1996

(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)

היו"ר ש' וייס:

רשות הדיבור לחבר הכנסת חגי מירום, הצעה מס' ג'תר. עשר דקות. אחריו – חבר הכנסת משה קצב. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, ראשית ברצוני להעיר הערה. נדמה לי שבדיון על פיזור הכנסת מן הראוי שיהיו כאן קצת יותר משרי הממשלה – –

היו"ר ש' וייס:

נכון.

חגי מירום (העבודה):

– – כדי שניתן יהיה לכבד את הבית הזה, את המשכן הזה, שעומד בפני התפזרות הכנסת והליכה לבחירות. אבל אני לא אחנך את ממשלתי, שבסך הכול אני מצדיע לה וחושב שהיא ממשלה טובה, ואני רוצה להתייחס להצעת חוק שהגשתי כאן בעניין פיזור הכנסת.

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת מירום רוצה לומר, שאם הוא יהיה שר בממשלה הבאה הוא יהיה פה.

היו"ר ש' וייס:

אני רק רוצה לומר, שאני תמיד מצטרף להערות האלה. יש לי קושי להטיף מוסר לממשלה כשבדיון כזה יושבים באולם שבעה חברי כנסת.

משה קצב (הליכוד):

לא מצדיעים לממשלה שטעונה חינוך על-פי הגדרתו של הנואם.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מתחילים מחדש. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

מצדיעים, כי מסתכלים על גדול ועל קטן ומבחינים בין טפל לעיקר.

היו"ר ש' וייס:

זה היה הפרולוג. עכשיו אני מתחיל למדוד את הזמן. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הגיעה השעה לפזר את הכנסת וללכת לבחירות כלליות. השעה הגיעה מכמה סיבות שאני מבקש למנותן כאן.

הראשונה, מפני שבלי משים כבר נכנסה כל המערכת הפוליטית ממילא למערכת בחירות, וכל מה שמתרחש בציבור הישראלי, בתקשורת, כל מה שמתרחש ברחוב אומר בחירות, ובמצב כזה שוב אין מקום להשתהות. נראה שבשלה השעה, גם על-פי תחושתם של חלקי הבית הזה וגם על-פי תחושתו של הציבור הישראלי, ומשבשלה השעה צריך להביא להקדמת בחירות.

הדבר השני, תקופת הייצוב לאחר רצח יצחק רבין, זכרו לברכה, הושלמה. היה חשש בלב, מייד לאחר הרצח, שמא ניקלע למערכת בחירות שתהיה בה הטחה זה כנגד זה בתוך המערכת הפוליטית בדבר האשם. נדרשו חודשים מספר על מנת ליצור ייצוב ותחושת-לב שאפשר כבר ללכת לבחירות. לכן, אפשר ללכת עכשיו לבחירות, אף שזכר הרצח הזה והפגיעה הנוראה הזאת ברקמה הדמוקרטית מרחפים מעל ראשינו וירחפו במשך שנים. אפשר להיכנס למערכת בחירות בלי שהרחוב ובלי שהמפלגות תיטרף עליהם דעתם בשל האירוע הטראומטי הזה.

חברי הכנסת, הולך ונשלם הפרק המדיני שהוחל בו עם הפלשתינים, הולך ומתמשש באופן מאוד חיובי הפרק של בניית שלום עם ירדן, וגם זה סוף פרק ולפני כניסה לשיחות על הסדרי הקבע עם הפלשתינים, שבו צריך וראוי לפנות אל העם ולבקש את אמונו מחדש לממשלה שהלכה בתהליך מדיני וכעת עומדת להידרש להכרעות בדבר הסדרי הקבע.

הנימוק הבא אומר, שטרם הוחל בפרק המדיני של השיחות הפורמליות, שהן שיחות שלום בין ישראל לסוריה. הפרק שאנחנו עוברים בתחום הזה הוא שיחות קירבה, שיחות הבנה, שיחות של הבהרה ב"וואי פלנטיישן" שבמריילנד, אבל אנחנו נעמוד בטווח קצר מאוד בפני הצורך לכוון צוותי משא-ומתן פורמלי, ואין לי ספק שהדיון עם הסורים יאריך ולא יהיה אפשר להציג, לא בבחירות במאי או ביוני 1996, אף לא בבחירות שהיו במועד הקודם של 29 באוקטובר, את מתווה השלום ואת הסכם השלום בין ישראל לבין סוריה. לכן מן הראוי לעשות הפסקה ברגע זה ולבקש את אמונו של הבוחר, ואחר כך להיכנס לשיחות, שלהערכתי יארכו שנה-וחצי-שנתיים, עד שניתן יהיה להציג מוצר מוגמר של הסכם שלום בין ישראל לסוריה, כי הבעיות קשות וההבדלים בגישות בין הצדדים הם משמעותיים, ואנחנו יודעים שיש לנו תביעות ביטחון כאלו שעד שנקבל אותן לא נוכל להציג הסכם שלום עם הסורים.

הנימוק הבא גם הוא חשוב, והוא כי ראש הממשלה מבקש כיום את אמונו של העם בבחירה ישירה. ראש הממשלה מבקש לקצר את תקופת כהונתו כמי שלא נבחר על-ידי הציבור ובא למלא מקומו של מנהיג שנרצח. הוא אומר בצורה לגיטימית, מכובדת, ציבורית: הגיעה השעה שאני אעמוד למבחן הבוחר, ואוכל אחר כך, מכוח האמון שניתן לי, להוביל את הממשלה אל היעדים הבאים שלה.

חברי חברי הכנסת, בואו לא נשכח כי הפריימריס ומערכת הבחירות הפנימיות מקשים מאוד את עבודת הכנסת. הכנסת אינה יציבה, הכנסת לא עובדת כדרכה במשך ארבע השנים שחלפו. המערכת הפוליטית כולה עוסקת בעצמה, והליכי הפריימריס משפיעים השפעות קשות ביותר על היכולת לקבל החלטות שקולות ומדודות, כפי שממשלה וכפי שכנסת צריכות לקבל אותן. לכן גם זו סיבה חשובה וטובה להקדמת מערכת הבחירות.

חברי חברי הכנסת, המשק נתון במספר לא מועט של מוקדים משבריים. ברפא"ל בוערים הבוקר הצמיגים, והעובדים נאבקים שם על תנאי שכרם ותנאי פיטוריהם אל מול הממשלה. זה רגע קשה מאוד, שבו ממשלה צריכה להכריע, במצב פוליטי קשה, פנימי וחיצוני, וזו דוגמה. אני רוצה להביע את תקוותי, שהממשלה תסיים את המשבר ברפא"ל, ובימים הקרובים, מפני שמן הראוי לסיים אותו, ושלא תיגרם, חלילה, רעה למוסד הזה, למפעל הביטחוני הזה –

היו"ר ש' וייס:

הוא נמשך חמש-שש שנים. אפשר כבר לגמור אותו.

חגי מירום (העבודה):

– – ושנוכל להגיע להסכם שגם העובדים יצאו ממנו מרוצים וגם המדינה תוכל לייצב את המפעל התעשייתי-הביטחוני הזה באופן שהוא יוכל להמשיך ולתפקד, ואפילו טוב יותר.

אבל לא רק ברפא"ל. אנחנו נתונים במשבר שקשור להתיישבות העובדת, המושבית והקיבוצית. אנחנו נתונים במשברים בתעשיות הצבאיות. אנחנו נתונים במשברים מכל עבר, ונראה לי שייצוב לאחר בחירות ייטיב את יכולתה של הממשלה לפתור את המשברים האחרים שהזכרתי כאן.

חברי חברי הכנסת, אף שבהצעת החוק שלי מופיע התאריך 28 במאי כתאריך מתאים לקיומן של הבחירות, אני חושב שנצטרך בוועדת החוקה, חוק ומשפט לשקול את שלל ההצעות. אני רוצה לומר כאן, שהואיל וה-21 נמצא לפני החג, וה-28 נמצא קרוב וצמוד אחרי החג, וה-4 ביוני נמצא קרוב מדי אל חופשת הקיץ ועלול לגלגל אותנו לבעיה אם יהיה סיבוב שני, אני מציע כאן להרהר היטב באפשרות של הקדמת הבחירות ל-14 במאי. אין זה קרוב לחג, זה יכול לקצר את מערכת הבחירות, יכול להפוך אותה לאפקטיבית, ראוייה, לא בזבזנית, ובזמן שהמפלגות עוד יכולות להתארגן היטב-היטב כדי להגיע אליהן.

אני מתכוון, כאשר יגיע הדיון לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להציע מחשבה רצינית לגבי ה-14 במאי. זה לא ישנה את המועדים הפנימיים של המפלגות. זה יקצר את התהליך, וקיצור תהליך של בחירות ראוי מכל הבחינות. המדינה אינה זקוקה למערכה ארוכה. המדינה זקוקה למערכה קצרה, תכליתית, הוגנת, חברית, דמוקרטית, וברוח שלא תפגע באחדות ישראל. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת חגי מירום.

14 במאי בלוח הלוועזי יהיה בדיוק 48 שנים להכרזת מדינת ישראל. אבל זה לא פוגע, כי ה' באייר קודם, הוא יהיה ב-26 באפריל.

הצעת חוק התפזרות הכנסת השלוש-עשרה, התשנ"ו-1996

(הצעת חבר הכנסת מ' קצב)

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת משה קצב, הצעה מס' ג'תרג. אחריו – חבר הכנסת רן כהן.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אתמול, אדוני היושב-ראש, נדהמתי לשמוע את יושב-ראש המועצה הלאומית הפלשתינית מודיע, שעקב החלטתו של ראש הממשלה שמעון פרס להקדים את הבחירות, הוא חושב שלא יוכלו לשנות את האמנה הפלשתינית כפי שהתחייבו. הייתכן, אדוני היושב-ראש, שנעשתה פה קנוניה בין ממשלת ישראל לבין הרשות הפלשתינית, כדי לעקוף את ההתחייבות שנתנה הרשות הפלשתינית ונתן אש"ף ונתן יאסר ערפאת לביטול הסעיפים באמנה הפלשתינית

שקוראים להשמדת מדינת ישראל, שלוש שנים לאחר ההכרה של הממשלה באש"ף? הייתכן שהיתה פה קנוניה? הייתכן, אדוני היושב-ראש, שראש הממשלה ידע שיאסר ערפאת לא רוצה, לא יכול לבטל את הסעיפים באמנה הפלשתינית שקוראים להשמדת ישראל, והוא טיכס עצה, על-ידי הקדמת הבחירות, כדי לתת תירוץ ליושב-ראש המועצה הלאומית הפלשתינית לומר את מה שהוא אמר אתמול?

אני נדהם. אולי יצא המרצע מן השק, אדוני היושב-ראש? אולי זו היתה העילה האמיתית, כדי לסייע דווקא לאש"ף? שלוש שנים הרשות הזאת מתחייבת ומהתלת בנו. ממשלת ישראל, במשך שלוש שנים, מקיימת משא-ומתן עם ארגון שעיקר מצעו, האידיאולוגיה שלו, ממשיך להטיף להשמדת מדינת ישראל, ואין לממשלת ישראל העוז להציב תנאי אולטימטיבי.

בזה ייבחן שמעון פרס. אם ראש הממשלה ידרוש בצורה אולטימטיבית מיאסר ערפאת, ללא שום תנאי ובאופן מיידי, את ביטול הסעיפים באמנה הפלשתינית שקוראים להשמדת ישראל, הוא יינקח. אם יאסר ערפאת לא ייענה לשמעון פרס, שמעון פרס צריך להסיק את כל המסקנות ולנקוט סנקציות נגד הרשות הפלשתינית. אם שמעון פרס לא ינקוט סנקציות ולא ידרוש בצורה אולטימטיבית ונחרצת את ביטול הסעיפים באמנה הפלשתינית מיידי, חודשיים לאחר הבחירות לרשות הפלשתינית, כפי שהוא התחייב, אני מאשים את שמעון פרס בקנוניה, בשירות לאש"ף, לרשות הפלשתינית, בעצם הטכסיסנות הזאת. בזה הוא ייבחן, וזה מבחן אמינות של שמעון פרס.

כבר חודשים מפלגת העבודה מחפשת דרכים להשפיע על האווירה במדינת ישראל כדי אולי לנצח בבחירות. לא שכחנו את מה שאמר שר הבינוי והשיכון בנימין בן-אליעזר, ונדמה לי שהוא גם חבר ועדת השרים לענייני ביטחון. הוא היה מוכן לתת 250 מיליון דולר לפלשתינים כדי שלא יבצעו מעשי טרור לפני הבחירות ובכך לגרום לניצחון מפלגת העבודה. חזרנו לאותם ימים אפלים של קשר בין אש"ף לבין מפלגת העבודה, כאשר מכהנת ממשלה חוקית, לגיטימית, כדי לגרום לניצחונה של מפלגת העבודה בבחירות האחרונות. שכחנו את מה שאמר אבו-מאזן, מספר שתיים באש"ף?

ושר השיכון, השבוע, נאלץ להתגונן, אדוני היושב-ראש, והוא אמר: אני רוצה לבנות 6,000 יחידות דיור באזור ירושלים. ומה הוא אומר להגנתו? קיבלתי אפילו אישור מיאסר ערפאת. ריבוננו של עולם, באזור ירושלים יאסר ערפאת נותן אישור לשר הבינוי והשיכון לבנות 6,000 יחידות דיור? אין ממשלה בישראל? אין ועדות בניין ערים? אין משרד הפנים? אין מינהל מקרקעי ישראל? אין סמכות? אין שלטון? עד כדי כך התפרקתם, פרקתם עול? אם זו לא הפקרות, מה היא הפקרות? שר הבינוי והשיכון מתגונן שהוא קיבל אישור מיאסר ערפאת כדי שהוא יוכל לבנות?

ואולי שמעון פרס נבהל מהמצב הכלכלי הקשה שצפוי במשק בחודשים הבאים, עד חודש אוקטובר, והוא רצה להקדים תרופה למכה, ולכן החליט לפעול להקדמת הבחירות? יש סכסוכי עבודה – חבר הכנסת חגי מירום הביא פה רשימה – וסכסוכי העבודה בעיצומם. אולי הוא חשש מהגירעון האדיר בתקציב המדינה, שהוא יצטרך להתמודד אתו לקראת סוף השנה ולא יוכל לעמוד בנטל הזה? אולי הוא חשש מהגירעון האדיר במאזן המסחרי, שהגיע בחודש ינואר לממדים חסרי תקדים בתולדות מדינת ישראל? עוד לא היה גירעון כזה במאזן המסחרי בחודש אחד. ואולי הוא נבהל מהזעקה שעומדת לקום? מפלגת העבודה קיבלה מדינה שבה כאשר משפחה שביקשה לרכוש דירה במחיר ממוצע היא היתה צריכה לעבוד חמש שנים וחצי. כעת צריך לעבוד עשר שנים וחצי כדי לרכוש דירה. אולי מכך פחד שמעון פרס, מהתגובות שיכולות להיות?

ואולי שמעון פרס נבהל מהצורך לנהל משא-ומתן על הסדר הקבע עם הפלשתינים בחודש מאי, כפי שהוא התחייב? הוא אמר – מה אני צריך את הכאב ראש הזה? הרי המשא-ומתן העיקרי, אדוני היושב-ראש, אנחנו בפתחו. לא הסדרי הביניים, לא אוסלו א', לא אוסלו ב' הם שעומדים כרגע לדיון העיקרי. הדיון העיקרי – אנחנו עומדים בפתחו – הסדר הקבע. אולי פתאום הוא נתפס לפיק ברכיים ונבהל מההשלכות והמשמעויות שיכולות להיות למשא-ומתן על הסדר הקבע עם הפלשתינים, חמישה חודשים לפני הבחירות כפי שנקבע בחוק? הוא רצה לחסוך את זה. ואולי זה חלק מאותה קנוניה שלא להתחיל את המשא-ומתן על הסדר הקבע, כיוון שהוא הקדים את הבחירות לחודש מאי, הוא יאמר לערפאת, ואז גם ערפאת לא יהיה חייב לשנות את האמנה הפלשתינית? אולי יש פה איזו עסקה כוללת? שמעון פרס צריך לעמוד פה ולהבהיר לנו.

אבל אני בהחלט בטוח שמפלגת העבודה החליטה להקדים את הבחירות עקב חוסר יכולתה של הממשלה לתפקד, והודה בזה יושב-ראש הקואליציה. ממשלה שנשענת על חודם של קולות, בתוכם שניים שערקו מצומת ועברו למפלגת העבודה, ושניים שפרשו מתוכם והקימו מפלגה עצמאית, לא יכולה לתפקד. היא נכשלת לעתים די קרובות ומזומנות פה במליאת הכנסת. שרים מתלוננים כי הם לא יכולים לצאת לחוץ-לארץ, הם צריכים להיות נוכחים בארץ ולרוץ להצבעות.

ואולי, אדוני היושב-ראש, הממשלה סוף סוף התעשתה והגיעה למסקנה שאין לה מנדט למדיניות שלה? היא הולכה בכחש ובכזב, במשך שלוש שנים, את אזרחי ישראל. היא לא הציגה את מצעה האמיתי לפני הבוחרים בבחירות האחרונות, היא הונתה אותם, את הבוחרים. היא לא קיבלה למדיניותה את אישור העם בבחירות האחרונות, הן בכל מה שנוגע להכרה באש"ף ולמשא-ומתן עם הפלשתינים, והן בכל מה שנוגע לסורים ולירידה מרמת-הגולן.

ואולי, אדוני היושב-ראש, מפלגת העבודה הגיעה למסקנה, שההשפעה של האמוציות וההתרגשות עקב רצח ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה, עלולה לדעוך? אנחנו כולנו מזועזעים מהרצח השפל, הכאב הוא לאומי, לא מפלגתי, אבל אולי יש כאלה – כפי שהתבטאו דוברי מפלגת העבודה, דוברים בכירים, שסבורים שיוכלו להפיק תועלת?

מי שרצה הוכחה לכך ראה אותה בנאום של ראש הממשלה כשהוא בא להודיע לעם, בצורה דרמטית, לפני כל ערוצי הטלוויזיה, בשעת השיא, בעיצומה של מערכת החדשות, על החלטתו להקדים את הבחירות. איך הוא פתח את הנאום שלו? שלוש-ארבע דקות תיאור דרמטי של אותן דקות קשות של מעשה הרצח השפל. מה היה הקשר בין אותן דקות דרמטיות לבין ההחלטה על הקדמת הבחירות? אם הוא רצה, הוא יכול היה להעלות קווים לזכרו של יצחק רבין, זיכרונו לברכה, להעלות את דמותו, לשבח אותו. לא, הוא לא כל כך תמים שמעון פרס. הוא רצה לנגן על האמוציות, על הנימים הרגישות ביותר של אזרחי ישראל. הוא פתח את הנאום שלו בתיאור מרגש, דרמטי, של מה שחלף בו באותם רגעים כאשר נרצח יצחק רבין, כדי אולי לעורר אמוציות, כדי לעורר התרגשות ולעורר אהדה. ואותו מאשימים כמי שרוקדים על הדם.

משה נסים (הליכוד):

מי באמת רוקד על הדם?

משה קצב (הליכוד):

המבין יבין, אני לא חייב לומר את זה.

בכל מקרה, אדוני היושב-ראש, הגיעה השעה לפזר את הכנסת עקב כישלונותיה של הממשלה, עקב חוסר יכולתה של הממשלה לתפקד. נעביר את האחריות בשני הנושאים הלאומיים המהותיים העומדים על סדר-היום לממשלה הבאה: הן המשא-ומתן על הסדר הקבע עם הפלשתינים והן המשא-ומתן עם הסורים. איננו סומכים על הממשלה הזאת, ואין לה מנדט לנהל משא-ומתן על שני הנושאים האלה, מכיוון שהיא לא קיבלה את אמון העם. מוטב וצריך להקדים את הבחירות, כדי שהממשלה המוסמכת הבאה – אם מפלגת העבודה תציג עמדות ברורות ואם לא, יחליט העם – תוכל לפתור את הבעיות הללו במזרח התיכון.

נוכח כישלונותיה של הממשלה, אדוני היושב-ראש, בתחום המדיני, הביטחוני, הכלכלי והחברתי, טוב שנקדים את הבחירות ככל שאפשר. ממשלה שנשענת על חודם של קולות ואיננה יכולה לתפקד, מוטב שתתפטר, ואם לא – מוטב שאנחנו נגרום להפסקת כהונתה.

הגשנו הצעת חוק להקדמת הבחירות ל-4 ביוני. לפי דעתנו, זהו התאריך ההולם והמתאים ביותר. הממשלה הזאת הגיעה מזמן לקצה גבול היכולת שלה, וגם אם היום זה מאוחר מדי, מוטב היום. בעזרת השם ניפגש פה, כאשר אזרחי ישראל ייתנו הפעם מנדט לממשלה לנהל מדיניות שקולה, נבונה ואחראית, שמבטיחה לאזרחי ישראל ביטחון, שלום של אמת, שלום של קבע, כלכלה יציבה וצדק חברתי לכול.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת משה קצב.

הצעת חוק התפזרות הכנסת השלוש-עשרה, התשנ"ו-1996

(הצעת חבר הכנסת רן כהן)

היו"ר ר' אדרי:

אני מזמין את חבר הכנסת רן כהן באותו נושא: הצעת חוק התפזרות הכנסת השלוש-עשרה, מס' ג'תרה. בבקשה, אדוני, עשר דקות לרשותך.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברות וחברי הכנסת, כפי שאמר היושב-ראש, אני מתכבד להגיש בשם סיעת מרצ את הצעת החוק לפיזור הכנסת ולהקדמת הבחירות, ולקבוע את מועדן ל-28 במאי 1996, ואני מתכוון בסוף דברי גם לנמק מדוע זה המועד הטוב ביותר, ואני מציע שכל הסיעות תתקבצנה סביב המועד הזה.

אדוני היושב-ראש, מלכתחילה היתה עמדתנו, שבחירות צריכות להיות במועדן. בדרך כלל לא צריך להקדים בחירות, וממשלה שנהנית מרוב צריכה להמשיך עד המועד הקבוע בחוק, והפעם זה היה צריך להיות ב-29 באוקטובר, ולכן לא מצאנו לנכון לתמוך מלכתחילה בהקדמת החוק, מה עוד שהתהליך המדיני נמשך, ובעינינו התהליך המדיני הוא העניין הקובע ביותר מבחינת קיומה או אי-קיומה של ממשלה.

ואולם, אני רוצה להבהיר, שבהחלט השתכנענו שצריך להקדים את הבחירות למועדים שבהם מדובר, וזאת מכמה טעמים. אבל דבר אחד אני רוצה לומר באופן חד-משמעי וברור לחברי המאופוזיציה: רבותי, אין לכם זכות טיעון לגבי הקדמת הבחירות.

רון נחמן (הליכוד):

יש לנו בכלל איזו זכות?

רון כהן (מרצ):

מדוע? משום שלכם ממילא שמורה תמיד הזכות לנסות ולהפיל את הממשלה ולקבוע את המועד על-פי רצונכם. לכן הזכות הזאת עומדת גם לכם וגם לממשלה.

אולם, אדוני היושב-ראש, מאחר שראש הממשלה, מר שמעון פרס, החליט להקדים את הבחירות, ואנחנו מכבדים מאוד את עמדתו, ומאחר שכל המפלגות העיקריות – העבודה, הליכוד, מרצ, צומת ואחרות, החליטו ממילא להקדים את מועד הבחירות המקדימות בתוכן לחודש מרס ועוד קודם לכן – השתכנענו שאין למשוך את המועד עוד חצי שנה. זוהי תקופה מאוד בלתי בהירה, בלתי ברורה, הכרוכה בבזבז של חודשים ארוכים וכספים רבים מאוד, כאשר הכנסת לא תפעל, הממשלה תתקשה לפעול, האופוזיציה תתקשה לפעול – הכול יתקשו לפעול.

ובעיקר – בפגישת מרצ עם ראש הממשלה השתכנענו, שהמשא-ומתן המדיני יימשך. אני אומר לחברי, יושב-ראש סיעת הליכוד, חבר הכנסת משה קצב: גם התביעה לשינוי האמנה הפלשתינית עומדת בעינה, מבחינת התאריך והמועד, ויאסר ערפאת והמועצה הלאומית הפלשתינית חייבים בביטול האמנה הפלשתינית. השתכנענו שהמשא-ומתן עם סוריה יימשך, והוא יופרע אך ורק לכמה שבועות.

לפיכך השתכנענו שאין שום סיבה שלא להקדים את הבחירות בפרק הזמן שבו מדובר.

אבל אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, שנדמה לי שיש חשיבות עצומה לכך שבכנסת ובציבור יהיה ברור שהקדמת הבחירות נקבעה ביושר, בהגינות ובגילוי לב. כפי שהאופוזיציה רוצה להפיל את הממשלה, כדי שהיא תעלה לשלטון, הקואליציה מקדימה את הבחירות כדי שתחזור ותיבחר ותוכל להמשיך את התהליך המדיני. לא צריך לשקר, אין טעם בהונאה, לנו נראה בהחלט שיש צורך להקדים את הבחירות כדי שהקואליציה העבודה-מרצ תזכה בהן.

רבותי, בואו נאמר זאת בגלוי: היה זה מאמץ אדיר של מרצ להבטיח שזו תהיה הקואליציה, שלא תקום קואליציה עם מפלגות ימין, שלא תקום קואליציה עם המפלגות הדתיות, לא משום שאנחנו פוסלים אותן באשר הן מפלגות דתיות או ימניות, אלא משום שישראל ראויה לממשלת שלום, וכדי שתהיה ממשלת שלום, היא היתה ראויה לממשלה שבראשה עמד יצחק רבין, זכרו לברכה, והיום שמעון פרס, ייבדל לחיים ארוכים, ותהיה זו קואליציה של מרצ-העבודה או העבודה-מרצ – כדי שהשלום הזה יהיה אפשרי.

אמרנו את זה בגלוי, פעלנו לשם כך בגלוי, ואפילו כאשר היושב-ראש, חברי חבר הכנסת רפי אדרי, עשה מאמץ לפני שנתיים וחצי להחזיר את ש"ס לקואליציה, מרצ שמה וטו, לא בגלל פסילת ש"ס, אלא כיוון שהיה ברור לנו שמדובר בכפייה דתית, שמדובר באינוס הממשלה ובשיבוש התהליך המדיני שבו אנו רוצים.

אנחנו גלויי לב, אין לנו מה להסתיר, אמרנו את זה בגלוי, פעלנו לשם כך בגלוי, השגנו את ממשלת השלום כפי שמרצ רצתה אותה. אנחנו רוצים לומר, כי זה גם מה שאנחנו רוצים היום.

משה גפני (יהדות התורה):

אתה נגד ש"ס?

רן כהן (מרצ):

אני רוצה לומר בגילוי לב: לא מוצא חן בעיני שבקרוב חברי במפלגת העבודה שוררות זחיחות דעת ואופוריה, שורר איזה ביטחון עצמי מופלג. רבותי, אני רוצה שנאמר גם את זה כאן: אין כאן מחטף בחירות, משום שאף אחד לא מבטיח את המנדט ה-61 לבלוק החוסם שעליו יושבת הממשלה הזאת. אני קורא את כל הסקרים, ואני עדיין לא רואה את הבלוק החוסם מנצח. אני רואה שנכנסות מפלגות חדשות. יש הדרך השלישית, יש מפלגת העולים, יש האיחוד בין צומת לליכוד, או ההיעלמות של צומת אל תוך הליכוד. יש שינויים במפה הפוליטית, אך עדיין דרוש מאמץ ענקי כדי שהבלוק החוסם הזה ישיג את המנדט ה-61. לכן אני לא חי בשום ביטחון עצמי מופרז.

אדוני היושב-ראש, מה שאנחנו מבקשים הוא שני דברים: האחד, שהבלוק הזה ינצח בבחירות הקרובות, ומותר לנו – כן, מותר לנו – לבוא בגלוי ולומר, שבמועד הזה רוב עצום של אזרחי ישראל יהיה זכאי להגיע לקלפי ולבחור.

אני מבקש שחבר הכנסת משה קצב וחבריו לליכוד ינקטו את מירב הזהירות, כאשר הם מדברים על זכר ראש הממשלה שנרצח. אני רוצה לומר לכם ביושר: יהיה זה בזוי מאוד אם מישהו ישתמש לרעה בזכר הרצח של יצחק רבין במערכת הבחירות.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

זה אמור גם לגביכם.

רן כהן (מרצ):

גם לגבינו. זה בוודאי יהיה בזוי מאוד אם זה ייעשה כלאחר יד, כי מי יכול להשתמש באירוע כל כך נורא, כל כך טרגי, כל כך קטלני מבחינת הרמת היד על הדמוקרטיה הישראלית והרמת היד על ראש הממשלה בישראל.

אבל, אני באמת שואל אתכם ביושר ובהגינות. אמר כאן חבר הכנסת משה קצב: תנגנו על נימים. לכם אין נימים? אתם חושבים שעל רצח ראש ממשלה בישראל אפשר לעבור לסדר-היום וללכת לבחירות בלי שהשיעור הזה יילמד על-ידי כולנו, גם על-ידיכם? אני מצפה, שגם אתם לא תתעלמו במערכת הבחירות מהרצח הנורא הזה, וגם אתם במערכת הבחירות הזאת תוקיעו את קבוצות הימין הקיצוני המטורף, שאתם רוצים להתבדל מהן, ובצדק. אבל הם ישנם, הם קיימים. בגלל זה עדיין שומרים על ראש הממשלה, על ראש הליכוד, על שרי הממשלה, על הבית שלי לפעמים; מפני שיש בארץ הזאת, תסלחו לי, אנשים בדמות מפלצות שרוצים לרצוח כדי לקבוע את הפוליטיקה הישראלית.

לדאבוני הרב, להגיד לכם משהו? יש גם בבית הזה מי שהיום מאיים ללכת לבחירות, שנפרד מסיעת מולדת והיום כולל ברשימתו ורוצה לכלול ברשימתו אנשים שעולים לרגל לאנדרטה של ברוך גולדשטיין. אתם תקימו אתם ממשלה אם הם יעברו את אחוז החסימה? אתם תצטרכו להגיד את זה לעם בגלוי: אם חלילה יהיו לכם 61 מנדטים, אתם תקימו אתו ממשלה? על זה תצטרכו לתת דין-וחשבון, כי גם זו תהיה התוצאה של הרצח. אי-אפשר להתעלם מהרצח הזה.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

אבל אל תשכח שברשימתו יש גם אשה ששכלה את בעלה ואת בנה בידי רוצחים.

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת אחימאיר, אתה יודע היטב, שבהוקעה ובמלחמה נגד הטרור הרצחני של ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי" ומסייעין, כולנו חיילים. אבל במלחמה הזאת נגד הימין הקיצוני, שרצח ראש ממשלה בישראל ומאיים להמשיך ולרצוח, צריך לדעת מה כל אחד יעשה במחנהו.

חבר הכנסת אחימאיר, יכולתי לעקור את הסכנה שתפתח מחתרת חמושה בשמאל, אבל לדאבוני אני לא יכול לעקור את המחתרת החמושה בימין. זה תפקידכם, ואותו תצטרכו למלא. זה מה שרציתי לומר.

אדוני היושב-ראש, אני מסיים בעניין אחד. אנחנו לא ננהג כפי שנוהג הימין. רבותי, למדנו את השיעור. כדי להמשיך את תהליך השלום, אי-אפשר להשאיר ביהודה ובשומרון ובחבל עזה אזורי עוד לארבע שנים. ניצחון של הימין יהיה אנרכיה, יהיה חזרה לאינתיפאדה כפולה ומכופלת. B, A,

לכן, הכרחי להמשיך את תהליך השלום. וההכרח הזה מחייב שתיבחר ממשלה של שותפות מרצ-העבודה, עם כוח כמה שיותר גדול למרצ, כדי שהיא תמנע זחילה של העבודה אל עבר המפלגות הדתיות ומפלגות הימין.

ועוד משפט אחד, אדוני היושב-ראש. לא במקרה הגשתי הצעה לקבוע את מועד הבחירות ל-28 במאי. אני מציע גם לעבודה וגם לליכוד להסכים עליו. מדוע? ה-21 במאי אכן נופל יומיים לפני חג השבועות, וזה בהחלט רע לפגוע בחג, כי הספירה יכולה להימשך אל עבר החג. צריך לפסול את התאריך הזה. 28 במאי הוא לאחר חג השבועות. לכן, אין שום סיבה בעולם שזה יפריע לחג השבועות, כי זה בא לאחריו.

לעומת זאת, ה-4 ביוני נופל יום לפני יום הזיכרון לחללי מלחמת לבנון ומלחמת ששת הימים. יש אלינו פנייה של הורים שכולים, שאומרים בצדק: כמו שמתחשבים בכל המועדים, צריך להתחשב ביום הזיכרון לחללי שתי המלחמות הנוראות והקטלניות הללו.

לכן, לדעתי, צריך שכולנו נסכים על 28 במאי. הוא מועד נוח, הוא מועד טוב, הוא מועד קרוב. הבחירות לא יידחו יתר על המידה, ועם זה לא יפריעו לא לחגי ישראל וגם לא למועד יום הזיכרון לחללי מלחמות ישראל. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אפשר לערוך את הבחירות ב-11 ביוני.

רן כהן (מרצ):

אי-אפשר, ואתה בעצמך נימקת למה אי-אפשר.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת רן כהן, אני מבקש להסב את תשומת לבך לכך שיום הזיכרון לחללי המלחמות שהזכרת חל בכ"ח באייר, 5 ביוני, ולא ב-4 ביוני. התאריך העברי הוא הקובע, ולא התאריך הלועזי. אני מודה לך, אדוני.

רן כהן (מרצ):

הפנייה לא נעשתה רק ביוזמתי. פנו אלי הורים שכולים, שיום לפני יום הזיכרון מבחינתם הוא שיבוש התחושה הלאומית והתחושה המשפחתית, ונדמה לי שצריך להתחשב בכך.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת רן כהן. אבקש משר המשפטים להשיב לחברי הכנסת חנן פורת, רענן כהן, חגי מירום, משה קצב ורן כהן, אשר הגישו הצעות חוק להתפזרות הכנסת השלוש-עשרה. בבקשה, אדוני, תשובתך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, כל הדוברים שדיברו היום דיברו בזכות הקדמת הבחירות, כל אחד מטעמו. כל הדוברים שדיברו היום מציעים לפזר את הכנסת השלוש-עשרה לפני המועד הקבוע בחוק.

אני רוצה להבהיר, שהצעות החוק תואמות את הוראות סעיף 34 לחוק-יסוד: הכנסת, הקובע לאמור: "לא תחליט הכנסת להתפזר לפני גמר תקופת כהונתה אלא בדרך קבלת חוק לענין זה". ואכן, נדרשת חקיקה לפיזור הכנסת בטרם המועד שנקבע בחוק.

בחוק-יסוד: הממשלה החדש תוקן הסעיף האמור באופן שהיתוספו בסופו המלים: "ברוב חברי הכנסת", אלא שהתיקון עדיין אינו בתוקף היום. חוק-יסוד: הממשלה החדש, והכוונה היא לחוק לבחירה ישירה של ראש הממשלה, ייכנס לתוקף בכל הנוגע לבחירת ראש הממשלה וכינון הממשלה מהבחירות לכנסת הארבע-עשרה ואילך, ולכל עניין אחר, החל ביום שייכנס לכהונתו ראש ממשלה שייבחר על-פי החוק החדש. מכאן שאין כיום חובה שחוק בדבר התפזרות הכנסת יתקבל ברוב חברי הכנסת. חובה זו תחול על הכנסת הבאה.

מאחר שהקדמת סיום כהונתה של הכנסת הזאת והקדמת הבחירות כרוכות בשינויי מועדים בחוק, הוכנה והונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק שבאה להתאים את המועדים, והצעה זו תידון כידוע בוועדת החוקה, חוק ומשפט, אשר תסתייע ביועצים של משרדי הפנים והמשפטים.

אשר לדברים שנאמרו כאן היום – לחברי חבר הכנסת רן כהן, תנוח דעתך. אין במפלגת העבודה שום זחיחות דעת. אנחנו קוראים סקרים, מותר לנו גם להיות שבעי רצון מהסקרים, אבל אנחנו יודעים שהסקרים תלויים במה שהאזרח שנשאל משיב, ובמה שהוא משיב היום, וזה לא דווקא מה שהוא

יחשוב ביום המחר. אנחנו יודעים שסקרים תלויים באופן עריכת הדגימה ובדרגת המקצועיות, ברמת המהימנות ועוד בדברים מדברים שונים. כך שאנחנו יכולים להיות שבעי רצון, אבל לא להתבסס, וודאי שאנחנו לא נכנסים לאופוריה.

אנחנו באמת מאמינים, וגם אתם מאמינים, שהממשלה הזאת עשתה גדולות ורבות בכל שטחי החיים. אנחנו מאמינים שאנחנו נקבל לא רק הכרת תודה, כי הכרת תודה בפוליטיקה מתבטאת גם בקולו של הבוחר, גם על פריצת הדרך הגדולה שנעשתה לשלום כולל במזרח התיכון, ואנחנו בצעדים רציניים לקראת זה. אני מאמין שנקבל הערכה על הסכם הביניים עם הרשות הפלשתינית. אני מאמין שיודו לנו על הסכם השלום עם ירדן. אני חושב שהציבור יודע להעריך את ניווט ענייני הכלכלה ככלכלה עניינית ונכונה, טובה ואיתנה, שזוכה להרבה הערכה ברשויות כלכליות מרכזיות ובבנק העולמי. אני חושב שאנחנו נקבל הערכה על התשתיות הרציניות שהוכנו כאן במדינה הזאת בענפיה השונים. אני חושב שנקבל הערכה על זה שהממשלה הזאת נתנה העדפה מבחינת התקציב לחינוך, דבר שלא היה בממשלות רבות, שהחינוך הוא שווה ערך לענייני הביטחון מבחינת ההוצאה הלאומית.

אני חושב שאנחנו נקבל הערכה גם על כל מה שהתנגדנו לו, והתנגדנו שיהיה איזה שהוא שינוי עכשיו ובעתיד במעמד ירושלים, והתנגדנו בתוקף להורדת יישוב יהודי כלשהו מכל מקום שהוא נמצא, והדברים האלה מבטאים היטב בהסכמים שעד היום חתמנו עם הרשות הפלשתינית, שלא כמו שעשתה המפלגה של מי שבא לתקוף אותנו, כשהם עמדו לעשות הסכמים והם ויתרו – אולי בצדק ויתרו – על ההתיישבות היהודית והרסו יישובים. אני לא מבקר אותם על כך, אבל על מה שמגיע לנו קרדיט מגיע, וגם מהאופוזיציה, ונדבר אמת זה לזה, ולא רק בסמאות.

לכן, חברי רן כהן, אנחנו לא זחוחים, אבל אנחנו בהחלט סבורים שיש לנו עם מה לבוא לבוחר ולזכות באמונו.

ולחבר הכנסת קצב, שאמר פה דברים שונים. חברי חבר הכנסת קצב הנכבד, אל נא באפך על נאומי של ראש הממשלה שמעון פרס על הקדמת הבחירות. לעניות דעתי, זה היה לדעת הכול נאום שהוא מלאכת מחשבת, נאום חכם, נאום רגיש, נאום שקול, נאום מוצלח, ואל תבוא בטענה למה ראש הממשלה מעלה בנסיבות כאלה את זכרו של ראש ממשלת ישראל שנרצח. אני חושב, שאם הוא לא היה מזכיר בדבריו אלה את ראש הממשלה יצחק רבין, היית תוקף אותו וממהר לתקוף אותו איך הוא לא מזכיר את הטראומה שעברנו ולא מעלה את זכרו ואת זכויותיו.

משה קצב (הליכוד):

אדוני השר, אתה היית כשדיברתי?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני הייתי. הרי אני רשמתי את דבריך.

משה קצב (הליכוד):

הקשבת למה שאמרת? לא שמעת בכלל מה שאמרתי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני רשמתי, ואתה אמרת שיש פה ניצול, ושנחנו עומדים לנצל את זכרו של ראש הממשלה.

משה קצב (הליכוד):

תכין שיעורי בית לפני שאתה בא.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני ישבתי כאן, שמעתיך, רשמתי, לא מפי השמועה, ממה שאוזני שמעו, ואתה ראית לבקר את נאומי של ראש הממשלה על הקדמת הבחירות בקשר לאזכור שמו של ראש ממשלת ישראל המנוח יצחק רבין.

משה קצב (הליכוד):

שר המשפטים ד' ליבאי:

ואמרת שזה בערך שווה לניצול זכרו לעניינים שעומדים היום על סדר-היום, ענייני בחירות וכיוצא באלה. על כך הערתי מה שהערתי, ואם אתה לא רוצה לשמוע ביקורת, אל תאמר את הדברים, אבל אל תשלול ממני את הזכות לבקר אותך על מה שאמרת היום.

משה קצב (הליכוד):

לא שמעת מה שאמרתי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אנחנו שמענו ממך שאנחנו חשים צורך להקדים את הבחירות בגלל ענייני הכלכלה, כאילו הכלכלה מתמוטטת, חס ושלום. ומה, אנשים לא רואים מה קורה היום, מה קורה בשוק, מה קורה מבחינת אפשרויות הרכישה? האם אתה באמת חושב שמישהו יבוא ויקבל את הטענה הזאת? האם המצב הכלכלי אינו טוב? האם המצב הכלכלי אינו כזה שזוכה להערכה רבה?

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, אדוני השר. חברי הכנסת, אני מבקש מחברי הכנסת ומהשרים שעומדים לשבת ולהקשיב לתשובה. חברי הכנסת, עד עתה התנהל הדיון בצורה שקטה, הוגנת ותרבותית. אני מבקש להמשיך בדרך הזאת. חברי הכנסת, אני לא רוצה לקרוא בשמות, אבל אם תאלצו אותי, אקרא בשמות. אני מבקש לשבת ולא להפריע. אני אודה לכם אם תיענו לבקשתי. גברתי השרה אלוני, ביקשתי כמה פעמים לשבת. גברתי השרה אלוני, לא נקבתי בשמות, ואודה לך אם תואילי להיענות לבקשתי.

שרת התקשורת ש' אלוני:

סליחה, הואלתי.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, על הסיוע והעזרה. בבקשה, אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת משה קצב, הרי לך יש רגישות לענייני חברה, ואני משוכנע שאתה מאוד שמח שבמדינה שלנו אין אבטלה של ממש, והאבטלה ירדה כפי שירדה, פעם מ-14% ל-11%, פעם מ-11% ל-5.6%, ואתה יודע את המצב לאשורו. אז אולי זה לא טוב לאופוזיציה, אבל הרי זה טוב למדינה, וזה לא מצב שאנחנו צריכים כרגע להיות יראים מפניו ומדינו של הבוחר.

משה קצב (הליכוד):

אתה לא רגיש פחות ממני, ומה אתה אומר על הגידול בעוני?

שר המשפטים ד' ליבאי:

ואתה יודע היטב שהיו ימים של אינפלציה משוגעת במדינה הזאת, שאדם לא ידע מה הערך של מה שיש לו ומה ערך המטבע שהוא מחזיק ביד, ואין אלה ימים כאלה. מה לך לבוא היום ולהגיד לציבור הבוחרים, שבגלל החשש שלנו מהמצב הכלכלי אנחנו צריכים למחר ולערוך בחירות מוקדמות? וכי יש לך איזה סימן ששר האוצר בייגה שוחט עשה משהו, עושה משהו, יעשה משהו שאינו נובע אך ורק מגישה עניינית ולטובת הכלכלה?

וכך אמרת אחר כך, ואלה דבריך שרשמתי בזמן שדיברת, אלא אם כן אתה מדבר ואתה לא שומע מה שאתה מדבר: שמעון פרס נבהל מההשלכות של המשא-ומתן על הסדר הקבע ולכן מיהר לבוא לכאן להקדים את הבחירות. שמעון פרס נבהל? הוא הוא האיש שנבהל? הוא לא הוכיח אומץ בלתי רגיל בכל המהלכים המדיניים? הוא לא הוביל – – –

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

— — —

שר המשפטים ד' ליבאי:

סלח לי, אבחר, לא אבחר – אני צריך להשיב עכשיו על הדברים שנאמרים פה. יש מישהו שחשוד במורכ-לב לגבי אופן פתרון הבעיות המדיניות באומץ-לב ומתוך ראייה לטווח ארוך? אתה יכול להסכים או לא להסכים, אבל – – –

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש, אני פונה אליכם. אני מבקש מחברי הכנסת שעומדים ומשוחחים לא לעשות זאת כאן. ההצבעה תהיה בעוד כ-20 דקות. כן, יש הצעות אחרות, ואני מבקש את שימת לבכם. אתם יכולים להישאר באולם. אני מודה לכם. בבקשה, אדוני.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכון שלפי הסכם הביניים עלינו להתחיל במשא-ומתן על הסדר הקבע עם הפלשתינים לא יאחר מה-4 במאי. אכן, זה תאריך שאנחנו צריכים לראות לנגד עינינו, ואני מניח שבתאריך שנקבע יחלו השיחות

עם הפלשתינים, שהרי אנחנו נרצה לכבד את ההסכם. אלא מאי? אני מניח, שאם נתחיל את השיחות ב-4 במאי, הליכוד והאופוזיציה ינשפו בעורפנו ויגידו: מי שמכם? איך אתם מנהלים ברצינות שיחות על עתיד ארץ-ישראל כשאתם יודעים שהבחירות קרובות והן באוקטובר? אתם חושבים שקיבלתם מנדט מציבור הבוחרים, מעם ישראל, מכל תושבי ישראל להסדיר את העניינים לגבי התקופה שלאחר אוקטובר? ואנחנו הרי נצטרך להגיד לך: אתה צודק, לא קיבלנו מנדט, יש לנו מנדט עד אוקטובר.

אז אם בא עכשיו ראש הממשלה ואומר: אכן אני צריך מנדט, אנחנו הולכים לשיחות על פתרון הקבע, ומן הראוי שאני אתחיל אותן ואמשיך אותן כשיש לי מנדט מציבור הבוחרים שאני הוא ראש הממשלה, שזו הממשלה, זו ממשלה שיש לה אמון, ולא כשיש לי בסך הכול טווח של שלושה-ארבעה חודשים לנהל את השיחות – האם לא יותר הגיוני מבחינה זו ללכת לשיחות הללו עם מנדט? הרי אי-אפשר לתקוף משני הצדדים ולהגיד: אין לך מנדט, וכשבאים לציבור לקבל מנדט, להגיד: הנה אתה ירא, אתה מפחד, ועוד ביטויים שהשתמש בהם חבר הכנסת קצב. נבהל, הוא אמר. לא נבהלים, ניגשים בגישה מאוד מאוד אחראית לשיחות רציניות שכאלה.

וחבר הכנסת קצב חוזר ואומר, ואולי הוא חושב שזה יזכה לתהודה, שאנחנו רימינו את הבוחרים. אין שקר גדול מזה. כאשר מדובר בעתיד היחסים עם הפלשתינים, אני מציע לקרוא – לא אלאה אתכם – שורה שורה ממצע העבודה לגבי השלב הזה, לגבי הסכם הביניים, לגבי האוטונומיה. כל שורה מולאה בקפדנות. אני חושב שאפשר יהיה לקחת את הדפים הללו ממצע המערך, להשוות אותם עם הסכם הביניים, ואם תראו לי שם סתירה אחת, אחת, אני אגיד לכם שאני מופתע, אני נדהם, משום שלפי השוואתי אין שום סתירה. אז לבוא ולהגיד שלא קיימנו את ההבטחות?

לגבי סוריה, הרי אמרנו לגבי החזית הסורית ולגבי היחסים עם סוריה, שמאחר שאכן לא דובר ולא נאמר במצע שתהיה נסיגה משמעותית, או מלאה, או אחרת, ואין מנדט לכל דבר שיכול לבוא במהלך השיחות הללו לכלל ביטוי, ראש הממשלה המנוח כבר אמר, וחזר ואמר ראש הממשלה הנוכחי, שהיה ונגיע לסיכומים מסוימים עם הסורים – נלך למשאל-עם. אז לא כיבדנו איזו התחייבות?

אני חושב, אדוני היושב-ראש, שכל הדיבורים על כך שאנחנו נכנעים, נרפים וכיוצא באלה – הרי אין לזה שום יסוד. אילו היינו כל כך נכנעים וכל כך נרפים, אפשר היה אולי כבר להגיע לסיכום עם הסורים ולבוא לבחירות עם הסכם, אבל מאחר שאף אחד לא מוכן לוותר, לא בממשלה הזאת, לא ראש הממשלה הזאת, על שום אינטרס חיוני של מדינת ישראל לא בעניין הגבול, לא בעניין הסדרי הביטחון, לא בענייני המים, ואני לא מאמין שתהיה ממשלה שתהיה מוכנה לוותר על אינטרסים חיוניים לישראל, גם עליכם אני לא הייתי אומר את זה, ואני לא חושב שיש לכם זכות לומר את זה על הממשלה הזאת. אתם יכולים לא להסכים בפרטים, אבל להגיד דברים כאלה, שממשלה לגיטימית שנבחרה תבוא ותוותר על העניינים החיוניים של ישראל?

מיכאל איתן (הליכוד):

שר המשפטים ד' ליבאי:

עם כל הכבוד לא ויתרנו, וכיוון שלא ויתרנו אין הסכם – –

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

שר המשפטים ד' ליבאי:

— – וכיוון שאין הסכם, אין מניעה לגשת לבחירות מוקדמות כאשר הבטחנו שהשיחות יימשכו.

קריאות:

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, עוד מעט אתה מקבל את זכות הדיבור, אדוני.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, כל הסיעות שדיברו כאן והציעו הצעות חוק ביקשו להקדים את הבחירות, לכן נראה לי שכל הסיעות יכולות להצביע בעד הצעות החוק הללו כדי להעביר אותן לוועדה המוסמכת של הכנסת. עניין המועד ייקבע אם על-ידי משא-ומתן בין הסיעות ואם על-ידי החלטת הרוב כפי שהוא יקבע, כי התאריך, בשלב זה, התאריך של יום הבחירות הקרוב עדיין שנוי במחלוקת בין הסיעות, כידוע. הדברים ידועים.

אני מבקש מחברי הכנסת להעביר את כל הצעות החוק בנושא הזה לוועדת הכנסת. אני כשלעצמי חושב – – –

היו"ר ר' אדרי:

לוועדת החוקה, חוק ומשפט, אדוני.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני חושב שמקומן בוועדת החוקה, חוק ומשפט. אם יש הסכמה לכך – הן תעבורנה לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אני רואה שיש הסכמה גם מצד האופוזיציה. אני מבקש להעביר את כל ההצעות לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים, על תשובתך למציעים.

חברי הכנסת, אני מבקש. חלק מחברי הכנסת עומדים ומנהלים שיחות. אני לא רוצה לקרוא בשמות, אבל לא נאה ולא מכובד לעמוד באולם המליאה ולנהל שיחות. לא הייתם רוצים שיעשו לכם כן.

חברי הכנסת, יש הצעות אחרות, המבקשות להסיר את הצעות החוק מסדר-היום. ראשון המציעים המבקש להסיר את הצעת החוק של חבר הכנסת חנן פורת – חבר הכנסת מיכאל איתן. אדוני חבר הכנסת – – –

קריאה:

— — —

היו"ר ר' אדרי:

אתה גם מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן. אדוני ינמק את שתי הצעותיו?

מיכאל איתן (הליכוד):

כן.

היו"ר' אדוני:

אני מודה לך, אדוני.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מייד לאחר ששמעון פרס, ראש הממשלה, נכנס לתפקידו, הוא נשאל – מתי תתקיימנה הבחירות? כבר אז ניסר בחלל האוויר איזה רצון של אנשי מפלגת העבודה להקדים את הבחירות. אבל שמעון פרס, בקול מדוד ושקול, אמר: רבותי, הבחירות תתקיימנה במועדן, בחודש אוקטובר. כששמעתי את זה אמרתי לחברי: תראו, אני לא יודע מתי הבחירות תהיינה, אבל דבר אחד אני יודע, באוקטובר הן לא תתקיימנה. שאלו אותי: איך אתה יודע שבאוקטובר הן לא תהיינה? אמרתי: כי שמעון פרס אמר שהבחירות תתקיימנה באוקטובר. אם שמעון פרס אומר שהבחירות תתקיימנה באוקטובר – אפשר להיות בטוח רק בדבר אחד, שבאוקטובר הן לא תתקיימנה.

מסתבר שצדקתי, אבל זה, עדיין, לא אומר לי שום דבר. אני רוצה לשקול מדוע שמעון פרס, שאמר שהבחירות תתקיימנה באוקטובר, ישב עם יועציו ובטח הם אמרו לו: שמעון, הרי אתה אמרת שהן תתקיימנה באוקטובר, אולי לא כדאי להקדים, אבל הוא אמר: אין ברירה, חייבים להקדים.

אני רוצה לדעת, מדוע אין ברירה? מדוע חייבים להקדים? מדוע הממשלה הזאת, שכל כך מפגינה כאילו ביטחון, רוצה להקדים? מדוע צריך לשבור את המלה ולמרות הכול להקדים?

דבר אחד ברור: לפני שהחליטו להקדים ישבו ראשי מפלגת העבודה ובדקו מה יותר טוב למפלגת העבודה – בחירות באוקטובר או בחירות לפני כן? השאלה היתה: האם יש לנו סיכוי לנצח באוקטובר, או הסיכוי שלנו אולי יהיה יותר טוב קודם לכן?

אין לי ספק, שכל נושא הקדמת הבחירות נובע מבדיקה שנעשתה שם, והם הגיעו למסקנה שיש להם חשש שבאוקטובר הם יפסידו את הבחירות, ולכן הם רוצים להקדים אותן על מנת להימנע מתבוסה. אילו הם היו בטוחים שבאוקטובר הם מנצחים – למה להם לשבור את המלה של שמעון פרס?

והנה אנחנו מגיעים לסיבות האמיתיות לכך ששמעון פרס רוצה להקדים את הבחירות. הוא לא אומר אותן. הוא אמר, דרך אגב, שהוא רוצה לחסוך במשאבים; הוא רוצה לחסוך במשאבים ובאמצעים. אני מציע לו, יש הקצבות של מיליארדים שהוא מקצה לפרוטקציוניסטים – שיחסוך שם במשאבים ובאמצעים. יש מיליארדים שהממשלה הזאת מעבירה לקיבוצים – שיחסוך שם במשאבים ובאמצעים. יש מאות מיליונים ואולי מיליארדים שמעבירים לפלשתינים – שיחסוך במשאבים ובאמצעים. פתאום שמעון החסכן, פתאום המשאבים והאמצעים, ולכן צריך להקדים את הבחירות. מה אתם חושבים, שמישהו במדינה הזאת מאמין לזה? מישהו מאמין שאם לפרס היה סיכוי יותר טוב באוקטובר וזה היה עולה לאוצר המדינה פי חמישה הוא היה אומר לא, לא, לא, נחסוך במשאבים ובאמצעים? למי הוא מוכר את הסיפור הזה? מי מאמין בזה?

אבל זו לא הסיבה. אז מה כן הסיבה? מה הסיבה שמקדימים? מדוע הם חוששים מתבוסה באוקטובר וחושבים שאולי יינצלו וינצחו במאי, ביוני? התשובות על כך מורכבות.

הנקודה הראשונה היא, שהממשלה הזאת חיה על זמן שאול. הממשלה הזאת הגיעה למצב, שכל יום רועדים שמא יהיה פיגוע טרור. זה המצב שהממשלה הגיעה אליו, זה ההישג האדיר. הם לא ישנים בלילה, כל בוקר מתעוררים לראות אולי היה פיגוע. העניין הביטחוני לא מעניין אותם. מעניין אותם העניין האלקטורלי.

פותחים היום עיתון, מה קוראים בו? הרשות הפלשתינית אינה פוגעת בתשתית הטרור. נכון, הם כולם מעוניינים בשקט שיהיה בינתיים, להמשיך את מה שנקרא התהליך של הקמת המדינה הפלשתינית. אצלנו קוראים לזה תהליך השלום, הפלשתינים קוראים לזה תהליך הקמת המדינה הפלשתינית, שירושלים בירתה. מסיבות שונות שני הצדדים מעוניינים. בתשתית הטרור לא פוגעים, אבל מפה לשם עושים כאילו יש תהליך שלום.

הסיבה הראשונה לכך שהממשלה הזאת מעוניינת להקדים את הבחירות: היא לא רוצה שהעם ימצא שאותו הסכם שהיא עשתה הוא הסכם שאין מאחוריו דבר, אלא להרוויח זמן, זמן שאול, ושההסכם הזה יתפוצץ לנו בפנים. הממשלה לא רוצה שההסכם יתפוצץ לפני הבחירות.

שמעון פרס דיבר על רמת-הגולן. הוא דיבר על משא-ומתן, ואנחנו שומעים איך הממשלה נאבקת בגבורה. אמר פה השר ליבאי: אנחנו לא מוותרים, אנחנו נאבקים. על מה הם נאבקים? – שהסורים לא ישבו בכינרת, בתוך הכינרת. והציבור שואל את עצמו, איך הגענו לכך, שממצב שבו אנחנו שולטים על כל רמת-הגולן יש דיון על הכינרת? והתשובה היא ברורה: שרי הממשלה הנוכחית אמרו לציבור ואמרו לסורים מהיום הראשון: כל הגולן הוא סורי. אם כך, על מה הם יכולים לנהל משא-ומתן? ובכן, לאחר שמודיעים בצורה שלומיאלית שכל הגולן הוא סורי, על מה מנהלים משא-ומתן? – על הכינרת. אסד, אפילו היה רוצה, לא היה יכול להגיע לפשרה על רמת-הגולן, כי היו אומרים לו: אתה אסד, אתה רוצה לוותר על מה ששרי ממשלת ישראל כבר הודיעו פעם אחר פעם, שהוא כולו שטח סורי? רבותי, ככה לא מנהלים משא-ומתן.

יש סיבה נוספת, סיבה כלכלית. כל הפרשנים הכלכליים, ללא יוצא מן הכלל, יודעים, אומרים וכותבים, שבחודשים הקרובים הממשלה תצטרך לנקוט צעדים כלכליים רציניים כדי לייצב בחזרה את המשק ולהקטין את הגירעון. אין פרשן כלכלי אחד, מהשמאל או מהימין, שלא צפה שבחודשי הקיץ המדינה שלנו תיכנס למשבר כלכלי עמוק. והממשלה הנוכחית, שאומרת שהיא רוצה לחסוך במשאבים ובאמצעים, פחדה ומפחדת שערב הבחירות היא תיקלע למשבר כלכלי. זה נימוק נוסף לכך שהיא רוצה להקדים את הבחירות.

אני מסיים ורוצה לומר, אנחנו יוצאים למערכת בחירות חריפה, קשה, נוקבת. אנחנו לא ניגרר לוויכוחים שוליים על נושא כזה או אחר. אנחנו קוראים לכם: אל תכניסו את יצחק רבין לזירה הפוליטית. יצחק רבין היה דמות פוליטית, מנהיג בישראל. כמו כל מנהיג, דמותו היתה מורכבת מאורות וצללים, מיתרונות וחסרונות. תנו לעם הזה להיות מלוכד, כשכל אחד זוכר אך ורק את יתרונותיו של יצחק רבין. אל תכניסו אותו לזירה. בואו נתווכח בחריפות, בהגינות, על העניינים שעל סדר-היום, ולא על היסטוריות קצרות או ארוכות.

יש נושאים חשובים להביא להכרעת העם. נביא אותם, נתווכח, העם יכריע ואנחנו נקבל את הכרעתו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת מיכאל איתן. אני מזמין את חבר הכנסת משה גפני, המבקש להסיר את הצעת החוק של חבר הכנסת רענן כהן בדבר פיזור הכנסת. אדוני, בבקשה. חמש דקות לרשותך.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר שתי הצעות חוק, גם של חבר הכנסת רענן כהן וגם של חבר הכנסת חגי מירום.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני לא הגיש בזמן.

משה גפני (יהדות התורה):

הגשתי.

היו"ר ר' אדרי:

לא. אדוני הגיש בקשה להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רענן כהן. בבקשה, אדוני.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מודה לך. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו מבקשים שהממשלה הזאת תסיים את ימיה מהר ככל האפשר. אנחנו מעוניינים שהממשלה הזאת, שהשמאל החילוני, ובעיקר מרצ, מהווה בה מרכיב – – –

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, אדוני. חברי הכנסת, אני מבין שכולנו שמחים לפזר את הכנסת ולצאת למערכת הבחירות. אני מבקש שאת השמחה לא תבטאו כאן אלא מחוץ לאולם המליאה. אודה לכם, חברי הכנסת מימין

וגם משמאל. אני מבקש לכבד את הכנסת ואת המעמד ולהקשיב לחבר הכנסת משה גפני. אל תעשו לו מה שאתם לא רוצים שיעשו לכם. אני מודה לכם.

משה גפני (יהדות התורה):

השמאל החילוני, בעיקר מרצ, מהווה בממשלה הזאת גורם מרכזי, שהמריץ את הממשלה במהלכה כל שנות כהונתה, הן בתהליך המדיני ובעיקר בנושא הדתי, מסורת ישראל, הדברים המקודשים לנו כעם יהודי. אני לא רוצה לבוא כעת חשבון עם הממשלה על הנושא המדיני. אני משאיר את זה למערכת הבחירות, אני משאיר את זה לזמן אחר. אין לי הרבה זמן לדבר עכשיו. אני אדבר על הנושא המדיני בהזדמנות אחרת.

היו"ר ר' אדרי:

סליחה. אדוני חבר הכנסת רענן כהן, חבר הכנסת בנימין נתניהו, חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מבקש שאת המשא-ומתן תעשו מחוץ לאולם המליאה. אודה לכם אם תיענו לבקשתי. תודה לכם. אדוני, בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני רוצה להתמקד בנושא שהוא כיום קריטי מבחינתנו, כעם שנמצא בארצו, כשהולכים לתהליך של שלום, לתהליך מדיני עם הערבים. הדבר הראשון, לפני כל דבר אחר, זה לשמור על חוסנו של העם, שיכול להיטמע במזרח התיכון, במרחב שאנחנו נמצאים בו, כפי שאמר אחד מראשי מפלגת העבודה.

אני הייתי מצפה, כמו כל אזרח יהודי במדינת ישראל, שלא יפגעו, אלא לשמור, לחזק את הנושא היהודי, את מסורת ישראל. ומה עושה הממשלה הזאת? מה עשתה הממשלה הזאת? היא פגעה בכל הקדוש והיקר לנו. היא פגעה במערכת החינוך, החינוך הממלכתי, באמצעות שר החינוך, איש מרצ, שהחליט להגביר את לימודי היהדות בבתי-הספר באמצעות הרפורמים, שיהפכו את כל היהדות לליצנות. כך רוצה הממשלה שאנחנו נתמודד עם הבעיות הקשות שיש לנו, כשאנחנו נמצאים כאן בתהליך של שלום וצריכים לשמור על ייחודנו, שצריך לומר לנוער מדוע אנחנו בארץ-ישראל, איך אחרי אלפי שנות גלות חזרנו כולנו בקיבוץ גלויות כזה לארץ הקודש. מה יגידו הרפורמים של רובינשטיין לילדי ישראל בחינוך הממלכתי? שכל אותם יהודים דתיים-מסורתיים הם סחטנים, הם ליצנים? מה הם אומרים לנוער? זה מה שהממשלה עושה.

רוצים להרוס את המועצות הדתיות באמצעות הכנסתם של הרפורמים, שנלחמים נגד כל דבר קדוש ויקר לנו.

הולכים ופוגעים באופן קבוע, בסדר גודל שלא היה כדוגמתו, בקברי ישראל, בקברי גויים, בקברי אבות. ראש הממשלה כותב לי, והוא כותב לחברי כנסת דתיים אחרים, שלא יהיו פגיעות בקברים. אני לא הבאתי כאן את המכתב שלו. וממשיכים ללא צורך לחפור בקברים. אני לא מבין, יכול להיות שראש הממשלה הוא לא אמין? יכול להיות שהוא לא מתכוון ברצינות? אני לא מאמין לזה. הוא

מתכוון ברצינות, הוא רוצה באמת ליישם את זה, אבל הוא לא מסוגל, מכיוון שמי ששולט בממשלה הזאת זה מרצ, השמאל החילוני במפלגת העבודה. הם השולטים.

לכן הממשלה צריכה לעבור, ומה שיותר מהר, מן העולם.

בשבוע הבא אנחנו מעלים להצבעה את הצעת החוק על הנושא של הגיור הרפורמי. מפלגת העבודה הודיעה חד-משמעית שהיא תומכת בשמירת הסטטוס-קוו. זה גם מופיע בקווי היסוד של הממשלה. החליט בית-המשפט העליון, שבתוך חצי שנה הכנסת צריכה להחליט האם היא שומרת על הסטטוס-קוו או לא. בשבוע הבא יבוא מבחנם של מפלגת העבודה, של הממשלה ושל ראש הממשלה, האם אכן כשהם מדברים במלים יפות על סטטוס-קוו הם מתכוונים לכך, או שהם רוצים שהציבור הדתי בתקופת מערכת הבחירות יחשוב שהם רוצים את זה.

רבותי, ראשי מפלגת העבודה, אנחנו נאמר לציבור הדתי אם אתם מתכוונים ברצינות או לא. מלים לא יקנו אותנו. המעשים שלכם בארבע השנים האחרונות, ואני מקווה שהן האחרונות שלכם בשלטון, הוכיחו את ההיפך. בשבוע הבא, כאשר נעלה את הצעת החוק בנושא הגיור הרפורמי, תיבחנו אם באמת אתם מתכוונים לכך.

בשעה זו של חשבון נפש, של הקדנציה הזו, כאשר יושב-ראש ש"ס מדבר על חזית דתית לקראת הבחירות, אני אינני יכול שלא להזכיר לחברי הכנסת ולעם בישראל: החזית החרדית נשברה על-ידי יושב-ראש ש"ס בעת הקמת הממשלה הנוכחית. התנהל משא-ומתן עם מפלגת העבודה כאשר ליהדות הדתית כולה היו תנאים חד-משמעיים בנושא הדתי, בנושא מינוים של אנשי מרצ, בכל הנושאים החשובים, הקדושים והיקרים לכולנו. הלך אז יושב-ראש ש"ס, על דעת עצמו, ופירק את החזית הדתית. הוא המליך את מפלגת העבודה-מרצ, והוא אשם בתהליך המדיני שקרה. שלא יצטדק היום, הוא אשם במה שקרה בנושא הדתי. הממשלה הזאת לא היתה יכולה להתחיל את פעולתה אילו הוא לא שבר אז את החזית הדתית. למה שהציבור יאמין לו היום שהוא מתכוון באמת לחזית דתית? אולי הוא מתכוון לזה, היות שש"ס נמצאת בירידה הוא רוצה לקבל לגיטימציה, ואחרי הבחירות הוא יעשה אותו מעשה בשיתוף גורם מאוד מסוים במפלגת העבודה, שהיה מעוניין בממשלה צרה, שהדתיים להוציא ש"ס יהיו בחוץ, שצומת תהיה בחוץ. אז היה מדובר גם על צומת.

שלמה בניזרי (ש"ס):

זה הכול אינטרס אישי שלך.

משה גפני (יהדות התורה):

יכול להיות. האם הציבור יאמין לדמגוגיה? האם המעשים של הממשלה הנוכחית לא הוכיחו את מה שאני אומר היום?

היו"ר ר' אדרי:

אדוני.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מסיים, אדוני היושב-ראש. אני רוצה לומר לגבי התאריך. אמר פה קודם חבר הכנסת רן כהן, המפלגות הדתיות מבקשות שהתאריך יהיה ה-4 ביוני. אנחנו מוכנים שזה יהיה הרבה לפני חג השבועות, אנחנו מוכנים שזה יהיה בעוד חודש. אין לנו בעיה עם העניין הזה. להיפך, אנחנו מעדיפים שזה יהיה בחודש ניסן, שהוא זמן של חופש, ימים שבהם לא מתקיימים לימודים סדירים, אבל אנחנו צריכים לעשות את זה בסביבות חג השבועות.

אמר כאן ראש הממשלה, כאשר היו הבחירות לרשות הפלשתינית, דבר שנוגע אלינו, למדינת ישראל: אפילו חשש של חילול שבת וחג, לא נעשה אותו. חג השבועות חל במשך ארבעה ימים לפני ה-28 במאי, הוא חל בימי שישי ושבת. ביום שישי חג השבועות ומייד אחרי זה שבת. אם מערכת הבחירות תתקיים ב-28 במאי, מערכת הבחירות מסתיימת ביום ראשון בערב.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, זו לא הצעה שלו.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, יש לו שתי הצעות, ואני מקפיד על התקנון. היו לו שתי הצעות והוא כבר מסיים.

משה גפני (יהדות התורה):

מצד אחד, זה יביא באופן חסר תקדים מערכת בחירות לאחר שני ימי שבתון, זה יביא לחילולי שבת נוראים וקשים; ומצד שני, זה לא יאפשר למפלגות הדתיות התמודדות שווה כלפי מפלגות אחרות. זו פגיעה בשבת קודש, בחג השבועות. זו פגיעה בדמוקרטיה. אנחנו עומדים על כך שהבחירות יתקיימו ב-4 ביוני, י"ז בסיוון, ובעזרת השם יהדות התורה תצליח. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לך, אדוני, חבר הכנסת משה גפני. אנחנו עוברים לנואם האחרון, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, המבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת משה קצב בדבר פיזור הכנסת. גברתי, חמש דקות לרשותך. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין לנו ויכוח עם הליכוד וסיעות הימין, שניסו ב-100 ויותר הצעות אי-אמון בממשלה להפיל את הממשלה בשל הליכתה לשלום עם הפלשתינים ובשל המשא-ומתן עם אש"ף. בזכות הגוש החוסם ביצעה הממשלה הזאת את התוכנית וחתמה על ההסכמים, שעכשיו גם מתבצעים, והיא מנהלת משא-ומתן עם סוריה.

יש לנו כן ויכוח עם ההחלטה של מפלגת העבודה להקדים את הבחירות. בין היתר מוצע לקיים את הבחירות ב-4 ביוני, שהוא התאריך שבו ימלאו 29 שנים למלחמת יוני 1967, הלוא היא מלחמת ששת הימים. 29 השנים שחלפו, רובן היו שנים של כיבוש ודיכוי, שנים שבהן ביטחון ישראל התערער בשל הכיבוש. לכן, הממשלה הנוכחית, שהיה לה רוב ברור ויש לה רוב ברור, היתה צריכה להמשיך עד אוקטובר ולהתקדם בתהליך המדיני עם אש"ף ועם סוריה. לא יכול להיות שנקבל סיבות אינטרסנטיות, שידחקו הצדה שיקולים מדיניים. הממשלה היציבה הזאת, עם הגוש החוסם, הלכה בהנהגתו של יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, והולכת היום בהנהגתו של שמעון פרס, והיא יכולה לבצע כל מהלך מדיני מרחיק לכת אם היתה רוצה לעשות כך.

אנחנו לא נסכים שיגידו וירמזו כאילו הממשלה הזאת, יש בה איזה קמצוץ של חוסר לגיטימיות. כל רמז כזה משחק במגרש של הימין, במגרש של הגזענות, במגרש של השנאה, שהתוצאה האימוה שלו היתה הרצח הנורא של ראש הממשלה.

יש בכנסת זחוחי דעת, שכבר תופרים חליפות ובטוחים בניצחון. אני אומרת את זה גם לחברי במפלגת העבודה: מסוכן, מסוכן ביותר לנהל מדיניות שמבוססת על סקרים. המציאות הפוליטית מורכבת הרבה יותר מאשר סקר שנעשה אתמול או שלשום. לכן צריך היה לנצל את הזמן עד סוף התקופה.

שמעתי דוברים של מרצ ושל מד"ע, שאומרים שהם מתנגדים, אבל מהר מאוד הם הצטרפו לעגלה של מפלגת העבודה. חבר הכנסת רן כהן אפילו הציע את הקדמת הבחירות. אחת מן השתיים: אם הקדמת הבחירות אינה טובה, מדוע אתם מציעים הקדמת בחירות? אם היא טובה, מדוע אתם מתנגדים?

אני רוצה לומר ולהדגיש, שאיננו חוששים ממבחן ציבורי לא בחודש מאי, לא בחודש יוני ולא בחודש אוקטובר. העניין הפרטי הקונקרטי של חד"ש הוא בקידום התהליך המדיני. אם אנחנו חרדים למשהו, זה לתהליך המדיני ולעתידם של שני העמים.

אני רוצה לחזור ולהדגיש, שחד"ש הולכת לבחירות כשהיא יכולה לומר שהממשלה הנוכחית החלה לבצע את תוכניתה המדינית לשלום של שתי מדינות, של מדינה פלשתינית בצד ישראל. הבחירות שנערכו ברשות הפלשתינית ובחירתו של יאסר ערפאת לנשיא פלשתינ היו צעד רציני בכיוון של הקמת המדינה הפלשתינית. אנחנו בטוחים גם, שתוכניתנו לגבי ירושלים כעיר של שתי בירות ותוכניתנו לגבי שלום עם סוריה בלי רמת-הגולן הן התוכניות היחידות לשלום צודק.

אנחנו הרשימה היחידה שבאה לבוחר עם דעות, עם עמדות ועם פרקטיקה שעמדו במבחן, גם במבחן של ביטול ההפקעות במזרח-ירושלים וגם במבחנים החברתיים. אנחנו הרשימה היהודית-הערבית האמיתית השוויונית היחידה.

עם הדגל הזה, דגל השלום, דגל השמאל, הדגל החברתי והדגל של השותפות האמיתית היהודית-הערבית נלך לבחירות הקרובות. תודה.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

חברי הכנסת, לפני שנעבור להצבעה, שר הפנים מבקש להעיר הערות קצרות אחדות, מכיוון שכידוע חלק גדול מאוד מיישום החוקים האלה הוא בתחום משרדו וסמכותו. בבקשה.

שר הפנים ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להעיר, שמבחינת ההיערכות של משרד הפנים, המועד המוקדם ביותר שבו ניתן לקיים מערכת בחירות תקינה, טובה ודמוקרטית הוא ה-21 במאי. אני מניח שלכל חלקי הבית יש רצון לקיים את הבחירות בהקדם האפשרי באילוצים הטכניים והחוקיים.

עם זאת, אני רוצה להעיר הערה אחת למפלגות הדתיות. ה-4 ביוני הוא תאריך שפוגע בדת. אילו רציתם באמת לקיים בחירות שבהן לא יהיה חילול חג ושבת, הייתם צריכים לתמוך בתאריך 21 במאי, מכיוון שב-21 במאי אנחנו לפני חג השבועות. ואם חג השבועות נופל במהלך מערכת הבחירות יהיה חילול חג ושבת המוני, בוודאי אצל החילונים, ואני מרשה לעצמי לומר, שגם החרדים, שילכו לבתי-הכנסת בערב החג ובחג, יעסקו לא רק בתפילה. יש לי חשש כזה. לכן, הטיעון של ה-4 ביוני, שקשור לחג השבועות, הוא לא רציני, הוא נלעג.

נכון, יכול אדם להגיד: אני רוצה עוד שבוע, עוד שבועיים. מבחינתנו יש רצון להגיע לקונסנסוס. אבל אנא מכם, אל תעשו שימוש לא הוגן בטיעון דתי, שהוא הפוך מן המציאות, שביא לחילול שבת וחג, ולא כפי שאתם טוענים. אם אתם באמת רוצים זאת, ה-21 במאי הוא התאריך האידיאלי. לכן, אני מבקש מכם, מטעמי דת, תתמכו ב-21 במאי. תודה.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה, ידידי שר הפנים.

חברי הכנסת, אנחנו נצביע על כל חוק בנפרד. רבותי, היו דרוכים. זו בכל זאת הצבעה חשובה מאוד. אם החוקים יאושרו, הם יועברו לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעת חוק התפזרות הכנסת השלוש-עשרה, התשנ"ה-1995, של קבוצת חברי הכנסת, כפי שהוצגה על-ידי חבר הכנסת חנן פורת. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 87

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 2

נמנעים – 1 ההצעה להעביר את הצעת חוק התפזרות הכנסת השלוש-עשרה, התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

87 תומכים, שני מתנגדים, נמנע אחד. הצעת החוק עברה לוועדת החוקה.

אנחנו ממשיכים. הצעת חוק התפזרות הכנסת השלוש-עשרה, התשנ"ו-1996, של חבר הכנסת רענן כהן. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 92

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 3

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק התפזרות הכנסת השלוש-עשרה, התשנ"ו-1996, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

92 תומכים, שלושה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק אושרה בקריאה טרומית, והיא עוברת לוועדת החוקה להמשך טיפול.

הצעת חוק פיזור הכנסת השלוש-עשרה, התשנ"ו-1996, של חבר הכנסת חגי מירום. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 87

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 2

נמנעים – 3 ההצעה להעביר את הצעת חוק פיזור הכנסת השלוש-עשרה, התשנ"ו-1996, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

87 תומכים, שני מתנגדים, שלושה נמנעים. אני קובע שגם הצעה זו עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק התפזרות הכנסת השלוש-עשרה, התשנ"ו-1996, של חבר הכנסת משה קצב. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 89

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 3

נמנעים – 1 ההצעה להעביר את הצעת חוק התפזרות הכנסת השלוש-עשרה, התשנ"ו-1996, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

89 תומכים, שלושה מתנגדים, נמנע אחד. גם הצעה זו, של חבר הכנסת משה קצב, עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

חברי הכנסת, הצעת חוק התפזרות הכנסת השלוש-עשרה, התשנ"ו-1996, של חבר הכנסת רן כהן. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 87

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 1

נמנעים – 4 ההצעה להעביר את הצעת חוק התפזרות הכנסת השלוש-עשרה, התשנ"ו-1996, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

87 תומכים, מתנגד אחד, ארבעה נמנעים. גם ההצעה של חבר הכנסת רן כהן עברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

יש לנו עוד חוקים רבים שהם חוקי בחירות, קחו זאת לתשומת לבכם.

תודה רבה לכם על ההצבעה. אני מקווה שאכן תהיה מערכת בחירות הוגנת, מרוסנת, נוקבת, אך לא אלימה.

חברי, חבר הכנסת רפי אדרי, אתה מוזמן להמשיך לנהל את הישיבה.

דברי ברכה של היושב-ראש לנשיא האספה הפרלמנטרית של נאט"ו והיו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, יושב עמנו ביציע הכנסת ד"ר קרסטן פוגט, נשיא האספה הפרלמנטרית של נאט"ו.

ד"ר קרסטן פוגט נחשב לאחד המומחים הגדולים לנושאי ביטחון בכלל ולנושא ביטחון אירופה בפרט. הוא מצוי היטב בנושאי אירן והמזרח התיכון, והוא בעל קשרים טובים עם השגרירות האירנית ועם כמה שגרירויות ערביות בבון.

הוא מצדד בחשיבותו של הדיאלוג הביקורתי עם אירן, אך לא היסס לתקוף את התנהגות אירן ואת התבטאויות מנהיגיה. בדיון שהתקיים בבונדסטאג בעניין דחיית הוועידה האסלאמית שהיתה אמורה להתקיים ב-15-16 בנובמבר 1995 בבון, מתח קרסטן פוגט ביקורת על שר החוץ קינקל, וטען כי ביטול הוועידה במקום ביטול הזמנת ולאיתי בשל התבטאויות רפסנג'אני לגבי רצח יצחק רבין ז"ל. הינה סטירת לחי לפרלמנט.

הביקור של ד"ר קרסטן פוגט בארץ נובע במידה רבה מעניינו האישי בישראל ומרצונו להיות נשיא האספה הראשון המבקר באזורנו מתוקף תפקידו. עד כה נערכו ביקורים רק במדינות מרכז אירופה ומזרחה.

אני מאחל לד"ר קרסטן פוגט ביקור פורה ומוצלח בארצנו והצלחה בתפקידו. תודה, אדוני.

הצעת חוק נפגעי פולין, התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש להסב את שימת לבכם לכך שביציע יושבת קבוצה גדולה של נשים וגברים נפגעי פולין. משום כך נקדים את הצעת החוק של חבר הכנסת דוד מנע. אני מזמין אותו להציג את הצעת חוק נפגעי פולין, התשנ"ה-1995, מס' ג'שכא.

רענן כהן (העבודה):

אם יותר לי להעיר, אדוני היושב-ראש. מאחר שהנושא חשוב מאוד, כל הקואליציה תומכת בהצעת החוק, ולכן אני מבקש שתהיה הנמקה מהמקום, ואחר כך נצביע. אני מבקש לעשות זאת קצר, כדי שלא לעייף את האנשים היושבים ביציע. לכן גם הקדמנו את הצעת החוק הזאת להצעות חוק אחרות, כדי שבתוך דקה-שתיים נצביע כולנו פה-אחד.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. זו אכן הסיבה לכך שהעדפתי להקדים את הצעת החוק של חבר הכנסת מנע על פני ההצעות האחרות שעל סדר-היום שלנו. אני מודה לך על שאתה תומך בהצעת החוק הזאת. רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד מנע.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מודה ליושב-ראש הקואליציה על תמיכתו בהצעת החוק שאני מעלה כאן, דבר שמגביל אותי להנמקה מהמקום במסגרת דקה.

אני מבקש היום מהכנסת לאשר הצעת חוק נפגעי פוליו, התשנ"ה-1995, שיזמו חברי העמותה לנפגעי פוליו, כמה חברי כנסת מכל סיעות הבית ואנוכי. הצעת חוק זו באה להסדיר את הזכויות של נכי פוליו. ואני מנצל את ההזדמנות הזאת כדי לברך את הקבוצה היושבת פה ביציע, את ראשי ארגון הנכים, את כל האורחים שלנו פה בכנסת.

מדובר בהצעת חוק חשובה, שבעריכתה עזר עורך-הדין אהרן שדר, ואני רוצה לציין זאת לזכותו, שהיא הצעת חוק מאוד ישימה, ואין שום סיבה לכך שמשרדי הממשלה הנוגעים בדבר לא יקבלו אותה. הצעת חוק זו נוגעת במכלול הזכויות של הנכים, לרבות תקציב חד-פעמי לסגירת הפערים מהשנים הקודמות ולמימון צרכים שונים שלהם בבית.

כל הדברים רשומים בהצעת החוק המונחת על שולחן חברי הכנסת. אני מבקש מהכנסת לאשר את הצעת החוק הטובה, שבאה לסייע לנכי פוליו.

אני רוצה שוב להודות ליושב-ראש הקואליציה על התמיכה הרחבה של הכנסת בהצעת חוק חשובה זו. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לחבר הכנסת דוד מנע על שמצא לנכון להגיש הצעת חוק זו. אני מודה גם לחבר הכנסת רענן כהן, שתומך בה בשם הקואליציה.

אנחנו ניגש עכשיו להצבעה. מי בעד הצעת החוק ומי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 15

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק נפגעי פוליו, התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם

בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

15 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת חוק נפגעי פוליו, של חבר הכנסת דוד מנע, עוברת לוועדת העבודה והרווחה. אני מודה למציע – – –

דוד מנע (הליכוד):

יורשה נא לי להביע משאלה ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, להכין את הצעת החוק הזאת לקריאה ראשונה עוד לפני שהכנסת הזאת מתפזרת, ואז אפשר יהיה להמשיך לדון בה בכנסת הבאה.

היו"ר ר' אדרי:

רשמנו לפנינו את הצעתך, ונפנה אותה אל יושב-ראש הוועדה. גם אני מקווה שהתשובה של יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה על המשאלה הזאת תהיה חיובית.

אני מודה לכם, גבירתי ורבותי היושבים ביציע, על שכיבדתם אותנו בנוכחותכם. אני מקווה שהצעת החוק הזאת תתרום במידה מסוימת לדברים העומדים על סדר-היום שלכם. אני מודה לכם, גבירתי ורבותי, ואני מודה גם לחברי הכנסת.

הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – פרסום תוצאות הבחירות); הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – מועד הבחירות החוזרות); הצעת חוק הבחירות לכנסת הארבע-עשרה ולראש הממשלה (הוראת שעה), התשנ"ו-1996

(הצעות חבר הכנסת רע' כהן)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – פרסום תוצאות הבחירות), של חבר הכנסת רענן כהן, מס' ג'תקצז. בבקשה, אדוני.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, כנסת נכבדה, אדוני היושב-ראש, אני מבקש לחבר את שלוש הצעות החוק שלי ליחידה אחת, כי חוק אחד קשור באחר, ואני רוצה להסביר זאת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך על שאתה מחבר את שלוש הצעות החוק שלך. אקרא רק את שמות שתי הצעות החוק שטרם קראתי. ובכן, מדובר גם בהצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – מועד הבחירות החוזרות), מס' ג'תקצח, וגם בהצעת חוק הבחירות לכנסת הארבע-עשרה ולראש הממשלה (הוראת שעה), התשנ"ו–1996, מס' ג'תקצט. שלושת החוקים הם של חבר הכנסת רענן כהן. בבקשה, אדוני.

רענן כהן (העבודה):

אני מודה לך מאוד, אדוני היושב-ראש. לרשותי 30 דקות, אבל לא אנצל את כל הזמן העומד לרשותי, על מנת לאפשר גם לחברים אחרים להעלות את הצעותיהם כפי שהן מופיעות בסדר-היום של הכנסת.

שלוש הצעות החוק באו כדי לקדם את תהליך פיזור הכנסת. בהצעת החוק הראשונה, על דעת ראש הממשלה ועל דעת כל הקואליציה, אנחנו מבקשים שוועדת הבחירות המרכזית תודיע על תוצאות הבחירות עשרה ימים לאחר קיומן; היום מדובר ב-14 יום, ככתוב בחוק-יסוד: הכנסת.

הצעת החוק השנייה מתייחסת למועד הנקוב בחוק-יסוד: הממשלה כמועד הבחירות החוזרות לראש הממשלה, בצירוף מועד עד לפרסום תוצאות הבחירות. היום מדובר בתקופה ארוכה מדי, המיתוספת על מערכת הבחירות, המייקרת את מערכת הבחירות החוזרות, המכבידה הכבדה מיותרת על כלל הציבור מבחינת ההוצאה הכספית, ובעצם היא גם לא מוסיפה כהוא זה בכל הקשור לבחירות. לכן אנחנו מציעים, שבתום שבועיים מיום הבחירות הרגילות נוכל ללכת, אם נצטרך סיבוב שני, לבחירות חוזרות.

אני מאמין ומקווה, שציבור הבוחרים בישראל ייתן לשמעון פרס כבר בסיבוב הראשון למעלה מ-50%, ולא נצטרך להשתמש בחוק הזה שאני מעמיד היום להצבעה – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת – – –

רענן כהן (העבודה):

עוד לא פתחתי אפילו בדברי – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני חשבת ששכר סיימת.

רענן כהן (העבודה):

אפילו לא התחלתי, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אני על כל פנים השתכנעתי מהדברים הקצרים שלך.

רענן כהן (העבודה):

אני עוד לא השתכנעתי מעצמי. בינתיים אני מסביר את הצד הטכני. אחר כך אומר מה אני חושב בצד האידיאולוגי.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני.

רענן כהן (העבודה):

הצעת החוק השלישית, הצעת חוק הבחירות לכנסת הארבע-עשרה ולראש הממשלה (הוראת שעה), באה לתקן את כל המועדים ואת כל ההנחיות ולהתאים אותם לפיזור הכנסת, כדי שאפשר יהיה לקיים את הבחירות בהתאם לחוק ובהתאם לדברים שהכנסת הזאת מקבלת. לא אכנס לפרטים של ההצעה הזאת, אבל אני מבקש לאזכר שני סעיפים מיוחדים.

האחד, לכל אזרח במדינת ישראל שביום הבחירות ימלאו לו 18 שנה, תהיה זכות הצבעה. אנחנו אומרים לדור הצעיר, שיבוא, יצביע ויכריע, כי לדור הצעיר יש ממד של השפעה, יש לו יכולת ליצור אווירה, וחשוב שלכולם תהיה זכות הצבעה ביום הבחירות.

הדבר השני, בסעיף 56(א1) נאמר, כי עובד מדינה או איש צבא הקבע, הרוצים להתמודד במסגרת מפלגה מסוימת, זקוקים ל-100 יום. בהצעת החוק הזאת אנחנו אומרים, שכל עובד מדינה הרוצה להתמודד במפלגה כזאת או אחרת, די בשבועיים מיום קבלת חוק זה. אנחנו מבטלים את 100 הימים, ובכך אנחנו מאפשרים את השינוי הזה.

היום אני מתייצב עם החוקים האלה, מלא גאווה על הישגי הממשלה הזאת. היא הביאה לשינויים אדירים בכל התחומים. זוהי ממשלת עשייה, זוהי ממשלת המשך, זוהי ממשלה הראויה בהחלט לאמון הציבור. בזכות מדיניות הממשלה הנוכחית, מדינת ישראל איננה עוד מדינה מוקצית, שידידיה מתביישים בה, אלא גורם מקובל בין האומות, יעד לשיתוף פעולה כלכלי וטכנולוגי. ההכרה וההערכה שלהן זוכה ישראל בין אומות העולם הן חסרות תקדים בהיקפן. ראשי ממשלות, מלכים, נסיכים ולצדם אנשי עסקים מגיעים לכאן מדי יום ביומו. בזכות השלום צמח המשק הישראלי לא רק בתוצר, אלא בעיקר בנכסי התשתית והידע. כל אלה מציבים את ישראל בין המדינות המתקדמות בעולם. עכשיו, משכבשנו מקום נכבד בין מדינות אירופה, אנחנו מטפסים למעלה כדי לכבוש את הצמרת, כצרפת, הולנד, אנגליה ויתר המדינות המפותחות בעולם.

בנושאי כלכלה וחברה נראית תקופת שלטון הליכוד כימי הביניים לעומת התנופה המציינת את שלטון העבודה. אסתפק במספר דוגמאות מצומצם בלבד: חוק ביטוח בריאות ממלכתי מספק שירותי רפואה לכל איש ואשה, ילד וזקן, כולנו כאחד. יש הרבה דברים שצריך לתקן בחוק הזה. יש נושאים המחייבים תיקון, ואנחנו נתקן אותם.

בתחום החינוך חוללנו מהפכה. השקענו את המיטב, כי ברצוננו להביא לתוצאות ניכרות, כי החינוך הוא הבסיס לכל תשתית בחברה. הגדלנו את אפשרויות הלימוד במוסדות האקדמיים, הקמנו מכללות בכל רחבי הארץ, כדי לאפשר לכל צעיר במדינת ישראל הרוצה ללמוד, לעשות זאת.

פתיחת ערוצי תקשורת, רדיו וטלוויזיה, כבמפותחות במדינות העולם.

הקמנו מפעלים, ובמיוחד מפעלי היי-טק, מפעלים שאפשר להתפאר בהם ושאינן כדוגמתם בעולם.

פיתחנו מערכות כבישים וצמתים בהיקף חסר תקדים. שחררנו את הנהגים מייסורי העבר, ונדמה לי כי כל אזרח הרואה את הכבישים ואת התשתית יכול להעיר איך זה נראה היום ואיך זה היה בעבר.

בתחום החקלאות, הפכנו לאחת המדינות המייצאות פירות, ירקות ופרחים בהיקפים חסרי תקדים.

בקיצור, שבירת מונופולים בתשתית ובשירותים, כביטוי לפתיחות ולתחרות. המשק הישראלי, עם צמיחה של 6%-7% בשנה, יצא לעידן חדש. התנופה באה עם השלום, והיא תימשך גם בארבע השנים הבאות.

700,000 עולים הגיעו ארצה בשנים האחרונות, למרות הקשיים העצומים. האבטלה בקרבם ירדה מ-11% ב-1992 לכ-6% כיום. מרבית העולים רכשו דירות, והם מתגוררים בהן. הם רכשו מכוניות, והם מטיילים בהן ברחבי הארץ. העולים גאים להיות חלק מאתנו, והם מוסיפים לגאוותנו.

ידוע לנו כי אין הרווחה נחלת כולם. עם זאת, כאשר מביטים סביב, במעלות, ביוקנעם, בנצרת, בעפולה, בדימונה, בקריית-גת ועוד בעשרות מקומות, מגלים שם עולם חדש של מפעלים לייצוא, תעסוקה וחינוך מודרני. הלב מתרחב מגאווה.

נבואות ההפחדה של הליכוד לא נתקיימו אף במיעוטן. טילי ה"קטיושות" לא הגיעו מעזה, יישובים לא נעקרו, לעומת זאת הבטחות מפלגת העבודה, אדוני היושב-ראש, נתקיימו מעבר לציפיות: שלום, פריחה ושגשוג. זוהי מציאות ולא דמיון.

אין היום מדיניות חלופית מעשית למדיניות הממשלה. אם יש, היכן הליכוד? איפה המדיניות שלו? מדוע הוא לא מציג אותה בפנינו? מדוע אין הוא מבהיר את עמדתו? זה שנים אני מבקש שיושב-ראש האופוזיציה יציג לנו מדיניות משלו – ואין. הליכוד חוזר על סמאות שחוקות ללא אלטרנטיבה. מפלגה שכל מצעה מסתכם במלה אחת: לא; מפלגה שכל תכליתה להפחיד את העם, שכל תכליתה לפגוע בלגיטימציה של הממשלה.

רבותי חברי הכנסת, ב-4 בנובמבר, לפני ארבעה חודשים, באה עלינו טרגדיה קשה, ראש ממשלתנו, לוחם ואיש שלום, אדם אמיץ ומבריק, איש עשייה וחזון, יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, הלך לעולמו. רוצח מתועב וחדל-אישים, חדור שנאה והסתה, שם קץ לחייו של ראש ממשלתנו. הפצע טרם הגליד, הכאב עדיין קשה מנשוא. האיש שהלך עמו צעד בצעד, חברו ושותפו, ראש הממשלה שמעון פרס, החליט – ובצדק – שהוא מעוניין לחדש את אמון העם בו. לאחר שבדק והבטיח שתהליך השלום עם סוריה לא יופסק ולא ייפגע, הוא החליט להקדים את הבחירות ולקיימן במהירות האפשרית, על מנת שיוכל לשוב לתנופת העשייה, להמשיך בתנופת השלום ולהגיע לשלום כולל במזרח התיכון, שלום עם סוריה ועם לבנון, שאני מדגיש שוב ושוב כי יובא להכרעת העם במשאל-עם כאשר תהיה טיוטה מוכנה של חוזה השלום. אני אומר: לא יהיה שום הסדר בלי שהעם יחליט מה תהיה עמדתו. ניתקנו את הנושא ממערכת הבחירות, כדי לתת לעם אפשרות להכריע, כפי שראש הממשלה יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, התחייב בפני העם הזה.

זהו המועד המתאים למשפט העם ולחידוש האמון, זהו הזמן לחשבון נפש, זהו הזמן לראות את ההישגים הנפלאים בכל תחומי החיים, ולתת אשראי עוד לארבע שנים, ארבע שנים שבהן נשלים את המלאכה בתחום השלום ובתחום הביטחון, נמשיך בשגשוג הכלכלי ובצמיחה, נמשיך במהפכת החינוך, נמשיך להשקיע בבריאות ועוד ועוד. המלאכה רבה ועלינו להשלימה. אני משוכנע, שהעם הזה חכם דיו להחליט בין טוב לרע, ושהוא ייתן לנו את אמונו.

אני רוצה לסכם ולסיים. אנחנו הולכים לבחירות מתוך אמונה שאנחנו נמצאים בתקופה שבה במשך תשעה חודשים תהיה כנסת כפולה: זו העתידית, שתיבחר בסוף מאי, וזו הנוכחית. אי-אפשר לקיים כנסת במצב כזה. אנחנו חייבים אולי לבחון את כל שיטת הבחירות. אני מקווה שכמה שבועות לפני פיזור הכנסת הזאת נגיש הצעה לשינוי שיטת הבחירות לבחירות אזוריות, כך שהיא תופעל בכנסת הבאה, ובכך נשלים את שינוי שיטת הבחירות.

אנחנו רוצים לקצר את התקופה על מנת להקטין בהוצאות, לחסוך. השבוע הצגתי הצעת אמנה, אמנה של בחירות הוגנות, מסודרות, ואפשר וניתן לקיים אותן.

אני פונה לכנסת להצביע בעד החוקים שהגשתי, לאפשר לנהל מערכת בחירות, ואני מקווה שעם ישראל על בוחריו ייתן אמון בראש הממשלה שמעון פרס, והוא ראוי לאמון הזה, ברוב מוחץ, מעל ל-50%, וייתן למפלגת העבודה את הרוב הדרוש כדי שנוכל לנהל את הממשלה ואת המדינה ללא סחטנות פוליטית אפשרית. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת רענן כהן. אני מזמין את אדוני שר המשפטים להשיב על שלוש הצעות החוק של חבר הכנסת רענן כהן. בבקשה, אדוני.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, אשר להצעתו הראשונה של חבר הכנסת רענן כהן לתקן את חוק-יסוד: הכנסת – החוק קובע היום שתוצאות הבחירות יפורסמו בתוך 14 יום מיום הבחירות. מוצע שהן יפורסמו בתוך עשרה ימים בלבד. לממשלה אין התנגדות לתיקון המוצע.

להצעת החוק השנייה של חבר הכנסת רענן כהן, שבה הוא מציע לקצר בשבוע את המועד של הסיבוב השני, אם יהיה צורך בסיבוב שני, בהליכי הבחירה הישירה של ראש הממשלה, בנושא זה אין הממשלה כממשלה נוקטת עמדה. אין לה התנגדות והיא מוכנה שהצעת החוק תעבור לבחינה בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעת החוק השלישית שהגיש חבר הכנסת רענן כהן עוסקת בתיקוני חוקי בחירות כדי לאפשר הליכים מזורזים לבחירות, בהתאם להחלטת הכנסת והצבעתה היום להקדים את מועד הבחירות. הממשלה תומכת בהעברת הצעת החוק להכנה לקריאה ראשונה בוועדת החוקה.

עד כאן דברי. אני מבקש, כאמור, להעביר את ההצעות לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים, על תשובתך. בינתיים הוגשו לנו שתי הצעות של חבר הכנסת מיכאל איתן להסיר את הצעות החוק מסדר-היום. צלצלנו לפני ארבע דקות. אם בתוך דקה הוא לא יהיה כאן, אנחנו נעבור להצבעה. אני ממתין על מנת שלא יהיו אי-הבנות ולא יהיה כל ערעור. גברתי סגנית מזכיר הכנסת, האם חמש הדקות חלפו? – עוד 50 שניות.

כזכור, אנחנו נצביע על כל הצעת חוק של חבר הכנסת רענן כהן בנפרד: 1. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – פרסום תוצאות הבחירות); 2. הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – מועד הבחירות החוזרות); 3. הצעת חוק הבחירות לכנסת הארבע-עשרה ולראש הממשלה (הוראת שעה). מאחר שחבר הכנסת איתן, המבקש להסיר את ההצעות, אינו באולם, אנחנו נעבור להצבעה, שכן שחלפו חמש דקות.

חברי הכנסת, ההצבעה החלה. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – פרסום תוצאות הבחירות) לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 9, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – פרסום תוצאות הבחירות) נתקבלה בקריאה טרומית והיא תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה.

אנחנו עוברים להצעת החוק הבאה, הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – מועד הבחירות החוזרות). ההצבעה החלה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – מועד הבחירות החוזרות) לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

עשרה בעד, אין נגד, אין נמנעים. הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – מועד הבחירות החוזרות), של חבר הכנסת רענן כהן, עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה. תודה.

אנחנו עוברים להצעת החוק הבאה: הצעת חוק הבחירות לכנסת הארבע-עשרה ולראש הממשלה (הוראת שעה), התשנ"ו-1996. מי בעד, מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות לכנסת הארבע-עשרה ולראש הממשלה (הוראת שעה), התשנ"ו-1996, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 9, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעת חוק הבחירות לכנסת הארבע-עשרה ולראש הממשלה (הוראת שעה), התשנ"ו-1996, עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

אני מודה למציע, חבר הכנסת רענן כהן. אני גם מודה לתומכים.

הצעת חוק רואי-חשבון (תיקון – קיצור תקופת ההתמחות), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת י' לוי)

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק רואי-חשבון (תיקון – קיצור תקופת ההתמחות), התשנ"ה-1995, מס' ג'קפ, של חבר הכנסת יצחק לוי. אדוני, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, אני מתכבד להגיש בפני הכנסת הצעת חוק רואי-חשבון (תיקון – קיצור תקופת ההתמחות), התשנ"ה-1995; עכשיו אפשר לשנות את התאריך להתשנ"ו-1996.

תוכנה של ההצעה הוא קיצור תקופת ההתמחות של רואי-החשבון. רואי-החשבון היום מתמחים במשך שנתיים, וההצעה באה להעמיד את תקופת ההתמחות שלהם על 12 חודשים.

אדוני השר, נמסר לי משום-מה, שיש היסוסים בממשלה לגבי ההצעה הזאת, ואנסה לשכנע את הכנסת בצדקתה.

אדוני היושב-ראש, תקופת התמחות היא תקופה חשובה בכמה וכמה מקצועות. יש התמחות של עורכי-דין, התמחות ברפואה, וגם בראיית-חשבון יש תקופת התמחות. אין ספק שתקופת ההתמחות משנה את פניה, או הצורך בהתמחות משנה את פניו. לא שאין צורך בהתמחות, אלא שההתמחות היום היא אחרת מההתמחות שהיתה פעם, מכל מיני טעמים. גם מן הטעמים שתוכניות הלימודים היום השתנו, ותוכניות הלימודים היום גורמות לכך שאנשים יוצאים יותר מתמחים מאשר פעם גם בגלל המכשור והמחשוב של העבודה, שהיום היא אחרת, וגם מסיבות שונות.

אנחנו בחנו את זה בוועדת החוקה, חוק ומשפט לגבי עורכי-הדין. לגבי עורכי-הדין, אדוני היושב-ראש, הועלו נימוקים שונים לקיצור תקופת התמחותם. בסופו של דבר הכנסת החליטה בחוק לשכת עורכי-הדין לקצר את תקופת התמחותם של עורכי-הדין משנתיים לשנה. בהתחלה זה היה שנתיים, אחר כך שנה וחצי, והיום עומדת תקופת התמחות עורכי-הדין על שנה. הווי אומר, שבאה הכנסת והבינה, שהלומדים משפטים מקבלים את התמחותם גם בדרכים אחרות, לא רק בדרך של התמחות אצל עורך-דין, ועל כן היא קיצרה את תקופת ההתמחות משנתיים לשנה.

אני מבקש לחוקק אותו חוק גם לגבי רואי-חשבון. אני חושב שייעשה צדק עם לומדי ראיית-החשבון אם נשווה את תנאי לימודיהם ללימודים של עורכי-דין. כי הרי מה הוא רואה-חשבון? רואה-חשבון עוסק בחשבונאות, אבל הוא עוסק גם במשפט. יש לנו חלקים שונים בלימוד ראיית-החשבון. רואה-חשבון דורש התמחות כמו שעורך-דין דורש התמחות. אנחנו קוראים להתמחות בלשון הלכתית "שימוש" – "שימוש תלמידי חכמים" – ופה זה שימוש רואה-חשבון מומחה, כדי שישב אותו רואה-חשבון, אותו פרח רואה-חשבון, אותו אדם שלמד ראיית-חשבון ויתמחה וילמד את המקצוע. מדוע אצל עורכי-דין נקבע את תקופת ההתמחות לשנה אחת, הורדנו משנתיים לשנה אחת, ואילו אצל רואי-חשבון הפכנו את זה לשנתיים? אני חושב שהדבר אינו צודק.

אני רוצה לומר עוד דבר אחד, אדוני השר: גם לקיצור תקופת ההתמחות של עורכי-הדין היתה התנגדות של לשכת עורכי-הדין, וחבר הכנסת אברהם פורז, באומץ רב ובנחישות רבה וללא ויתור, העביר את הצעת החוק כנגד לשכת עורכי-הדין. אני לא שמעתי, שמאז התמוטט מקצוע עריכת-הדין, או שעורכי-הדין התמוטטו. המקצוע אולי מתמוטט מסיבות אחרות.

אברהם פורז (מרצ):

היום לשכת עורכי-הדין טוענת, שהרמה הירודה של המכללות פוגעת במקצוע עריכת-הדין.

יצחק לוי (מפד"ל):

זה מה שרציתי לומר. רציתי לומר, שאולי מקצוע עורכי-הדין נפגע מסיבות אחרות, מריבוי המכללות, מהרמה שם וכדומה.

היו"ר ע' מאור:

יש על זה מחלוקת, לכן, ברשותכם, לא נשרבב פה את העניין של המכללות כבדרך אגב.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני לא שם עצמי שופט בעניין, גברתי היושבת-ראש. יכול להיות שבמכללות הרמה היא מצוינת ויכול להיות שלא, אינני יודע, אבל מה שברור – לשכת עורכי-הדין אינה טוענת היום שרמתו של המקצוע ירדה כיוון שקיצרנו את תקופת ההתמחות, זו לא טענתם. אינני יודע אם טענתם צודקת או לא צודקת. לשכת רואי-החשבון בוודאי מתנגדת להצעת החוק הזאת, אין לי ספק בכך, מכיוון שלשכות רואי-החשבון, כמובן, ירצו התמחות ארוכה ככל האפשר.

אני פונה לכנסת ומבקש לקבל את הצעת החוק הזאת, המקצרת את תקופת ההתמחות משנתיים לשנה גם אצל רואי-החשבון, ולהעביר אותה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, העוסקת בחוקים האלה. שם נשמע את כל הנימוקים ושם נמשיך בחקיקה. אני מקווה שחברי הכנסת יתנו את ידם להשוואת זכויות עורכי-הדין ורואי-החשבון ולהשוואת חובות עורכי-הדין ורואי-החשבון כך שמי שלומד ראיית-חשבון לא יצטרך להמתין עוד שנה אחת עד שיצא עצמאי, עומד על רגליו, כדי שיוכל לעבוד.

גברתי היושבת-ראש, תודה רבה. אני מקווה שהכנסת תתמוך בהצעה זו.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר המשפטים דוד ליבאי להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הממשלה מתנגדת להצעת החוק לקיצור תקופת התמחותם של רואי-חשבון בישראל משנתיים לשנה אחת בלבד.

רואי-החשבון בישראל זוכים להערכה רבה בארץ ובעולם בשל רמתם המקצועית הגבוהה. רשיון רואה-חשבון בישראל מוכר במדינות המערב כשווה ערך לרשיונות המוענקים במדינות המתקדמות ביותר בעולם. מעמדו זה של רשיון רואה-החשבון בישראל מאפשר למשרדים בעולם להיכנס לשותפויות וליחסי עבודה עם משרדי רואי-חשבון בארץ.

אורכה הנוכחי של תקופת ההתמחות עומד על שנתיים. לדעת המומחים לעניין, מדובר בתקופת הזמן המינימלית לצורך רכישת הידע המקצועי, המעשי ההכרחי, שמיתוסף לידע התיאורטי הנרכש בלימודים במוסדות להשכלה גבוהה.

לעניין תקופת ההתמחות המעשית הנדרשת במקצוע ראיית-חשבון, ניתן להשוות את המצב בישראל למצב במדינות מערביות אחרות: בצרפת אורכת ההתמחות המעשית שלוש שנים, וכך המצב גם באנגליה ובניו-זילנד. באוסטרליה, לדוגמה, התמחות במשרד פרטי אורכת שלוש שנים, ולעומתה

התמחות במקום עבודה אחר אורכת חמש שנים. בארצות-הברית, שלה אנו מנסים להידמות במקרים רבים, תקופת ההתמחות המעשית היא שנתיים, בדומה למצב בישראל. התמחות של שנה אחת בארצות-הברית אפשרית בכמה מדינות בלבד, וגם אז לבעלי תואר שני לפחות.

לסיכום: מול האינטרס של המתמחים בראיית-חשבון, שתקוצר תקופת התמחותם משנתיים לשנה, עומד האינטרס החשוב לא פחות של שמירה על עניינם של ציבור הלקוחות שנזקקים לשירותיהם של רואי-החשבון. התמחות של שנתיים היא האיזון הראוי בין שני האינטרסים הללו. אני מבקש, לפיכך, מהכנסת לדחות את הצעת החוק של חבר הכנסת יצחק לוי ולהשאיר את תקופת ההתמחות של רואי-החשבון בישראל באורכה הנוכחי.

אני מרשה לעצמי להעיר הערה אישית: אני חושב שניסיון לכפות על מקצוע כמה זמן צריך להתמחות ומה הן הדרכים הטובות ביותר להנהיג את ענייני המקצוע, המגמה הזאת מחייבת זהירות רבה ביותר. תמיד יש אינטרסנטים שלוחצים לטובת האינטרס שלהם, ובסך הכול יש גם משרדים ממונים ויש גם שרים ממונים, והם רואים ושוקלים היטב את מכלול האינטרסים, הן של המקצוע והן של הציבור, ולא צריך להניח שאנחנו גם כן איננו יודעים את מלאכתנו.

לא צריך, בייחוד לא בימי בחירות, לבוא ולחדש אורחות התמחות ואורך התמחות ולקבוע מה טוב למקצוע זה ומה טוב למקצוע אחר. הרי אתם יודעים שכולנו עכשיו חשודים כאילו אנחנו רוצים לרצות את ציבור הבוחרים. לכן אני אומר: לא עכשיו הזמן. דיון ענייני – כן, הצעות מעשיות והצעות שקולות – כן. אני לא אומר שזו ההצעה שלפנינו, אני חס וחלילה לא אומר זאת לגבי המציע הנוכחי, באשר אני מכבד אותו מאוד מאוד, הוא יודע זאת, אני אומר זאת לגבי איך הדברים יתקבלו בציבור, איך החלטות מעין אלה יתקבלו בימים אלה, כאשר בפועל החלטנו היום, ברוב אדיר בכנסת, להקדים את הבחירות.

אני משוכנע שחבר הכנסת יצחק לוי יתרום מניסיונו ומכישוריו בכנסת הבאה, ואנחנו נשמח לדון מחדש בנושא הזה בכובד ראש, אם צריך, בכנסת הבאה.

אני מציע עכשיו לכנסת להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק רואי-חשבון (תיקון – קיצור תקופת ההתמחות), התשנ"ה-1995, של חבר הכנסת יצחק לוי. ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 10 ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק רואי-חשבון (תיקון – קיצור תקופת

ההתמחות), התשנ"ה-1995, נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

שמונה תומכים, עשרה מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק לא אושרה.

הצעת חוק הביקורת הפנימית (תיקון – הגדרת גוף ציבורי), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא. אני מזמינה את חבר הכנסת דוד מגן להצעת חוק הביקורת הפנימית (תיקון – הגדרת גוף ציבורי), התשנ"ה-1995, מס' ג'שלח. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, נכבדי שר המשפטים, חברי כנסת נכבדים, תקופת הכהונה של הכנסת השלוש-עשרה היתה – היום, לאחר ההצבעה בקריאה מוקדמת לפיזור הכנסת, אפשר לדבר כמעט בלשון עבר – תקופת "ניסוי כלים" של חוק הביקורת הפנימית, שנתקבל כזכור בשנת 1992.

במהלך תקופת כהונתה של הכנסת השלוש-עשרה, אחת מגולות הכותרת בחקיקה – לאחר הרבה מאוד מאבקים, הרבה מאוד התפתלויות, התקדמויות ונסיגות – היא חוק ביטוח בריאות ממלכתי. לא כאן המקום לקבוע ולדון בדבר חיוניות החוק הזה, האם הוא תרם למערכת הבריאות אם לאו. יש על כך ויכוחים, אבל דבר אחד ברור, החוק הזה מטיל נטל גדול וכבד מנשוא על משפחות רבות, במיוחד כאשר שני בני הזוג עובדים והמס שהם מעלים לצורך קבלת השירות האלמנטרי, שירות הבריאות, הוא כבד מנשוא. אבל על כך נדבר בהזדמנות אחרת, ואני מקווה שהכנסת תתעשת ותתקן את השגיאות שהיו נחלתה בעת חיקוקו של החוק הזה.

אבל, החוק מבשר לנו בשורה גם מבחינת שמירת המינהל התקין בכמה גופים גדולים. עם החלת הביקורת על-פי תיקון שגם הוא נתקבל בתקופת הכהונה הנוכחית, החלת הביקורת על מוסדות ההסתדרות הכללית, אנחנו רואים עידן חדש, ויש מקום לתקן את הגדרת הגוף המבוקר גם בחוק הביקורת הפנימית, כך שקופות-החולים השונות, הנהלותיהן, ימנו מבקר פנים בכל קופה וקופה.

חוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992, קובע כי: "כל גוף מבוקר כמשמעו בסעיפים 9(1), 9(2), 9(5) לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב], חייב למנות מבקר פנימי. לא הוטלה חובה כזאת על גוף מבוקר כמשמעו בסעיף 9(6) לחוק מבקר המדינה, הכולל כל אדם, מפעל, מוסד, קרן או גוף אחר שיועמדו לביקורת המדינה על-פי חוק, או על-פי החלטת הכנסת, או על-פי הסכם בינו לבין הממשלה".

אני חוזר ומדגיש, כי בעקבות החלטת חוק ביטוח בריאות ממלכתי ולאור הניסיון שהצטבר מאז חיקוקו של חוק הביקורת הפנימית בשנת 1992, נראה כי הגיעו העת והצורך למנות מבקר פנים בקופות-החולים ובכל כיוצא באלה.

אני רוצה לשבח את ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק בהנהגתו של שר המשפטים דוד ליבאי. הוא בוודאי מהרהר מדי פעם, כאשר הוא שומע את הטוען או את המבקש ליזום חקיקה בניגוד לדעת הממשלה, שהטוען והיזם יודעים מראש מה עמדת הממשלה. אני משבח את השר, משום שהוא מקפיד להבהיר לחברי הכנסת גם את נימוקי ההתנגדות של הממשלה. אני מעריך שאני יודע מה יהיו דבריו כאשר הוא יביע את ההתנגדות. היא פשוט רשומה כאן בהחלטת הממשלה.

אני לא אתייחס לעניין ביקורת המדינה, אני אתייחס רק לעניין שכן מקומם אותי, אדוני השר. התשובה שלכם בסעיף ב' במסמך מ-17 בדצמבר 1995 אומרת, וכך כותבת מזכירות הממשלה: "באשר לביקורת הפנימית בקופות-החולים, בנושא זה מטפל משרד הבריאות, שאף הכין טיוטת חוק מתאימה". מה אתם מתכוונים לומר? הואיל ומשרד הבריאות יוזם חקיקה בנושא הזה, ואני מעריך שברוח הדברים הללו, לכן הכנסת צריכה להימנע מלבצע את תפקידה ולהציע חקיקה? אז מה אם הכנסת משיגה את הממשלה? אני הייתי מצפה, כי בערוב ימיה של הכנסת השלוש-עשרה תינתן לכנסת ההזדמנות להמשיך ולחוקק גם כשהיא מקדימה את הממשלה ביוזמות.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר המשפטים דוד ליבאי להשיב בשם הממשלה. בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושב-ראש, חבר הכנסת דוד מגן הנכבד, חברי הכנסת, הממשלה אכן מתנגדת להצעת החוק של חבר הכנסת דוד מגן.

יש היגיון בהכללת גוף מבוקר, שנעשה כזה מכוח הוראה בחוק, בכלל הגופים הציבוריים שבהם קיימת חובה למינוי מבקר פנימי. אם גוף הופך מכוח החוק לגוף מבוקר, מסתבר שיש גם טעם למנות לו מבקר פנימי.

אלא שהצעת החוק של חבר הכנסת דוד מגן לא עוסקת באלה. מדובר בגופים שמכוח החלטת הכנסת או מכוח הסכם בין הממשלה לאותו גוף, הופכים לגוף מבוקר. במקרים כאלה לא תמיד ולא לגבי כל גוף יש הצדקה לכפות בחוק שאותו גוף ימנה לו מבקר פנימי, על כל המשמעויות שיש לכך

מהבחינה התקציבית והמבנית. יש גם להשאיר לגופים מרחב שיקול דעת מסוים בהתאם למהותם, לגודלם, לתפקידם, לתקציבם וכיוצא באלה.

לכן חשבנו, שאין זה נכון לכפות על גופים מכוח החוק מינוי מבקר פנימי במקרים אלה, להבדיל מאחרים שהכנסת כבר אמרה את דברה לגביהם. חשבנו שלא צריך להרחיק לכת כמו חבר הכנסת דוד מגן.

ההערה שלנו לגבי המבקר הפנימי של קופות-חולים יסודה בכך, שחבר הכנסת דוד מגן אומר בעצמו, שנגד עיניו מינוי מבקר פנימי לגוף זה. ראשית, ודאי וודאי הוא שכבר יש מבקר פנימי לקופות-חולים. אילו עסקה הצעת החוק של חבר הכנסת דוד מגן אך ורק בקופות-חולים, ייתכן שהיינו אומרים, שמאחר שגם משרד הבריאות סבור שיש מקום וחובה למינוי מבקר פנימי בקופות-החולים, ומאחר שגם חבר הכנסת דוד מגן הנכבד סבור כך, מה לי הממשלה, מה לי יוזמת חקיקה פרטית? העניין עצמו הוא החשוב, ואנחנו כמובן לא נתנגד לכל יוזמה, בין שהיא באה מהממשלה, בין שהיא באה מחבר כנסת, ונעביר אותה לוועדה.

אלא שהצעתו של חבר הכנסת דוד מגן איננה עוסקת במפורש אך ורק בקופות-חולים. היא באה ליצור נורמה חדשה של חובת מינוי מבקר פנימי לשורה ארוכה של גופים בלתי ידועים, בלתי מזוהים, שכל אימת שייעשה איזה הסכם בין הממשלה לגוף מסוים: אנחנו מעבירים אליך תקציב בתנאי שכך וכך, תהיה חובה למנות מבקר פנימי. אם נרצה זאת, הרי נדרוש זאת כחלק מהתנאי וכחלק מההסכם עם הממשלה.

לכן, חברי דוד מגן, כיוון שהצעתך היא כל כך רחבה ואנחנו חושבים שאין מקום להטיל גזירה רחבה כזאת, בייחוד כשאנחנו לא יודעים בדיוק על מי אנחנו מטילים את הגזירה הזאת, לכן הערנו מה שהערנו. אם כוונתך לחייב את קופות-החולים למינוי מבקר פנימי, בעניין זה משרד הבריאות לפחות מסכים אתך, והוא כבר הכין הצעת חוק.

אם תצמצם את הצעתך אך ורק לעניין מבקר פנימי בקופות-החולים, וחזקה עליך שאתה תעמוד על כך גם בדיוני הוועדה, אני לא אתנגד להעברת הצעתך לוועדה המתאימה. אבל זה צריך להיות ברור ומוסכם, ואין לסטות מזה להצעה רחבה יותר שאתה הגשת. תודה רבה.

דוד מגן (הליכוד):

אני כבר מודיע לשר, לכנסת ולפרוטוקול, שאני בהחלט מצטמצם רק לעניין קופות-החולים.

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר, לאחר הודעתו של חבר הכנסת דוד מגן, אני מבינה שזה בהסכמת הממשלה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

בנסיבות האלה אני לא אתנגד להעברת הצעת החוק לוועדה, ואני מניח שהיא תדון גם בהצעת החוק הממשלתית.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אם כן, חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הביקורת הפנימית (תיקון – הגדרת גוף ציבורי), התשנ"ה–1995, לרבות ההבהרות שניתנו במהלך הדיון. בבקשה, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק הביקורת הפנימית (תיקון – הגדרת גוף ציבורי), התשנ"ה–1995, לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

שישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק אושרה בקריאה טרומית, והיא עוברת לדיון בוועדה. באיזו ועדה?

דוד מגן (הליכוד):

הוועדה לביקורת המדינה.

היו"ר ע' מאור:

הוועדה לביקורת המדינה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני לא כל כך אוהב את הרעיון שחבר הכנסת מעביר את הצעת החוק לוועדה שלו. מבחינה זו הייתי מציע שהצעת החוק תועבר לוועדת הכנסת, והיא תחליט.

אברהם פורז (מרצ):

אני מציע ועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ע' מאור:

הואיל ויש כמה הצעות, הצעת החוק תועבר לוועדת הכנסת, והיא תחליט באיזו ועדה היא תידון. תודה.

הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – סמכות שר המשפטים), התשנ"ו-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים להצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – סמכות שר המשפטים), התשנ"ו-1995, מס' ג'תעט, מאת קבוצת חברי הכנסת. אני מזמינה את חבר הכנסת אברהם הירשזון.

דוד מגן (הליכוד):

אני מנמק.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, חבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, עם ביטול משרד הכלכלה והתכנון, יש להעביר את האחריות להכנת הערות הממשלה לדוח מבקר המדינה למשרד אחר.

בסעיף 2(ב) לחוק-יסוד: מבקר המדינה כתוב: "מבקר המדינה יבחן את חוקיות הפעולות, טוהר המידות, הניהול התקין, היעילות והחיסכון של הגופים המבוקרים וכל עניין אחר שיראה בו צורך". מכאן שלאחר ביטול משרת שר הכלכלה והתכנון – ואין שר כלכלה ותכנון בממשלה המכהנת כיום – נראה לנו, לחבר הכנסת שפי, לחבר הכנסת יהלום, לחבר הכנסת הירשזון ולי, שיזמנו את הרעיון, כי שר המשפטים הוא שיופקד על המלאכה החשובה הכרוכה בהכנת ההערות לדוח מבקר המדינה.

כאשר התנהלו שיחות בנושא הזה, שמעתי וגם קיבלתי מסמך מהממשלה, המבהיר כי הממשלה החליטה שראש הממשלה הוא שיטפל בעניין. אני קורא מתוך מסמך מ-24 בינואר 1996: "החלטת הממשלה להעביר את האגף לביקורת המדינה של משרד הכלכלה והתכנון למשרד ראש הממשלה".

הדיוטות היו אומרים, כי אם האגף לביקורת המדינה הועבר למשרד ראש הממשלה, משמע שראש הממשלה, הראשון בין השרים, הוא שיכין את ההערות לדוח השנתי של מבקר המדינה, דבר שהיה נהוג להיעשות על-ידי שר הכלכלה והתכנון, ויש כאן עלייה ברמה. אבל אנשים מנוסים – ויסכים אתי שר המשפטים, ואני מניח שיסכימו אתי גם חברי הכנסת הנוכחים – חושבים, שיש כאן משום מקסם לא נכון. אני לא מעלה על דעתי אפשרות שראש הממשלה, גם כשהוא מכהן בתפקיד נוסף כשר הביטחון וגם כשהוא מכהן בכל תפקידיו כראש הממשלה, יוכל לטפל בדוח תוך גילוי מעורבות אישית, שוטפת ואינטנסיבית בהערות בדוח השנתי של מבקר המדינה.

בשנים האחרונות עשו זאת שרי הכלכלה והתכנון, אשר כיהנו בדרך כלל גם בתפקיד יושב-ראש ועדת השרים לענייני תיאום ומינהל, וכפי שהיה בשנים האחרונות, ועדת השרים הזאת גם דנה בממצאים העיקריים של דוח מבקר המדינה.

אני רוצה למנוע את האשליה כאילו העלאת הדרג משר זוטר, שר הכלכלה והתכנון – משרה שלא קיימת היום – לדרג של ראש הממשלה, פירושה שרמת הטיפול בדוח השנתי של מבקר המדינה עולה. ההיפך הוא הנכון. כל מי שענינו בראשו יודע מה הם עיסוקיו הרבים של ראש הממשלה, גם כשהוא נושא בתפקיד אחד, והוא ראשות הממשלה. אנחנו יודעים שנושא הטיפול בביקורת המדינה יוזנח, או לפחות ייסוג בכל מה שקשור להתייחסות הממשלה.

כשהזכרתי את סעיף 2(ב) לחוק-יסוד: מבקר המדינה, הצבעתי על המטרה העיקרית: "יבחן את חוקיות הפעולות". הרי שמירת החוק היא הדבר החשוב ביותר בכל קנה מידה של ביקורת. רק אחר כך אנחנו מדברים על טוהר מידות, ניהול תקין, יעילות וחיסכון ועניינים אחרים. אם מדברים קודם כול לפני הכול על חוקיות הפעולות, מי אם לא שר המשפטים צריך לטפל בעניין הזה?

אוסף על כך עניין אחר. בהצעת חוק הביקורת הפנימית, שדיברנו עליה רק לפני דקות ספורות, השר האחראי להפעלת החוק או הדברים הקשורים לחוק הוא שר המשפטים. יש כאן מעין השלמה, אישיות ממלכתית ברמה של חבר ממשלה, אשר תעמוד מטעם הממשלה בפני הביקורות, גם על-פי חוק מבקר המדינה, אם התיקון שאנחנו מציעים יתקבל היום ובשלבם האחרים, וגם על-פי חוק הביקורת הפנימית.

אם כן, גברתי היושבת-ראש, יש כאן מעין מהלך של השלמה וסגירת מעגל, ובלי להתייחס לשמות האנשים – עם כל ההערכה הגדולה שיש לי לשר דוד ליבאי – ובלי קשר להחלטת הממשלה, הממנה

היום שר כזה ומחר שר אחר לעמוד בראש ועדת שרים לענייני תיאום ומינהל, התיקון הקונסטיטוציוני צריך להצביע על שר מוגדר בתפקיד, והמתאים ביותר לכך הוא שר המשפטים.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. לאחר מחמאה כזו אני מזמינה את שר המשפטים להשיב בשם הממשלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בעקבות ההחלטה לפרק את משרד הכלכלה והתכנון, עתידה הממשלה לקבל החלטה על העברת סמכויות שהיו נתונות לשר הכלכלה והתכנון, כמתחייב מסעיף 30 לחוק-יסוד: הממשלה. במקביל תוכן גם חקיקה שתביא לידי ביטוי את השינוי בהסדרים.

אין בדעת הממשלה להעביר את הסמכויות שהיו נתונות לשר הכלכלה והתכנון לפי חוק מבקר המדינה לשר המשפטים. הממשלה החליטה, שהנושא של תגובות הממשלה על דוח מבקר המדינה יועבר לאחריות ראש הממשלה, ויטפל בשמו בנושא זה, כפי שאני מבין, השר ד"ר יוסי ביילין.

זו החלטת הממשלה, ובהתאם לכך אני מציע להסיר את הצעת החוק שהביא חבר הכנסת דוד מגן.

היו"ר ע' מאור:

התשובה היתה כה קצרה, עד שנדמה לי שלא עברו חמש דקות מאז הצלצול. ננצל את הזמן.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' מאור:

קודם כול, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מטעם ועדת החוץ והביטחון: הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 27), התשנ"ו-1996.

ועוד הונחה החלטת ועדת האתיקה מיום י"ז בשבט התשנ"ו, 7 בפברואר 1996, בעניין היעדרות משיבות הכנסת בכנס הקיץ התשנ"ה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – סמכות שר המשפטים), התשנ"ו-1995
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

יש לנו עוד דקה.

יוסף עזרן (ש"ס):

הצעה לסדר, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ע' מאור:

אני אאפשר לך מהמקום, לא הצעה לסדר, אבל נשמע דברי חכמים בדקה שנתרה.

יוסף עזרן (ש"ס):

בדקה הזאת שאנחנו ממתינים אני מציע לקרוא תהילים. אני מתחיל.

דוד מגן (הליכוד):

עברה דקה.

היו"ר ע' מאור:

פתרנו את הבעיה הפרוצדורלית ולא אצטרך להתייחס להצעתך.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – סמכות שר המשפטים), התשנ"ו–1995. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 4

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 3

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – סמכות שר המשפטים),

התשנ"ו–1995, לדיון מוקדם בוועדה לענייני ביקורת

המדינה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ארבעה תומכים, שלושה מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק אושרה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדה להכנתה לקריאה ראשונה. לאיזו ועדה?

אברהם הירשזון (הליכוד):

לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פורז, ההצעה מועברת לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

דוד מגן (הליכוד):

— — —

אברהם פורז (מרצ):

הי"ר ע' מאור:

אם אין לך הצעה אחרת, חבר הכנסת פורז, זו הקביעה. אם כן, הצעת החוק מועברת לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון – הצבעת עובדי חברת "אל על" השוהים בחו"ל), התשנ"ו-1995

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

הי"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא, ואני מזמינה את חבר הכנסת אברהם פורז להנמקה מהמקום של הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון – הצבעת עובדי חברת "אל על" השוהים בחו"ל), התשנ"ו-1995, מס' ג'שצה. מה עם השליחים של הסוכנות היהודית בחו"ל? זו שאלה שלי כשליחה לשעבר.

אברהם פורז (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק הוגשה על-ידי כבר לפני תקופה די ארוכה, בנובמבר 1995. אז עוד לא ידעתי שהבחירות יוקדמו.

אכן קיימת בעיה לא רק לגבי עובדי "אל על", אלא גם לגבי ישראלים אחרים השוהים בחוץ-לארץ, ולדעתי צריך לעשות כל מאמץ כדי לאפשר הצבעה למי שיש לו זכות בחירה והוא לא ירד מן הארץ. צריך שלא ניסחף, חלילה, ונגיע למצב שבו יורדים שמתגוררים בניו-יורק או בלוס-אנג'לס ויכלו להצביע לכנסת, אבל יש לאפשר הצבעה לישראלים שקשורים לארץ ונמצאים בשליחות של המדינה או של גוף אחר שהמדינה חפצה ביקרו, ועובדי "אל על" בראש ובראשונה.

יש היום סידורים שבאמצעותם ניתן לבצע את ההצבעה. לדעתי, לגבי עובדי "אל על", לגבי אלה השוהים דרך קבע בחוץ-לארץ, קרי: מנהלי סניפים, אנשי מכירות, אנשי ביטחון השוהים באופן קבוע בחוץ-לארץ, הם יוכלו להצביע כמו הדיפלומטים, באחת מהנציגויות הדיפלומטיות של ישראל. לגבי צוותי האוויר, קרי: טייסים, דיילים ואחרים, שיוצאים וחוזרים, אני מציע את הסידור הבא: בנמל

התעופה בן-גוריון תוצב קלפי שתיפתח ימים מספר לפני הבחירות. בדרך כלל בטיסות זה נדיר שאיש צוות אוויר ישהה מחוץ לישראל מעל שבוע. בקלפי הזאת יוכלו עובדי "אל על" להצביע. הפתיחה של הקלפי הזאת תהיה, כמובן, כמה ימים לפני מועד הבחירות, הם יצביעו במעטפות כפולות, כדי שאפשר יהיה לבדוק שהם לא הצביעו הצבעה כפולה, חלילה, וכך אנחנו נוכל לצרף אלפי אנשים, ישראלים נאמנים, למעגל הבוחרים, אנשים שבמשך שנים רבות נמנעה מהם ההשתתפות בבחירות. אף שהם רצו להשתתף בהן.

אני מנמק מהמקום, אף שאין כרגע בעיות של מכסות, כדי להוכיח על-ידי כך שהממשלה תומכת בהצעת החוק.

היו"ר ע' מאור:

תודה. לא השבת – ברשותך, אדוני השר – מה לגבי השליחים שנמצאים בחו"ל? האם זה כלול גם בהצעת החוק?

אברהם פורז (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, ההצעה כוללת את עובדי "אל על". אם השר יציע בוועדה, או גורמים אחרים, להרחיב זאת לגורם ישראלי אחר – אני בוודאי לא אתנגד.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אדוני השר, מאחר שאין לך מיקרופון, אני אאשר לך להשיב מעל הבמה.

שר הפנים ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, אנחנו נמצאים בסוף ימיה של הכנסת, כנראה, לכן לא נקפיד על המכסה. תודה.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כפי שחבר הכנסת פורז כבר הזכיר, הממשלה תומכת בהעברת הצעת החוק לוועדת הפנים ואיכות הסביבה – – –

אברהם פורז (מרצ):

ועדת החוקה, חוק ומשפט.

שר הפנים ח' רמון:

ועדת החוקה, חוק ומשפט. סליחה. אנחנו רגילים להעביר לוועדת הפנים. כל פעם ששר הפנים לא מעביר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה – יש לו בעיה עם הוועדה והיושב-ראש של הוועדה, ואנחנו משתדלים להימנע מבעיות כאלה. אבל אתה צודק בהחלט, צריך להעביר זאת לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

מאז ומתמיד עודדה המדינה את אזרחיה לממש את זכותם לבחור לכנסת, וזאת בהנחה נכונה, ששיעור הצבעה גבוה בבחירות לכנסת יסייע למיצוי ההליך הדמוקרטי ויביא לידי ביטוי, עד כמה שניתן מושלם, את רצון העם כולו.

מדיניות זו איננה מתיישבת עם העמדת אזרחי המדינה, בפרט אלה העובדים בחברות ממשלתיות כגון "אל על", בפני דילמה שבמסגרתה עליהם לבחור בין מקום עבודתם לבין הזכות לבחור לכנסת.

אין מניעה להשוואת מעמדם של עובדי "אל על" לעניין ההצבעה לכנסת לזה של הימאים ועובדי מדינה הנמצאים בחוץ-לארץ ביום הבחירות לרגל עבודתם, אשר להם ניתנת זכות ההצבעה אם על סיפון כלי השיט לימאים ואם בנציגויות הדיפלומטיות והקונסולריות של ישראל.

הזכות לבחור היא זכות יסוד של כל אזרח במדינת ישראל והיא מאושיות משטרנו הדמוקרטי. אין להקל ראש בזכות זו בבואנו לאזן בינה לבין הצורך לקיים הליך בחירות יעיל, חסכוני וקצר ככל האפשר.

כיוון שהצעת החוק שלפנינו מתייחסת אך ורק לעובדי "אל על", אני רוצה לקבוע כאן מסמרות בשאלה אם עלינו לאפשר לכלל אזרחי המדינה שנמצאים ביום הבחירות בחוץ-לארץ לרגל עבודתם, להצביע בבחירות לכנסת.

אני רוצה להוסיף הערה – – –

היו"ר ע' מאור:

אינך רוצה לנקוט עמדה?

שר הפנים ח' רמון:

אני לא יכול לנקוט עמדה, כי אני רוצה להסביר; גם ביחס ל"אל על", אף שאין לנו שום בעיה להעביר זאת לדין בוועדת החוקה, חוק ומשפט, אנחנו נמצאים במגבלות טכניות קשות מאוד גם כתוצאה מהקדמת הבחירות.

אני מניח, שאילו הוצעה הצעת החוק הזאת לפני שנה-שנתיים, או אילו לא הקדמנו את הבחירות, הייתי יכול לומר שבאופן מוחלט אנחנו תומכים בכך וניישם זאת כבר בבחירות לכנסת הבאה.

הממשלה תומכת בחוק אף שהאנשים הטכניים, הפקידים הטכניים, שמופקדים על ביצוע הליך בחירות תקין, מעלים ספקות, ספקות רבים, עד כדי כך שהציעו אפילו להתנגד להצעת החוק הזאת. כבר בשלב הזה. הם סבורים שלא ניתן יהיה ליישם זאת לקראת הבחירות הקרובות.

לכן אני מציע להעביר זאת לוועדה, ושם לשמוע את מי שמופקדים על ביצוע הליך הבחירות, אם זו ועדת הבחירות המרכזית, ואם אלה הם הממונים על כך במשרד הפנים, ורק אז נקבל החלטה.

אני רוצה לומר כהערה כללית; לא לקראת הבחירות הבאות, הקרובות, אלא לקראת הבחירות בעתיד – אנחנו, לדעתי, מקשים שלא לצורך על אזרחי מדינת ישראל לקיים את זכות ההצבעה. למרות זאת, אחוז ההצבעה גבוה מאוד. אבל אין שום סיבה שאדם שלא עדכן את כתובתו והוא נמצא ביום הבחירות באילת ורוצה להצביע באילת – לא יוכל לעשות זאת. האמצעים הטכניים, המחשבים, הם מספיק מתקדמים על מנת להקל על האזרח את ההצבעה, וכל תופעת ההסעות ההמוניות ביום הבחירות והמטוסים שטסים מתל-אביב לאילת ומאילת לתל-אביב – זו דוגמה מייצגת ובולטת ביותר של התופעה הזאת – הם דברים אנכרוניסטיים, שאבד עליהם כלח. הם שייכים לעבר, והגיע הזמן לשנות זאת. אני יודע שאנחנו מאוד מאוד זהירים בשינוי החוקים, והפחדים עדיין קיימים – – –

היו"ר ע' מאור:

אלה חוקים או תקנות?

שר הפנים ח' רמון:

חוקים ותקנות. הבעיות קשות. אני לא מציע לעשות מהפכה לקראת הבחירות הללו בכל הנושא הזה, אם כי צריך לעשות זאת, וצריך לעשות זאת מייד לאחר הבחירות.

היו"ר ע' מאור:

מה שעוד ניתן – יעשה לקראת הבחירות הללו.

שר הפנים ח' רמון:

כל הבעיה שלנו, תיכף אדבר על "אל על", כל הבעיה שלנו היא, שאנחנו בדרך כלל נזכרים בתיקון חוקי בחירות סמוך לבחירות, ואז הדיון בהם איננו ענייני אלא גם מפלגתי פוליטי, וזה לגיטימי לחלוטין.

לגבי הנושא של "אל על" – אם הדבר אפשרי מבחינה טכנית, ואם האנשים שמופקדים על כך מבחינה טכנית יאמרו שאכן הדבר אפשרי, אנחנו נעשה הכול על מנת לאפשר להם להצביע ביום הבחירות.

חיים אורון (מרצ):

מה עם טייסים לא של "אל על"?

שר הפנים ח' רמון:

חבר הכנסת אורון שאל בחצי רצינות ובחצי צחוק – – –

פיני בדש (צומת):

– – –

שר הפנים ח' רמון:

– – – בחצי רצינות ובחצי צחוק, אבל יש לנו בעיה גם לענות על השאלה הזאת. אם יש טייס ישראלי ויש לו זכות הצבעה בישראל – יצביע או לא יצביע? TWA שעובד ב-

אברהם פורז (מרצ):

– – – שלא עובד בחיל האוויר.

שר הפנים ח' רמון:

חיילים, קצינים מכל הסוגים – זכאים להצביע – – –

חיים אורון (מרצ):

לא זכאים.

שר הפנים ח' רמון:

יש שם בעיה מיוחדת שפתרנו ב-1992. אותו דבר ייפתר ב-1996.

חיים אורון (מרצ):

אנשי צבא קבע שנמצאים בחוץ-לארץ יכולים להצביע?

שר הפנים ח' רמון:

לא.

חיים אורון (מרצ):

הם נמצאים בשליחות המדינה.

שר הפנים ח' רמון:

לא.

היו"ר ע' מאור:

לא, זאת הבעיה שהעלינו.

שר הפנים ח' רמון:

לכן היתה השאלה של היושבת-ראש, האם אפשר להרחיב זאת מעבר ל"אל על".

אני רוצה להזכיר, שהבחירות הללו הן, נדמה לי, הבחירות הראשונות או השניות – 1992 היתה הפעם הראשונה ששגרירים יכלו להצביע. עד אז שלחנו שגרירים לייצג אותנו בחוץ-לארץ, והם לא

יכלו להצביע בבחירות לכנסת. זו תופעה חדשה. כל אנשי משרד החוץ מצביעים בפעם הראשונה או השנייה.

השאלה שהעלה חבר הכנסת אורון היא שאלה משמעותית, מי נכלל בשליחים, ואז יש לנו בעיה, האם שליח של "צים" הוא חלק מהשליחים שיכולים להצביע במסגרת שירות החוץ? האם קצין שנשלח לקורס צבאי באיזה מקום בעולם יכול להצביע? יש לנו, בהחלט, בעיות לא פשוטות, אבל אם ננסה לפתור את כולן לקראת הבחירות הללו בסדר זמנים כל כך צפוף – לא נצליח. בואו נשאיר חלק לעתיד.

לגבי "אל על", יש איזה רעיון שיכול לפתור את הבעיה הספציפית הזאת. אם אפשר, נפתור אותה, ולא נאמר שכיוון שאי-אפשר לפתור בעיה אחרת לא נפתור גם את הבעיה של "אל על". זו עמדתי, להיות פרקטיים, כמה שאפשר עד מערכת הבחירות הקרובה לתקן את החוק, ולגבי העתיד – להתארגן באופן כזה שיהיו שינויים שיאפשרו למקסימום אזרחי מדינת ישראל, שיש להם קשר ישיר עם ישראל והם אינם יורדים השווים 20 שנה בחוץ-לארץ – שיוכלו להצביע בבחירות לכנסת. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון – הצבעת עובדי חברת "אל על" השווים בחו"ל), התשנ"ו–1995. ההצבעה החלה, בבקשה.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון – הצבעת עובדי "אל על" השווים בחו"ל), התשנ"ו–1995, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

שר הפנים ח' רמון:

הוא מבקש להצטרף לתומכים.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני מודה לך.

היו"ר ע' מאור:

תשעה תומכים, להוסיף את קולו של חבר הכנסת עזרן – עשרה תומכים, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק אושרה, והיא מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק שירותי הובלה ושירותי גרורים, התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת פ' בדש)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת פיני בדש להנמקה מן המקום של הצעת חוק שירותי הובלה ושירותי גרורים, התשנ"ה-1995, מס' ג'שנד. בבקשה.

פיני בדש (צומת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, הצעת החוק הזאת באה לסדר את כל נושא התובלה הכבדה במדינת ישראל. קראנו ושמענו הרבה מאוד על מה שקורה בכל הנושא של המשאיות, תאונות הדרכים, העמסות היתר והשעות הבלתי-סבירות שבהן הנהגים עובדים על המשאיות.

ישבתי יחד הרבה מאוד שעות והרבה מאוד ימים, גם, אדוני השר, עם הנהגים, גם עם חברות התובלה המסודרות, והגענו לאיזו הצעת חוק משותפת, שמקובלת על כולם, לסדר פעם אחת ולתמיד את נושא התובלה במדינת ישראל, שהיום הוא פרוץ. כל מי שקונה משאית, הופך להיות חברת הובלה. הפיקוח הקשה קיים דווקא על החברות המסודרות. כל מה שנקרא "חאפרים" – אלה לא מיישמים את תקני הבטיחות ואת כל המגבלות הקיימות.

בהצעת החוק הזאת יש גם ענישה שמוטלת היום לא רק על הנהג, על הפרה של העמסת יתר או נסיעה ללא רשיונות או ללא תעודות משלוח, אלא היא כוללת הענשה גם של בעל הרשיון, שזו חברת התובלה, המחויבת לפקח על כל המגבלות האלה. אם יש חריגה, יש הענשה גם של בעלי הרשיון.

אתם יודעים מה עברנו בנושא התובלה הכבדה, התאונות וההרוגים, והתקשורת שהתלבשה על נושא העמסות היתר – הצעת החוק הזאת באה להסדיר את כל הנושא של תובלה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. שר התחבורה, השר ישראל קיסר, בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

גברתי היושבת-ראש, חברי, חברי הכנסת, שירותי התובלה ושירותי גרורים נמנים עם עשרות העיסוקים בתחום התעבורה המוסדרים בחקיקת משנה, לרבות בצווים, לפי חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים. גם ענף התובלה מוסדר כיום בצו לפי חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, אשר מסדיר הובלה באמצעות משרדי הובלה ואת החובות שעל משרד כזה לקיים, כגון הובלה בשטר מטען, החזקת קצין בטיחות וכיוצא באלה.

בזמנו, כאשר חוקק צו על זה, המדיניות היתה להגביל את עיסוק ההובלה ולקבוע לו כללים – רק למי שמוביל לפחות שמונה משאיות. בזמנו לא ראו צורך לפקח על ההובלה כאשר היא נעשית בידי משאית בודדת או כמה משאיות. למעשה זה יצר חוסר שוויון בין חברה שמפעילה שמונה משאיות ויותר לבין חברה או אדם המפעילים משאית אחת או משאיות בודדות, פחות משמונה משאיות. על כן באה הדרישה להשוות ביניהם ולא ליצור חוסר שוויון. אולם, כיוון שמדובר בחקיקת משנה, יש המעלים טענה משפטית, שהשוואה כזאת בחקיקת משנה לא תעמוד בחוק-יסוד: חופש העיסוק – בעיה שאנחנו נתקלים בה למעשה על כל צעד ושעל.

במשרדי, בשיתוף פעולה עם משרד המשפטים, נבחנת השאלה כדי להסדיר עיסוקים בענפי כלכלה שונים המוסדרים כיום בחקיקת משנה, במסגרת או במתכונת חוקית ראשית אשר תעמוד בהתאמה לחוק-יסוד: חופש העיסוק. בהצעת חוק זו, המתגבשת במשרד התחבורה, בעצה עם משרד המשפטים, יוסדר הנושא הזה, כך שיבוטל חוסר השוויון בין מפעיל משאית בודדת או כמה משאיות לבין חברה המפעילה שמונה משאיות ויותר.

לגופה של ההצעה, חברי חבר הכנסת בדש, נכון היה בעבר, ואתה יודע שנקטתי הרבה אמצעים שהביאו לירידת עומס היתר. אנחנו הולכים ומשתכללים. אני תומך בכך שכל מי שעוסק בתובלה יהיה לו רישוי. מה לי משאית אחת, מה לי שמונה. עד הרגע הזה משרד המשפטים סירב לאפשר לי להביא את זה בחקיקת משנה בגלל חוק-יסוד: חופש העיסוק. אני אשמח מאוד אם יסדירו את הענף הזה, ממשאית בודדת ועד שמונה משאיות ויותר, שהן חייבות ברישוי.

זה גם מאפשר תחרות שווה. אדם שיש לו שמונה משאיות ו-20 משאיות צריך להחזיק קצין בטיחות. יש עליו הוצאות רבות. מי שאין לו – לא צריך. לכן יש לו אפשרות להציע מחירים זולים יותר והוא אינו מעמיס על עצמו. לכן חוק שמשווה בין משאית בודדת לבין כמה משאיות, מקובל עלי.

אני לא מתנגד להעברת הצעת החוק לוועדת הכלכלה, אם כי קשה להניח, שהיום, ערב בחירות, העסק אכן יזכה לתשומת לב ונוכל להעביר אותו עוד בכנסת הזאת.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק שירותי הובלה ושירותי גרורים, התשנ"ה-1995.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק שירותי הובלה ושירותי גרורים, התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

תשעה תומכים, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית, והיא מועברת להכנה לקריאה ראשונה בוועדת הכלכלה של הכנסת.

הצעת חוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים) (תיקון – הטחת ביקורת במוסדות המדינה), התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת דוד מגן להצעת חוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים) (תיקון – הטחת ביקורת במוסדות המדינה), התשנ"ה-1995, מס' ג'קנו. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, הצעת החוק, שהיא פרי יוזמת חברי הכנסת שפי, יהלום, הירשזון ועבדכם, מדברת על תיקון חוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים). כידוע, חוק שירות המדינה קובע סייגים לעובדי המדינה בכל מה שקשור לפעילות מפלגתית ולמגבית כספים. אבל בהמשך אנחנו יכולים לראות, בפסקה (5) בסעיף 1, כי המחוקק נתן את דעתו גם על ענייני הטחת ביקורת פומבית על משרדי הממשלה. כתוב בפסקה: "של משרדים אחרים או של הממשלה".

הניסיון המר אשר הצטבר בשנתיים-שלוש השנים האחרונות מראה, כי כמה עובדי מדינה הרשו לעצמם לתקוף מוסדות חשובים במדינה – ואני מדבר על מוסד הנשיאות ועל מוסד מבקר המדינה – התקפות שלוחות רסן, בלי שאפשר היה להעמיד אותם לדין משמעתי.

אנחנו חושבים, כי האירועים החמורים שהיו לאחרונה, ובהם השתלחויות תקשורתיות מפי עובדי מדינה בכירים ואחרים נגד מבקרת המדינה, מחייבים הבהרה חד-משמעית בחוק, כי אין לבקר בתקשורת, בנאום פומבי או בספר, לא את נשיא המדינה ולא את מבקר המדינה; המושגים של תקשורת, נאום פומבי או ספר לקוחים כמובן מלשון החוק ומהנהוג הקיים עד היום.

אנחנו חושבים, כי יש חשיבות גדולה לקביעת הסייגים הללו, משום שהמחוקק קבע, שלא יכול להיות עובד של ממשלה אשר יוכל לתקוף את הגוף שבו הוא עובד; לא יוכל גם לתקוף את שכניו, דהיינו המשרדים האחרים של הממשלה. היום אנחנו מבקשים להחמיר, נוכח התופעות החדשות, אשר צריך לשים להן קץ, להחמיר ולהסביר, כי לא מדובר רק במשרדי הממשלה פרופר, אלא מדובר גם במי שממלא תפקיד ממלכתי ונבחר לשם כך על-ידי הכנסת.

ומה לעשות, למבקר המדינה יש תפקיד קשה – לבדוק את הליקויים, לבדוק את המינהל התקין, לבדוק את חוקיות הפעולות. איך אנחנו יכולים להשלים עם מצב, שעובד, במיוחד אם זה עובד בכיר, כאשר ביקורת המדינה אינה מוצאת חן בעיניו, לא יטפל בנושאים כמקובל, כידוע או לפי המסורת, ובמקום להעיר את הערותיו למבקר המדינה, בטיטות שמבקר המדינה מגיש לו, במקום לומר את דברו בוועדה לענייני ביקורת המדינה, והוועדה דנה בדוחות של מבקר המדינה, הוא ישתמש בעוצמה שיש לו כפקיד ממשלתי בכיר ויהפוך את המבקר למבוקר? הדעת לא סובלת זאת, ואני חושב שהגיעה העת לתקן את העניין.

לא מדובר כאן בעניינים של אופוזיציה-קואליציה. ההצעה הזאת באה מנציגים של שלוש סיעות שונות, ארבע קבוצות שונות. אני מקווה שהכנסת תאשר את ההצעה, כדי שנוכל להציב את הסייג ההכרחי הזה.

היו"ר ע' מאור:

תודה לחבר הכנסת מגן. אני מזמינה את שר האוצר להשיב. בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הממשלה מתנגדת להצעת החוק.

סעיף 1(5) לחוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים), התשי"ט-1959, אוסר על עובדי מדינה מסוימים לבקר את מדיניות הממשלה ואת משרדי הממשלה. על-פי שיטת המשטר הפרלמנטרי בישראל, לשר יש אחריות מיניסטריאלית לנעשה במשרדו, והוא אחראי מבחינה ציבורית ופוליטית למעשיהם ולמחדליהם של עובדיו. כשם שהשר מופקד על עובדי משרדו ופעילותיהם, הם

מצדם, במעשיהם, מייצגים את השר. לכן, עובדי מדינה אינם רשאים להציג עמדה הסותרת את עמדת המשרד.

מוסד הנשיאות מסמל את המדינה, והוא גוף על-מפלגתי, העומד בנפרד מרשויות המדינה. מוסד מבקר המדינה הוא זרוע של הכנסת. גופים אלה הם גופים על-מפלגתיים, ואין מקום להחיל עליהם הוראות השייכות לתחום המפלגתי.

מכל מקום, התנהגות כאמור, גם כאשר נשוא הביקורת הוא מבקר המדינה או נשיא המדינה, מוגדרת בכללי ההתנהגות של עובדי המדינה כהתנהגות שאינה הולמת את מעמדו, תפקידו וחובותיו של עובד המדינה, ואף צפוי שיהיה בה עלבון למדינת ישראל, למוסדותיה ולסמליה. התנהגות כזאת היא בגדר עבירה משמעתית לפי סעיף 17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963. עקרון האחריות המיניסטריאלית וכללי ההתנהגות של עובדי המדינה מחייבים את העובד ואוסרים עליו התנהגות שאינה הולמת את מעמדו כעובד מדינה, לרבות הטחת ביקורת במוסדות המדינה. הכללים הקיימים מספיקים ואין כל צורך להוסיף עליהם, אלא רק להקפיד על קיומם.

לאור האמור לעיל, אני מבקש לדחות את ההצעה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת מגן, בבקשה. זכותך להשיב.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר האוצר, אני לא אתעקש שתהיה הצבעה. חבל על המתח. אני בעד בירור העניין, ואסכים להצעה לסדר-היום. אני רק רוצה לנסות לשכנע אותך. אני לא רוצה לנקוב בשמות של עובדים, אבל בדרכך לדוכן לחשתי לאוזנך שם של עובד בכיר מאוד, לא עובד של משרד האוצר, שנדמה לי שמרותם של חברי הממשלה עליו היתה מוגבלת ביותר.

אני רוצה בסך הכול לנסות לשכנע את הכנסת, שאותו היגיון שמציב סכר ללשונות שלוחות רסן מפני ביקורת פומבית על משרדים אחרים של הממשלה, שאותו היגיון יחול גם על שני המוסדות שעליהם אני הצבעתי, מוסד הנשיא, שנבחר כאן במליאת הכנסת, ומוסד מבקר המדינה, שנבחר גם הוא במליאת הכנסת.

אני לא בעד לכופף זרועות. אני מבקש שתציע לי להעביר זאת כהצעה לסדר-היום, ואני אסכים.

שר האוצר א' שוחט:

אני כבר מציע לך, אדוני, להעביר להצעה לסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אם כן, בהסכמת המציע והשר, אנחנו מצביעים על הצעה לסדר-היום, ולא על הצעת חוק, בנושא שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים). ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

תשעה תומכים, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת, שהנושא יועבר לדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

שאלות בעל-פה היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: שאלות בעל-פה לשר האוצר. השאלות מחוברות לסעיפים הבאים, שכולם בנושא חיובי הבנקים והחובות בחשבונות של קיבוצים, מושבים, התיישבות עובדת.

השואל הראשון – חבר הכנסת חגי מירום, שאלתא בעל-פה מס' 565, בנושא: חיובי יתר של הבנקים בקיבוצים ובמושבים. אחריו שאלתא בעל-פה שלי, של חברת הכנסת ענת מאור, ואחר כך הצעות לסדר-היום. יש בכך שינוי מהנוהל המקובל בכנסת. זה מה שקבע היושב-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי חברי הכנסת, קודם כול, אני רוצה לומר לגברתי היושבת-ראש, ולא במסגרת השאילתא בעל-פה: זו פעם ראשונה שאני עד לכך שמצרפים שאילתות בעל-פה להצעות דחופות לסדר-היום. זה נוהל שאני לא מכיר אותו בכנסת, ואני קצת מכיר את הכנסת, 'ישבתי בראש ועדת הכנסת, עסקתי בתקנון. מקובל שכאשר שמאשרים שאילתא דחופה, שאילתא בעל-פה, אין מאשרים הצעות לסדר-היום או הצעות דחופות לסדר-היום באותו עניין. ודאי שאני לא מצליח להבין איזה נוהל זה שהשר לא עונה לי על שאילתתי, אלא מרכז את תשובתו בסוף הדיון, כי אז השאילתא הופכת לשום דבר, ואין שיג ושיח ביני לבין השר בשאלה שאנחנו מדברים עליה.

קודם כול אני רוצה לבקש ממך, גברתי היושבת-ראש, לומר לי איזה נוהל יופעל כאן ברגע זה.

היו"ר א' סלמוביץ:

כפי שראית, חבר הכנסת חגי מירום, זה עתה עליתי לנהל את הישיבה. אינני קובעת את סדר-היום. אני יודעת שנשיאות הכנסת, על-ידי יושב-ראש הכנסת, אינה מנועה מלאשר הצעות דחופות לסדר-היום כשמאשרת שאילתא בעל-פה. אתה יודע שהשאילתות בעל-פה הן בסמכותו של יושב-ראש הכנסת, הוא זה שמאשר אותן, והצעות דחופות לסדר-היום מאושרות על-ידי נשיאות הכנסת. כבר קרה בעבר לא פעם אחת שאושרה גם שאילתא בעל-פה וגם הצעה דחופה לסדר-היום באותו נושא. אין מניעה בתקנון לאשר את זה. אם הנשיאות מוצאת לנכון, אחרי שיושב-ראש הכנסת אישר שאילתא בנושא, היא אכן יכולה לאשר גם הצעה דחופה לסדר-היום באותו נושא.

אשר להערתך השנייה. אכן יש החלטה, וכך מקובל גם בשאילתות בעל-פה, שהן תמיד בראש סדר-היום. אינני יודעת מדוע נקבע כפי שנקבע. אני מוכנה לברר ולהודיע לך.

חגי מירום (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, בכל הכבוד הראוי, אין לי טענה לגבי הצעות רגילות לסדר-היום. יש נוהל בבית הזה, שהצעות דחופות אינן מאושרות כשיש שאילתא בעל-פה. אחת מן השתיים, או שלא מאשרים את ההצעות הדחופות, או שהופכים את השאילתא בעל-פה להצעה דחופה אף היא ומאפשרים למציע להעלות את טענותיו. מכל מקום, לשאול שאילתא ולא לקבל תשובת שר במענה ישיר על שאילתא דחופה, זה דבר שאני לא מכיר כאן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה צודק בהחלט.

חגי מירום (העבודה):

לכן אני מבקש שהשר ישיב לי, ואחר כך ישיב על ההצעות לסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת חגי מירום, אנחנו נבדוק את העניין הזה.

אדוני השר, יש לך התנגדות להשיב על השאלתא?

שר האוצר א' שוחט:

קודם כול, אני לא עוסק בענייני התקנון. אני לא מומחה כמו חברי המכובד חבר הכנסת חגי מירום. אני יודע ששאלתא בעל-פה היא בתחילת הישיבה. אני יודע שדחו אותה מכיוון שיש שתי הצעות לסדר-היום וביקשו שאענה עליהן במכלול אחד.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה לא בסדר שהדבר נדחה, כי זה צריך להיות בתחילת סדר-היום.

שר האוצר א' שוחט:

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני לא אחראי לזה. השאלה שלי היא אחרת, האם אדוני ישיב לשואל על השאלתא בעל-פה שלו בנפרד מהצעות לסדר-היום, כי זו פרוצדורה שונה לחלוטין. אדוני משיב, לשואל יש זכות לשואל שאלה נוספת. בניגוד להצעה לסדר-היום, אין פה עניין של הצבעה. זה שונה לחלוטין מבחינה פרוצדורלית.

שר האוצר א' שוחט:

— — — לא אני קבעתי את סדר הדיון — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אני לא קובעת את סדר הדין. אדוני יודע יפה מאוד שהיושבים-ראש לא קובעים את סדר הדין.

שר האוצר א' שוחט:

מי הנשיאות?

היו"ר א' סלמוביץ:

מזכירות הכנסת. גם הנשיאות לא קובעת את סדר-היום.

האם תואיל להשיב לשואל על השאלות?

שר האוצר א' שוחט:

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אני אשאל את השאלות, אבל אני רוצה להעיר, ברשותך, היושבת-ראש הנכבדה, עוד הערה אחת: אני גם לא מכיר טכניקה כזו, שנשאלות שתי שאלות בעל-פה באותו נושא.

היו"ר א' סלמוביץ:

נכון. זה גם דבר שהוא לא מקובל.

חגי מירום (העבודה):

גם זה דבר שמעולם לא פגשתי פה, בבית הזה, ואני מבין שאנחנו בתקופה של קונצסיות, ולית תקנון ולית מתקן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה צודק, חבר הכנסת מירום.

ענת מאור (מרצ):

אין שתי שאלות באותו נושא?

היו"ר א' סלמוביץ:

אין שתי שאלות בעל-פה באותו נושא.

חגי מירום (העבודה):

מי שמקדים הוא אשר שואל את השאלתא בעל-פה. אני לא מתנגד שתשאלי את השאלה, חברתי. חברת הכנסת ענת מאור. אני מדבר כאן על הנהלים החדשים שאנחנו פוגשים פה וההטבות והקונצסיות שניתנות כאן.

היו"ר א' סלמוביץ:

ההערות שלך צודקות, ואנחנו נעביר אותן למי שצריך להעביר.

שר האוצר ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 565, של חבר הכנסת חגי מירום, בנושא: חיובי יתר של הבנקים בקיבוצים ובמושבים.

חיובי יתר של הבנקים בקיבוצים ובמושבים חגי מירום (העבודה):

אדוני השר, בתקשורת דווח על דוח-פרוקצ'יה, שלפיו הבנקים חייבים סכומי עתק לקיבוצים ולמושבים בשל שיטת ההתחשבנות שהיתה בעבר.

ברצוני לשאול:

1. מה היא עמדת הממשלה באשר לצורת ההתחשבות בין הבנקים לקיבוצים בהתייחס לדוח-פרוקצ'יה?

2. האין הדבר משפיע על החלטות הממשלה ועל הביצוע של הסדר הקיבוצים? תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

דוח-פרוקצ'יה עדיין לא הוגש. הודלף לעיתונות פרק פותח מדוח-פרוקצ'יה, ולכן אין לממשלה שום התייחסות לדוח שלא הגיע לידיה, לדוח שהוא לא קיים.

למיטב ידיעתי, גם פרופסור פרוקצ'יה, בריאיון ברדיו, שקראתי את התמליל שלו, אמר, שמבחינתו זו טיוטה של פתיחה של דוח שאיננו קיים, ולכן אין צורך שהממשלה תתייחס אליו בכל דרך שהיא.

אני מקווה, שפרסום הדוח הזה וההודעות בתקשורת לא יעכבו את ההסדר ואת ביצוע הסכם הקיבוצים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

תודה רבה לך, אדוני השר.

אני רוצה לומר כאן, שעמדות המוצהרת היא, שיש להיכנס בדחיפות להסדר הקיבוצים, לבצע את מה שצריך לבצע בתחום העניינים הנלווים להסדר הזה, לחתום עליו ולהתחיל בביצוע כמה שיותר מהר, שכן אם לא יקרה כך, עלולים 100 מקיבוצי התנועה הקיבוצית להיות במצב של התמוטטות כלכלית.

הואיל וברקע עדיין מרחפת שאלת האפשרות של חיובים לא נכונים ובלתי מתקבלים על הדעת כלפי הקיבוצים כלקוח, אגב, גם כלפי האזרחים כלקוחות באשר הם, בתל-אביב ובירושלים, בחיפה ובאילת, אני רוצה לשאול, האם ברור לך, שגם אם הקיבוצים שייכנסו להסדר הקיבוצים חותמים על כך שאין להם תביעות, יכול שיהיה, בעובדות שיתבררו אחר כך, משום אירוע שיסנה את פני ההסכמה בין הקיבוצים לממשלה?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, קשה לי מאוד לענות על השאלה הזאת, היא מורכבת ומסובכת. מי שאחראי לפעילות הבנקים במדינת ישראל זה בנק ישראל, באמצעות המפקח על הבנקים. הדברים יועברו אליו לעיון כאשר יהיה מה שיהיה. הבנקים לא חותמים באונס על הסכם עם הקיבוצים. צריכה להיות הסכמה. בשעות אלה ממש יושבים גם נציגי התנועות, גם נציגי הבנקים, גם נציגי הממשלה, גם נציגי מינהלת ההסדר ולומדים את ההסדר המוצע.

כמו חבר הכנסת חגי מירום, גם אני חושב שיש דחיפות עליונה בחתימה על ההסכם, כדי שאותם קיבוצים שלגביהם אפשר לחתום מייד על ההסכם, אכן יצאו לדרך.

אשר להמשך ולשאלה איך תהיה עמדת הבנקים לגבי החתימה על ההסכם, עדיין מוקדם מדי להגיד. אני לא יכול לתת תשובה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אני מזמינה את חברת הכנסת ענת מאור להציג שאילתא בעל-פה מס' 566, בנושא: חובות הבנקים לקיבוצים. בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני כן מקבלת את התהליך שאתה תשיב לי יחד עם ההצעות לסדר-היום, כפי שהצעת, רק שאז תישאר לי הזכות לשאלה נוספת.

שר האוצר א' שוחט:

את יכולה לשאול, אני מענה לך עכשיו. אם כבר שינו את הכול, גם לגבייך – – – אין זכות לשאלה נוספת אחרי הצעה לסדר-היום. תשאל, אני מענה לך.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת ענת מאור, אני רוצה להעיר הערה כיושבת-ראש הישיבה. אין פה מקום לוויכוח ביניכם כרגע. אנחנו עובדים לפי התקנון. על שאילתא בעל-פה משיבים, ויש זכות לשאלה נוספת, ולא מצרפים אותה להצעה לסדר-היום. אנחנו ננהג על-פי התקנון. בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

מקובלת עליי החלטתך, גברתי היושבת-ראש.

חובות הבנקים לקיבוצים

ענת מאור (מרצ):

אדוני השר, השבוע התבשרנו על מבוא לחוות דעת על חוסר תקינות בחיובי ריביות לחשבונות של הבנקים כלפי הקיבוצים וכנגד סקטורים ואזרחים אחרים.

ברצוני לשאול:

1. כאשר תושלם חוות הדעת ואם יאומתו הממצאים, האם יימחקו כל חיובי היתר בהסדר הקיבוצים, כפי שהחליטה ועדת הכספים בספטמבר 1995?

2. האם וכיצד תבדוק הממשלה את המשמעויות של ממצאים אלה?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, אני לא נוהג להשיב על שאלות היפותטיות, אם וכאשר יהיה דוח. הפיקוח על הבנקים, שבאחריותו ניהול המערכת הבנקאית, יבדוק את הדוח, בוודאי יגיב, ואז יפעלו בהתאם למה שצריך לפעול. קשה לי מאוד לתת תשובות היפותטיות על דברים שטרם הושלמו וטרם נולדו.

כפי שאמרתי, גם המבוא הזה איננו סופי. אמר את זה פרופסור פרוקצ'יה עצמו בשידור ב"קול ישראל". הוא אמר כי הוא מגנה את פרסום המבוא. הוא לא סופי. זו טיוטה ראשונה. הדוח עדיין לא הוכן. הפיקוח על הבנקים לא קיבל את הדוח. כאשר יקבל, ישקול הפיקוח על הבנקים כיצד לנהוג.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני השר, אין ספק שאי-אפשר להתייחס בשלב שהדוח הוא עדיין במבוא ובטייטה. עם זאת, נכון שההסכם נחתם בין שני גורמים בהסכמה הדדית, אבל התביעה לזוטר על הזכות לתביעה היא של הבנקים.

לכן שאלתי הנוספת אל השר היא, לאחר הקידום והחתימה על הסדר הקיבוצים, האם תעמוד הממשלה על הסקת מלוא המסקנות שיועלו בגין הדוח אם וכאשר הוא יוגש, למרות החתימות על הסדר הקיבוצים? תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אני חוזר ואומר, שאני לא מתכוון לענות על שאלות היפותטיות. אני לא יודע מה כתוב שם. המפקח על הבנקים יקרא את הדוח, אם בכלל יהיה דוח, הוא ילמד את הנושא, הוא יביא את המלצותיו לממשלה, ובהתאם לכך ננהג.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אני מזמינה כעת את חבר הכנסת דוד מנע להציג שאילתא בעל-פה מס' 567 בנושא: סגירת הבנקים בימי שישי. בבקשה.

סגירת הבנקים בימי שישי

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, ב-1 במרס 1996 אמורים הבנקים לעבור לחמישה ימי עבודה ולסגירתם בימי שישי. סגירה זו מעוררת זעם בציבור אשר ימי שישי שלו מוקדשים לסידורים, לרבות הליכה לבנקים. חלק מהבנקים והמועצה לצרכנות מבקשים לסגור את הבנקים ביום ראשון.

ברצוני לשאול:

1. מה היא עמדת משרדך בנדון?

2. האם יפעל המשרד לסגירת הבנקים בימי ראשון ולא בימי שישי?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, הנושא כולו נמצא בטיפולו של הממונה על ההגבלים העסקיים, השוקל גם אם להביא את העניין לבית-הדין להגבלים עסקיים.

בכל מקרה, עמדת המפקח על הבנקים, האחראי לתפעול הבנקים, היא, שאם יוחלט על סגירת הבנקים ביום נוסף בשבוע חוץ משבת, העדיפות נוטה ליום ו', ולא ליום אחר. וזאת תוך עמידה על כך שיינתנו פתרונות נאותים למתן שירותים נחוצים, כמו בתחום מטבע חוץ וכיוצא בזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מנע.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני השר, האם יהיה זה נכון לומר, שעמדתך האישית היא בעד סגירת הבנקים בימי ראשון, ולא בימי שישי, שהרי הדברים האלה כבר נאמרו. אני רוצה לציין, שהיום התקיימה הפגנה של עובדי בנק לאומי מול הכנסת, בדרישה לסגור את הבנקים בימי ראשון ולא בימי שישי. אם תערוך סקר, אדוני השר, תמצא שרוב רובו של הציבור רוצה שהבנקים יהיו סגורים ביום א'. האם תוכל להשפיע אישית שיסגרו את הבנקים בימי ראשון, לטובת האזרחים, ולא בימי ו'?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

הנושא הזה נתון לשיקול דעתו של המפקח על הבנקים, העוסק בפעילות הבנקאית ומנהל משא-ומתן עם איגוד הבנקים, והם מנהלים משא-ומתן עם איגוד עובדי הבנקים.

אני לא מתכוון להתערב בעניין. ההחלטה היא מקצועית, היא נושא לטיפול בין איגוד הבנקים ובין ההסתדרות, בטיפולו המקצועי של המפקח על הבנקים, ולפיכך אינני מתכוון להתערב.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לשר האוצר.

הצעה לסדר-היום

חובות הבנקים להתיישבות העובדת

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 8337: חובות הבנקים להתיישבות העובדת – של חבר הכנסת רפאל איתן. בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, המחלוקת בדבר מצבה הכספי של ההתיישבות העובדת והסיבות למשבר אינן יורדות מסדר-יומנו. הבנקים טוענים, ההתיישבות מנסה להוכיח זכויות, והוויכוח בעינינו.

אין צורך להפליג למרחקים ולהכביר מלים על חשיבותה של ההתיישבות העובדת לקיומה ולביסוסה של מדינת ישראל. אבל כאשר מתעורר ויכוח בין גופים גדולים, בנקים והתיישבות, נשכח ונדחק לקרן זווית האזרח, שכוחו הפוליטי והשפעתו מוגבלים. אבל מה שקרה ללווייתן, משפיע גם על דג קטן.

לכן, ובגלל חילוקי הדעות, וחרף המאבקים המרים, חייבת להתקבל החלטה על הקמתה של ועדת חקירה ממלכתית, שתבחן את כל ההיבטים, המשמעויות והתוצאות של הנושאים השנויים במחלוקת.

היות שהבחירות בפתח אומר כאן, שנעשה כל מאמץ כדי לממש את הצורך הזה לאחר בחירות 1996. מהתקשורת ניתן ללמוד, שגם שרי ממשלה תובעים ועדת חקירה. היכן הם היו עד היום? אולי הבחירות הן שהקפיצו אותם? תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. אדוני שר האוצר, אתה רוצה להשיב על שתי ההצעות בזו אחר זו?

דן תיכון (הליכוד):

שלוש הצעות.

היו"ר א' סלמוביץ:

אכן, שלוש הצעות ששייכות לאותו נושא. השלישית היא של חבר הכנסת שגיא, אדוני השר, בנושא חישוב החזרי המשכנתאות לבנקים. האם תרצה להשיב על שלוש ההצעות ביחד?

שר האוצר א' שוחט:

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו נצרף אפוא את שלוש ההצעות.

הצעה לסדר-היום

חובות הקיבוצים לבנקים

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעה לסדר-היום מס' 8374, בנושא: חובות הקיבוצים לבנקים – של חבר הכנסת בנימין טמקין. בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, קראתי בעיתון של אתמול על הפגנה שהתקיימה בקיבוץ יקום, אם אינני טועה, שבה הפגינו צעירי הליכוד נגד הקיבוצים, נגד התנועה הקיבוצית, נגד הקיבוצניקים, על שהם "לוקחים כסף מאזרחי מדינת ישראל". המפגינים גם הודיעו, שזו רק ההתחלה. זאת אומרת, שהם מתכוונים להפוך את ההתקפה הזאת על התנועה הקיבוצית ועל הקיבוצניקים לחלק אינטגרלי מהמערכה האלקטורלית המתקרבת. הם נכנסו בעצם אל הבית של הקיבוצניקים, לא עמדו בפתח הקיבוץ, אלא נכנסו לתוכו, ושם הם אמרו לאנשים שעוסקים בעבודה היומיומית, בעבודה של ייצור, שהם אנשים שחיים על חשבון אזרחי מדינת ישראל.

קודם כול, אני רוצה לגנות את הפעולה הזאת. זו פעולה לא מוצדקת, זו פעולה צבועה, פעולה של אנשים שמחפשים בנרות נושאים על מנת להסיט את דעת הקהל מהנושאים המרכזיים שאנחנו צריכים להכריע לגביהם במדינת ישראל, ומשתמשים בזה ככלי לתקוף בו את הממשלה. הם לא יצליחו במאמצם זה. ההכרעות שעומדות בפני האזרחים הן ברורות, ואני יודע שאזרחי מדינת ישראל ישקלו בכובד ראש מה העתיד של מדינת ישראל, ולא יצליחו להסיט את דעתם מזה.

אבל ההפגנה הזאת היא סימפטום של מה שקרה כאן בשלוש השנים האחרונות. שמעתי אנשים, יום אחר יום, ערב אחר ערב ולילה אחר לילה, הופכים את הקיבוצים לשק אגרוף, יוצאים בהתקפה על הקיבוצים ועל הקיבוצניקים, על האזרחים האלה, ועושים זאת באופן שיטתי, מתוך איזו תקווה להיבנות מזה. ואותם אנשים, ששמעתי אותם לפני כמה חודשים, עומדים כאן פתאום על הבמה, וכביכול בשם ההגנה על הקיבוצים דרשו הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית. זאת אומרת, דרשו להפוך את הנושא הזה לנושא פוליטי ומפלגתי פה במליאה, ואנחנו יודעים מה היה יוצא מזה.

אני רוצה לומר קודם כול, שכולנו צריכים להיות סולידריים וגאים בתנועה מייצרת ויוצרת, שממלאת תפקיד לאומי ממדרגה ראשונה בכל התחומים שבהם היא עוסקת. ואנחנו יודעים שאותם אנשים שלא התייצבו מעולם אל מול הבנקים, שלא התייצבו מעולם מול חלוקה ששר האוצר יודע מה דעתי עליה, חלוקה שנעשתה בעבר לגבי סקטורים שאין שום הצדקה לחלק להם, סקטורים שדרשו הורדת עלויות העבודה וכל מה שכרוך בכך.

אבל, כפי שידוע, בגלל מדיניות ממשלתית מוטעית שהיתה בזמנה ובגלל שיעורי ריבית גבוהים, בגלל העובדה שהקיבוצים אינם יכולים לפשוט רגל כמו אנשים פרטיים, ועל-ידי כך להסדיר באופן פרטי את החובות שלהם – בגלל כל העובדות האלה, נכנסו הקיבוצים למערכת של חובות שלא היה אפשר להסדירם. כל קיבוץ כפרט, כל קיבוצניק כאזרח, וגם התנועה הקיבוצית, על-ידי הערבויות ההדדיות – נכנסו למצב שלא היה אפשר להסדירו. המדיניות הממשלתית גרמה לריביות גבוהות, ואנחנו יודעים איזו מדיניות ממשלתית, איזו ממשלה הביאה לאינפלציה.

דן תיכון (הליכוד):

איזו ממשלה?

בנימין טמקין (מרצ):

אותה ממשלה שהביאה לאינפלציה של 400 ומשהו אחוזים.

דן תיכון (הליכוד):

אתה מדבר שטויות, זו היתה ממשלת פרס.

בנימין טמקין (מרצ):

אני תמיד מדבר שטויות ורק שטויות. מדיניות הריבית הגבוהה שהיתה – – –

דן תיכון (הליכוד):

בזמנו של ברונו.

בנימין טמקין (מרצ):

מדיניות הריבית הגבוהה של ממשלת האחדות הלאומית.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא נכון, זהו סילוף האמת.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, ברשותך.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני, אני יודע שיש לך מונופול על האמת ועל השכל כאן.

דן תיכון (הליכוד):

אין לי מונופול על שום דבר. תלמד פעם את החומר לפני שאתה עולה לדבר.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, ברשותך, אתה מחלק כאן ציונים? אני מבקשת להפסיק.

בנימין טמקין (מרצ):

מדיניות הריבית הגבוהה שננקטה על מנת לפתור את בעיית האינפלציה הגבוהה שנגרמה על-ידי ממשלה של הליכוד, ננקטה על-ידי ממשלת אחדות לאומית, והמדיניות הזאת הכניסה את הקיבוצים לחובות מאוד גבוהים.

דן תיכון (הליכוד):

תאמר מי היה אז ראש הממשלה, למען הדיוק.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני, אמרתי. אני לא יודע, אני לא השתתפתי בממשלת אחדות לאומית, ואין לי שום אחריות לגבי ממשלת אחדות לאומית זו. היא באה לפתור בעיה שהממשלה שלך יצרה. 400 ומשהו אחוזי אינפלציה. אולי מרצ היתה בשלטון, כאשר האינפלציה היתה של 400%?

דן תיכון (הליכוד):

סליחה, אני מבקש את סליחתך.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, תהיה לך דקה לתגובה.

דן תיכון (הליכוד):

נמאס לנו להיות העבדים שלכם.

בנימין טמקין (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, החובות האלה הלכו ותפחו בעקבות הריביות, בעקבות העובדה שהקיבוצים לא יכלו להסדיר באופן פרטי את בעייתו של כל קיבוץ וכל קיבוצניק, בעקבות העובדה שקיבוץ אינו יכול לפשוט רגל, בעקבות העובדה שהקיבוצים נכנסו למעגל שלא היה אפשר לצאת ממנו, אלא באמצעות מדיניות של הממשלה, על-ידי הסדר חובות הקיבוצים, כפי שבסופו של דבר הגיעו אליה, או על-ידי הוכחה שמעבר לריביות ומעבר למצב האובייקטיבי שהקיבוצים נתקלו בו היו גם חיובים לא נכונים, שרק הוסיפו על הבעיה והגדילו אותה.

על מנת להיכנס עכשיו בעובי הקורה, אני רוצה לומר: יש הסדר חובות הקיבוצים, וצריך לבצע אותו מהר ככל האפשר. הוא יכול לתת את הוודאות והביטחון להמשיך הלאה. הסדר הקיבוצים הזה צריך להתבצע ללא קשר לשאלות שנשאלות לגבי החיובים המיותרים שהיו או לא היו. אבל אי-אפשר לברוח מן הבדיקה. אי-אפשר לעשות אותה על-ידי ועדת חקירה פרלמנטרית, כמו שעשו כאן לפני כמה חודשים, כדי להפוך את זה לנושא עד מערכת הבחירות.

את הסדר הקיבוצים צריך לבצע ללא קשר לשום בדיקה או עניין אחר. מדינת ישראל חייבת לעשות זאת קודם כול לטובתה, לטובת הקיבוצים, לטובת הכלכלה הישראלית, לטובת הבנקים והמערכת כולה. מדינת ישראל חייבת לבדוק, זה לא יכול להישאר ללא בדיקה. להסדר הקיבוצים יש לא רק היתרון האובייקטיבי של העזרה לקיבוצים והעזרה לכלכלה. יש עוד יתרון אחד, והוא שהקיבוצים מגלים סולידריות זה כלפי זה ומממשים בפועל ערך חשוב של סולידריות בין קיבוצים: קיבוצים יותר חזקים עוזרים לקיבוצים פחות חזקים. זהו חלק אינטגרלי מאותו הסדר, שהופך אותו לחשוב ולחיוני. אבל זה לא יכול לבטל את הצורך בבדיקה. מה שעומד על הפרק הוא לא רק עניין החובות והביצוע הכלכלי של הסדר הקיבוצים. הקיבוצים, בניגוד לכל המגזרים האחרים שעליהם אנחנו מדברים – וצריך לבדוק את כל המגזרים – הפכו לשק אגרוף פוליטי שנים על שנים, בניסיון להעמידם אל מול עיירות הפיתוח ואל מול סדר העדיפויות הלאומי.

מחנה פוליטי שלם, גם בימים האלה, הולך ומפגין בתוך הקיבוצים עצמם, ומאיים להפוך את מערכת הבחירות למערכה נגד הקיבוצים. דווקא בגלל העובדה הזאת, מגיע לקיבוצים – מגיע לכל אזרחי ישראל, אך מגיע עוד יותר לקיבוצים – שהבדיקה הזאת תיעשה. מגיע להם מכמה סיבות: האחת, כי הם לא יכולים לפשוט רגל, כמו הרבה בנקים ואנשי עסקים. להם אין הכלי הזה, חבר הכנסת דן תיכון. שנית, אין כלפי אף מגזר אחר שאנחנו מדברים עליו מחנה פוליטי שלם הבא להפגין בתוך ביתו. אין מגזר שמחנה פוליטי שלם משתמש בו כבשק אגרוף. הייתי יכול לבלות את עשר הדקות שלי כאן רק בציטוטים, מה נאמר מן הצד הזה של הבית, לילה אחר לילה, על הקיבוצים ועל הקיבוצניקים. היום הם מופיעים בשם ההגנה על הקיבוצים, בצביעות מוחלטת. אבל הצביעות הזאת כבר מתגלית: הם לא עומדים בפני הפיתוי ללכת למערכת הבחירות ולהפגין נגדם, ולהפוך את הנושא למרכזי במערכת הבחירות.

אדוני שר האוצר, זו לא שאלה היפותטית, כפי שענית קודם. הסדר אינו פוטר אף אדם ממעשים לא תקינים, ממעשים שיכולים אפילו להיות פליליים במקרים מסוימים. ומכיוון שכך, צריך לבצע את הסדר הקיבוצים. צריך להסדיר מפה את הבנקים, כי גם כאשר זה נוגע לאזרח או לקיבוץ הבודד, וגם כאשר זה נוגע לתנועה הקיבוצית כולה – אין להשתמש בכוח הפוטנציאלי שיש להם, כדי לגרום למחנק אשראי, ולא להשתמש באיום שיבטלו את ההסדר. ההסדר הוא לטובת המערכת כולה. הוא אינו טובה שעושים לקיבוץ זה או אחר. ההסדר הוא לטובת המשק כולו. אם לא, אני בטוח, שר האוצר, כי לא היית תומך בו. אתה תומך בו כי הוא לטובת הכלכלה כולה.

שר האוצר א' שוחט:

אני עובד על כך שלוש שנים.

בנימין טמקין (מרצ):

מאה אחוז, ואני תומך בכך שתבצעו אותו מהר. אבל אני מתנגד באופן מוחלט לאלה שמנסים לומר לקיבוצים: אם תעזו להמשיך להיאבק או לבקש בדיקה נוספת, אתם תסבלו, כי לא יהיה ביצוע של ההסדר, ואחר כך אולי ינקטו הבנקים צעדים כאלה או אחרים. בשום פנים ואופן לא. אסור להעמיד את הקיבוצים כאילו הם יהיו אחראים לכך שהבנקים לא יוכלו להימכר לידיים פרטיות. עם כל הכבוד, לא הקיבוצים ולא האזרח הפרטי גרמו למשבר הקודם של הבנקים, אלא הבנקים גרמו לעצמם למשבר הזה, והממשלה התגייסה להציל אותם. כפי שהתגייסה להציל את הבנקים בזמנם – ובצדק – לטובת הכלכלה הישראלית, עכשיו צריך להתגייס להציל את הקיבוצים, את התנועה הקיבוצית ואת הייצור הגדול של התנועה הקיבוצית, וכל זה צריך להיעשות ללא קשר בצורך בבדיקה. העניין הזה צריך להמשיך, אי-אפשר לטשטש אותו ואי-אפשר להכניסו מתחת לאדמה. אם יהיה צורך בבדיקה ואם יהיה צורך במסקנות, הממשלה צריכה לעשות את זה. לא להפוך את זה לחלק ממערכת הבחירות. אני מזהיר את כל אלה שמנסים להפוך את העניין הזה לחלק ממערכת הבחירות, ונתנגד לכך בכל תוקף. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

חישוב החזרי המשכנתאות לבנקים

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת גדעון שגיא בנושא קרוב: חישוב החזרי המשכנתאות לבנקים; הצעה לסדר-היום מס' 8353. לאחר מכן תינתן תשובה משותפת של שר האוצר. בבקשה.

גדעון שגיא (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אינני מדבר על הסוגיה שעלתה קודם. הסוגיה שונה, היא מיוחדת לנושא הבנקים למשכנתאות. היא נוגעת לאחד הנושאים שמעיבים על ההצלחות הגדולות ביותר שהיו לממשלה הזאת בתחום הכלכלי, והוא נושא יוקר הדיור. ההישגים בתחום הכלכלי גדולים וידועים, אבל עדיין ובעיקר בעבר וגם היום, משפחות רבות אינן יכולות להגיע לדירה משלהן, שזו זכות יסוד אלמנטרית לכל משפחה. להגיע לרכישת דירה, לגבי זוגות צעירים רבים זו משימה בלתי אפשרית, או כמעט בלתי אפשרית.

המדינה מנסה למצוא פתרונות. מצד אחד יש משכנתאות לזכאים, יש זכויות מיוחדות לאוכלוסיות חלשות. אבל מצד שני הבנקים למשכנתאות מוסיפים לחייב את הזכאים וגם אחרים בביטוחים מיותרים, ריביות פיגורים מופרזות, טעויות בחישוב ההחזרים, הוצאות אחרות וכיוצא באלה.

את ההצעה לסדר-היום הבאתי לאור שידור שהיה בתוכנית "עובדה" לפני שבועיים, שבה העלה אדם בשם מאיר הוניגבוים את הנושא הזה. על-פי פרסומים ולפי חוות הדעת של רות לוונטל, שהיתה בעבר מנכ"ל הרשות לתכנון לאומי במשרד הכלכלה, היא קובעת, שהבנקים למשכנתאות השתמשו במשך שנים בטכניקות חישוב המנוגדות להיגיון הכלכלי, תוך שימוש לא ראוי בכוחם – כך היא כותבת – ועל-פי חוות הדעת הזאת זכאים רבים שלקחו משכנתאות בשנות ה-80, וגם בשנים האחרונות, לקבל החזרים של אלפי שקלים.

חוות הדעת הזאת מתייחסת לסדרה של טעויות שביצעו הבנקים למשכנתאות במשך השנים. היא מזכירה, בין היתר, טעות בחישוב ההחזר החודשי במקרים שהמשכנתה נלקחה במחצית הראשונה של החודש, טעויות בחישוב ריבית הפיגורים, חיובי יתר על פרמיות לביטוח חיים שחייבים לעשות לווי המשכנתאות, ואם הם אינם חייבים במשתמע הם מחויבים לעשות את הדבר הזה, וחיובי יתר של פרמיות לביטוח נכסים.

חברי הכנסת, בשנות ה-70 וגם בשנות ה-80, כאשר האינפלציה גאתה, הבנקים נאלצו להיערך למצב ובנו מערכות חישוב שאפשרו להם לתפקד בתנאי האינפלציה של אותם ימים. אבל בתנאי האינפלציה הזאת איש מהציבור הרחב, ואפילו בעלי מקצוע, לא יכלו להתמודד ולבקר ולא היו להם הכלים להתמודד עם התחשיבים המפורטים שנעשו במערכת החישוב הממוכנת של הבנקים, והם לא יכלו לעמוד על הטעויות בנושאים שהזכרתי.

אדוני השר, אם על-פי הכללים אין חיוב לערוך ביטוח של דירה וביטוח חיים, בפועל עושים המבוטחים המלווים, בעלי המשכנתאות, את הביטוחים באמצעות הבנקים. הבנקים מחייבים את הלווים, כאמור, לרכוש פוליסה של ביטוח חיים, כדי שבמקרה של מות אחד הלווים הבנק יקבל מחברת הביטוח שיפוי על יתרת ההלוואה שנותרה בחשבון. הפוליסות האלה נוסחו בצורה שגרמה לכל מלווה סביר לחשוב שהעלות של אותן פרמיות, אותו ביטוח, הוא אטרקטיבי, מה שבפועל לא קורה. בפועל הבנקים למשכנתאות גובים עמלות בשיעורים בלתי מקובלים, והתוצאה בסופו של דבר היא שהפרמיה גבוהה מאוד, ואינני מתייחס כאן לשאלה אם הבנקים עושים את הדבר הזה על-פי הכללים הנדרשים, אם יש להם רשיון לעסוק בביטוח, כן או לא.

אותו דבר נכון גם לגבי ביטוח הרכוש. הפרמיות שגובים הבנקים גבוהות פי שניים לפחות מאלה שמועברות לחברות הביטוח. לכאורה הבנקים למשכנתאות יכלו לעשות שירות למבוטחים, כי הם מקבלים מחברות הביטוח באמת תעריפים מוזלים, אלא שהם מחייבים את לוקחי ההלוואות ואת לוקחי המשכנתאות בפרמיות שמקובלות בשוק, ואף מעבר לזה.

יתירה מזאת, הבנקים למשכנתאות מחייבים את לוקח המשכנתה לערוך ביטוח על הערך הכולל של הנכס ולא על גובה המשכנתה שהוא חייב. יוצא אפוא שהאיש המבטח עושה ביטוח גם על הבניין, גם על הרכוש וגם על ערך הקרקע שעליה נמצא הבניין. קרי, הפרמיות הן מעל ומעבר למה שנדרש בפועל ממקבל המשכנתה לבטח את רכושו בביטוח רכוש רגיל.

אני רוצה להזכיר, שבדרך כלל מדובר בבנקים למשכנתאות. אדוני השר, המשרד עושה הכול, נותן משכנתאות מוזלות, ולעומת זאת הבנקים נוהגים בדיוק ההיפך. אנחנו רוצים למצוא כלים כדי להקל בתנאי המשכנתה על זוגות צעירים, אבל הבנקים מקשים עליהם את החיים.

אני חושש, אדוני השר, שהדבר מחייב נקיטת אמצעים חד-משמעיים כדי לבטל את הנהגים האלה. חייבים לפעול לשינוי כולל בנושא של הבנקים למשכנתאות, לתיקון הטעויות באופן כזה שהן לא יקרו בעתיד.

אדוני השר, מאוד חשוב לי שתקשיב, משום שאני חושב שאנחנו יכולים לעשות משהו אופרטיבי לטובת עשרות ומאות אלפי זוגות צעירים. ניתן לעשות את זה, זה לא בשמים. ראשית, ניתן לפעול ולערוך שינוי כולל, לבחון את מה שעושים הבנקים למשכנתאות בנושא הזה. אפשר לתקן את הטעויות כך שהן לא יחולו בעתיד, אפשר להקטין את החוב של הלווים שעדיין מחזירים משכנתאות שנטלו, אם נעשו בהן חישובים לא נכונים. אשר לפרמיות, ודאי שאפשר לגבות את הסכומים בחזרה, להעביר להם את הסכומים שנגבו מהם שלא כדין, ואפילו להחזיר ללווים שסיימו להחזיר את המשכנתה שלהם ולחפש דרך כדי להתמודד עם הבעיה הזאת.

אדוני השר, אנחנו עוסקים בסוגיה שהיא מן הרגישות לבעלי דירות, בעיקר זוגות צעירים, בעיקר קבוצות חלשות באוכלוסייה, שעל מנת להגיע לדירה נאלצים לקחת משכנתה והם לא יכולים לממן מחסכונותיהם רכישת דירה שעלותה לא זולה. תודה רבה.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר האוצר אברהם בייגה שוחט להשיב על שלוש ההצעות לסדר-היום במשולב.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מקבל את עמדתו וטענתו של חבר הכנסת גדעון שגיא, שההצעות לסדר-היום אינן דומות. הן מתייחסות אומנם לבנקים ומתייחסות לפעילות הבנקים בתחום חיובים, בנושאים שונים, אבל הנושא, בחלקו משיק, בחלקו לא שייך, כמוכן, אם אנחנו מדברים על נושא של ביטוח משכנתאות וכו'.

אני מאוד מעריך את עבודתו של חבר הכנסת שגיא ואת היסודיות שבה ואת השקעתו בנושא, שהוא נושא שחל על הרבה מאוד מאזרחי מדינת ישראל. אני יכול להגיד לחברי הכנסת הנכבדים ולך, גברתי היושבת-ראש, שבחודש שעבר, לפי הנתונים שקיבלתי, מימוש המשכנתאות של חסרי דיור – זוגות צעירים, עולים חדשים, תושבי ערי הפיתוח – היה גבוה מאוד, למעלה מ-5,000, נדמה לי 5,100 משכנתאות, ובמונחים שנתיים זה מספר גדול מאוד, כ-60,000, קצת יותר, ואני מאוד שמח על כך. אני שמח על כך, שכן מימוש המשכנתאות והפעילות ברכישת הדיור של מחוסרי דיור – משכנתאות של הממשלה למחוסרי דיור – יש בכך עדות יוצאת מהכלל לכך שהמשק פועל כפי שהוא צריך לפעול. יש סחורה בשוק, יש אנשים שרוכשים, למעלה מ-20,000 עולים חדשים – אף שהמספרים יורדים במידה מסוימת, שכן רובם כבר רכשו דירות; יש פעילות באזורי פיתוח, בקרב בעלי ניקוד גבוה שזכאים למשכנתאות. אני שמח שאנחנו מצליחים בדרך כזאת לתת תשובה מאוד טובה. לא לכולם, יש אוכלוסיות שצריכות טיפול מיוחד, אבל מי שמכיר את הענף יודע, שלפני לא הרבה שנים היה מספר המשכנתאות השנתי פחות מ-20,000. אנחנו עומדים כבר כמה שנים בסביבות 50,000. בשנה שעברה מומשו 51,000 משכנתאות. כלומר, המערכת פועלת. אנחנו כממשלה צריכים, בקטעים מסוימים, לטפל באותן קבוצות חלשות ביותר שצריכות טיפול מיוחד.

חבר הכנסת שגיא, הקדמתי ואמרתי שאציע להעביר את העניין לוועדה. הנושא שאתה מעלה הוא חשוב. קשה לי מאוד לתת תשובה מפורטת. אני חושב שהנושא הוא כל כך חשוב, שהוא מחייב טיפול בוועדת הכספים, לרבות בדיקה, לרבות הופעה של ראשי הבנקים למשכנתאות, של הפיקוח על הבנקים, של אגף החשב הכללי באוצר, שעוסק בדברים האלה. אני לא רוצה להיכנס לפרטים, שכן חלק מהדברים נמצאים גם בערכאה משפטית, חבר הכנסת שגיא, ונדמה לי שאני אהיה מנוע מלתת תשובה בעניין, אבל מקובל עלי שנושא כזה הוא מרכזי.

נראה לי שבנקודה אחת שגית, בעובדה ששייכת את עניין העמלות למחירי הדיור. אני חושב, שלנוכח מחיר הדיור, הנושא הזה הוא בשוליים. עם זאת, אני מוכן שכל דבר ייבדק, כל נושא שהעלית. מכיוון שעשית עבודת הכנה רחבה מאוד, הייתי מציע לך שתעביר אלי, לבנק ישראל – אני אדאג שזה יגיע לאגפים המתאימים באוצר – את כל שורת הטיעונים שהעלית פה כאשר הצגת את הנושא בפני מליאת הכנסת. אני מבטיח לך נאמנה, שמבחינתי ומבחינת המשרד, ואפנה גם לבנק ישראל, שמפקח על הבנקים, יעשה דיון יסודי בכל פרט אשר העלית כאן בדיון.

אשר לנושא הראשון, להצעותיהם של חבר הכנסת טמקין וחבר הכנסת רפאל איתן, אני רוצה לומר כמה מלים, שכן בנאומים עלו דברים שהם מעל ומעבר למה שנאמר בהצעות לסדר-היום, בעיקר בדבריו של חבר הכנסת טמקין. אני לא אכנס לוויכוח ההיסטורי מה גרם לריבית הגבוהה שהכפילה את החובות, מתי היתה אינפלציה. כל מי שמכיר את מדינת ישראל יודע בדיוק, ששנות האינפלציה המטרופות החלו בזחילה ב-1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983 – –

דן תיכון (הליכוד):

1984.

שר האוצר א' שוחט:

– – 1984. אנחנו יודעים איזו ממשלה גרמה לזה. אנחנו יודעים מה קרה כשבאה הממשלה המשותפת, איזה משק היא מצאה. אי-אפשר לטאטא אל מתחת לשולחן את הסיבה לריבית הגבוהה שנוצרה כתוצאה מהמהלך בין שתי המפלגות שהיו בשלטון כדי לעצור את האינפלציה. כל אחד מאתנו יודע, שעד שקמה הממשלה הזאת היה לנו משק מטורף, משק הרוס, משק שהלך להיות כגרועה שבמדינות העולם, משק שהיה מביא שואה על עם ישראל, משק שהתנהל על-ידי שרי האוצר ומפלגות שניהלו אותו בחוסר אחריות. גירעון תקציבי של 14% לשנה.

בנימין טמקין (מרצ):

איזה מפלגות אלה היו?

שר האוצר א' שוחט:

אני אגיד מייד.

אינפלציה של 440% לשנה; מה שנעשה אצלנו עכשיו בשנה היה בשבוע אחד.

דן תיכון (הליכוד):

440% היו בשעה שראש הממשלה היה שמעון פרס. מה דעתך, אני מדייק או לא?

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת דן תיכון, אנא ממך, לפחות תתבייש, לפחות שיסמיקו פניך, לפחות שיהיה בך שמץ של הגינות. הרי כל אחד יודע מתי היתה אינפלציה, כל אחד יודע שממשלת הליכוד היא שגרמה לזה, כל אחד יודע ששרי האוצר עפו אצלכם בזה אחר זה, כי כולם כשלו, כי המדיניות כשלה, כי לא הייתם שווים כקליפת השום בניהול המערכת הכלכלית, כי הבאתם את ישראל להיות כאחרונה במדינות העולם. כל אחד יודע את זה. תתבייש לפחות כשאתה מדבר על זה. שמעתי את קריאת הביניים שקראת לחבר הכנסת טמקין. הרי הוא אמין פי אלף ממך; לא פי אלף, פי עשרת אלפים.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

בסוף תקופת הליכוד היתה הכלכלה טובה פי אלף.

דן תיכון (הליכוד):

אתה חוזר על זה פעמיים. אתה שר אוצר של כישלון – – –

שר האוצר א' שוחט:

ידוע, ידוע, הכול ידוע.

דן תיכון (הליכוד):

תפסת מיקרופון ואתה מקשקש.

שר האוצר א' שוחט:

הכול ידוע, למה לך להתרגז?

דן תיכון (הליכוד):

מי שצריך להתבייש זה אתה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דן תיכון, אני מבקשת להפסיק.

דן תיכון (הליכוד):

סלפן ומשמיצן. לא עושה כלום ומדבר.

שר האוצר א' שוחט:

למה לך להתרגז? הרי כתוב על דפי ההיסטוריה של מדינת ישראל מה קרה, מה עשיתם, למה הבאתם את המשק. למזלנו קמה ממשלה מאוחדת, מורכבת – –

יוסף אחימאיר (הליכוד):

ב-1991 היתה צמיחה של – – –

שר האוצר א' שוחט:

– – משתי המפלגות, ועשו את המהלך ההיסטורי של השינוי בראשותו של שמעון פרס, שהיה אז ראש הממשלה, ויצחק מודעי ידיך – הנוכחי או לשעבר, או חצי ידיד או באמצע ידיד, לא משנה איך נקרא לזה – היה אז שר האוצר – –

דן תיכון (הליכוד):

שחל הוא הידיד שלך.

שר האוצר א' שוחט:

– – ועצרו את האינפלציה במהלך דרמטי. כתוצאה מזה היו ריביות גבוהות מאוד, שכן רצו לכבוש את זה, והמשק נפגע מהריביות הגבוהות. אבל לבוא ולהגיד שזאת הסיבה ולאור מה שקרה בחמש שנים – שהביא אותנו כמעט להרס של מדינת ישראל, לא פחות מאשר מלחמה – לבוא ולהגיד היום: רגע, מי היה אז ראש הממשלה כשהיתה הריבית הגבוהה? הרי יש גבול למה שאפשר להציג בפני העם הזה, יש גבול לאמונה שכל דיבור חסר משמעות וריק מתוכן ישפיע על בן-אדם חושב. זה לא יעזור לכם, יודעים בדיוק מה קרה.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

האזרחים יודעים מה שהווה.

שר האוצר א' שוחט:

אני רוצה לחזור ולומר כמה דברים. התנועה הקיבוצית היא אחד הגופים המפוארים והחשובים ביותר שליוו את המעשה הציוני בארץ-ישראל מתחילתו, מדגניה-א', שהיא אם הקבוצות, דרך היישובים האחרים בגליל-העליון ובגליל-המערבי ובנגב ובהרי ירושלים. אין ספק שהתנועה הזאת עשתה, רקמה ותרמה לחזון הציוני ולמימוש הקמתה של מדינת ישראל הרבה מאוד, הרבה יותר מחלקה באוכלוסייה, הרבה יותר ממשקלה היחסי מבחינת מספר האנשים. אבל גם בפריסה, גם במהות, גם בערכיות, גם בהקרבה, ואם מותר לי להגיד גם בדם – הרבה מאוד.

דן תיכון (הליכוד):

זה מה שהיה חסר עכשיו, הדם.

שר האוצר א' שוחט:

התנועה נקלעה למשבר כלכלי גדול מאוד. כמה חודשים אחרי שנכנסתי לתפקיד, אחרי שלמדתי את הדברים האלה, אמרתי שאני חושב שצריך להגיע להסדר משלים כדי למנוע קריסה כלכלית של התנועה.

בימים אלה, בשעות אלה, מתקיימים דיונים על הסכם שצריך לתת פתרון. נכון שחלק מהאנשים בתנועה הקיבוצית חושבים שהיה צריך להרחיק לכת ולתת פתרון יותר נרחב, אבל כמו כל פתרון, שווה משקל של ויכוח, של התדיינות ושל החלטה, ומצאנו איזה שביל זהב שאושר בממשלה, שאושר בוועדת הכספים של הכנסת, ונמצא כרגע בלבושו המשפטי האחרון שנערך על-ידי מינהלת ההסדר.

אני בדעה שחייבים להמשיך ולחתום על ההסדר במהירות. גם בוועדת הכספים נאמר, כי בגלל מורכבות ההסדר צריך לנסות ולהחיש את ההסכם על יישובי הפריפריה, שלגביהם ברור שאין ערכים קרקעיים לרכושם, וברורה עוצמת החוב, וברור כי צריך להגיע למצב שבו הם ישתחררו מהנטל, לפעמים של עשרות מיליוני שקלים, שלא יוכלו להחזיר אותם בכל מקרה, אבל לתת להם אפשרות להיכנס לפעילות כלכלית רגילה, לפעילות של צמיחה.

לכן, מעבר לכל מה שמתרחש עכשיו, עם פרסום מבוא של דוח שעוד לא קיים, וכותב המבוא אומר בתקשורת כי הוא לא בטוח שזה יהיה המבוא – אני לא רוצה כרגע להיכנס לשאלה מה יהיה כתוב בדוח, כי אני לא יודע; אני לא רוצה להיכנס לכל מיני שאלות היפותטיות. אני רק יכול להגיד דבר אחד, חבר הכנסת טמקין, בלי להיכנס לעניין כזה או אחר: גם כיום יכול כל גורם, אם הוא פרטי – ואני חושב שהדוח אומנם מתייחס לחובות הקיבוצים, אבל כבר נאמר שאם אכן המערכת הבנקאית נהגה שלא כראוי, ויש טעם לבדוק את העניין, זה חל על כל המשק.

לכן אני חושב שהדבר הראשון שצריך לעשות זה להשלים במהרה את ההסדר. וכשאני אומר במהרה, זה כדי לתת אפשרות ל-70–60 קיבוצים, אם אני טועה, שמוגדרים כיישובי פריפריה ואין מחלוקת לגבי איתור החוב שלהם, אין מחלוקת לגבי הפתרון שצריך להיות מהיר – צריך אכן להשלים במהירות.

קשה לי מאוד להתייחס לדוח שעוד לא קיים. קשה לי מאוד לדעת לאן פני הדברים. האמן לי, שכמו שמונח מבוא של הדוח שנשלח אלי על-ידי אחת התנועות, על-ידי הקיבוץ הארצי, קשה לי מאוד להגיד להיכן פני הדברים. יש לפני מסמכים אחרים שמראים בדיוק מה היו כללי ההתנהגות, וכאילו משמעות הדוח איננה קיימת. אני לא רוצה להיכנס לזה. אני מניח שיגיע דוח מלא, והוא יהיה מלא עובדות וממצאים והנחות, ודבר ראשון שאעשה יהיה לבקש מבנק ישראל ומהמפקח על הבנקים לבדוק ולהגיב.

הבעיה היא לא רק בעיה בנקאית, היא גם בעיה ציבורית, וזה מקובל עלי. אבל אני אבוא ואגיד באופן ברור ביותר, שחייבים להשלים עכשיו את ההסדר. אתה שאלת האם יעלה על הדעת שחתימה על ההסדר תסלק אפשרות של בדיקה כזאת או אחרת. גם היום, למיטב ידיעתי, כבר יש קיבוצים שעברו את הסדר א' והם לא נמצאים בהסדר הנוכחי. לפי הערכתי, כל מי שרוצה יכול ללכת לבדיקה של חשבונותיו ולהתמודד אתם, אם זה עם הבנקים, תוך כדי בדיקה, ואם זה עם בתי-המשפט.

אני מודע לאווירה שמסביב לעניין. אני עוד לא יודע כיצד העניין הזה יתגלגל. אני פשוט לא יודע. קראתי בעיון רב את המבוא. אגב, במבוא מקבלת הממשלה הזאת הרבה מאוד שבחים על ההסדר המוצע, חבר הכנסת גולדשמידט. ואם מותר לי להגיד במלוא הצניעות, אפילו שר האוצר מוזכר שם לטובה כמי שמוליך את ההסדר ומביא בחשבון את האינטרס של קטע שלם, לא על בסיס מפלגתי, אלא כותב המבוא מציין את שר האוצר לשבח על כי השכיל לעשות מעשה עם סקטור שלם שהוא חושב שצריך היה לעשותו ברגע שהוא היה נתון במשבר.

גם במקרה הזה אני מתנגד שהנושא יועבר לוועדה. אני לא חושב שיש טעם לדחוק את הנושא בשלב הזה אל מתחת לשטיח, כל זמן שאין בידינו נתוני הדוח וגם לא הדברים העומדים מול זה. לכן, כאמור, אני לא מתנגד שהנושא יועבר לוועדה.

בנימין טמקין (מרצ):

האם יש הצדקה לדרישה של חלק מהקיבוצים לערוך בדיקה – – –

שר האוצר א' שוחט:

אני לא מכיר את הדברים כפי שהם נעשים. אני לא אומר את דברי כדי להתנער מאחריות. יש לנו מערכת שמפקחת על הפעילות, לפי דעתי מערכת מאוד מקצועית בבנק ישראל. אני חושב, שאם בנק נוהג שלא כנוהל בנקאי ויש לו רשיון מבנק ישראל, צריך המפקח על הבנקים לרדת לשורשה של התלונה ולטפל בה. בנק מקבל רשיון כדי לשרת את הציבור. הוא חייב בכללי משחק מסוימים. הוא לא יכול לעשות דין לעצמו. הוא לא יכול להגיד: כך אני רוצה. הוא חייב בכללים מסוימים. לכן אני

חושב, שבכל מקרה שיש בעיה, קיימת מערכת מפקחת, זה לא דבר חופשי, יש רשיון לפעולה, יש כללי משחק, וכך צריך לנהוג.

אני רוצה לסיים ולומר דברים בהמשך למה שהתחלתי בו. כבר צוין על-ידי חבר הכנסת טמקין, שהקיבוצים הפכו, לצערי הרב, להיות כלי לניגוח פוליטי, לפעמים חסר אחריות, כאשר שעות על שעות, ימים על ימים, לילות על לילות, כפי שנאמר כאן, הותקפו האנשים שחיים בהם. אני לא חושב שיש הבדל בין אזרח ישראלי אחד למשנהו. אני לא חושב שהקיבוצים צריכים לקבל זכויות יותר מאחרים. כל אחד מאתנו יכול להעריך אדם בהתאם למעשיו, בהתאם לפועלו. אני לא חושב שמי שגר במצפה-רמון הוא פחות חלוצי ממי שגר ברביבים. אני גם לא חושב שהקיבוצים טוענים כך. אני לא חושב שמי שגר בקריית-שמונה הוא פחות חלוץ ממי שגר במעיין-ברוך. אני חושב שאזרחי ישראל לא מחולקים על-פי הקטגוריה הזאת. אזרחי ישראל מחולקים בהתאם להתנהגותו של כל אחד מהם.

אבל, מעולם לא היה ציבור שבמשך ימים רבים ולילות רבים הותקף וחזר והותקף בצורה שאינה מתקבלת על הדעת. גם בוויכוח הפוליטי שקיים משני צדי הבית הזה צריכה להיות מידה מסוימת של אחריות עצמית ושל ריסון עצמי בהתייחסות קולקטיבית לקהל כל כך גדול, של כ-150,000 איש, אשר חיים, מייצרים ועובדים בכל רחבי ישראל. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת תיכון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת טמקין. בבקשה, מן המקום.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, זה היה נאום עלוב, של שר אוצר מבולבל ולא אחראי, שלא מבין את חומרת המצב שאליו נקלע המשק הישראלי.

גדעון שגיא (העבודה):

בושה וחרפה – – –

דן תיכון (הליכוד):

הממשלה הזאת כפי שהיא מתנהגת לא קיימת, היא חולה במחלת ה"פריימריטיס", היא משותקת ושותקת ומסייעת להרס המערכת הפיננסית. שר אוצר אמיץ היה דוחה על הסף את תביעות הקיבוצים. שר אוצר הססן נתן תשובה מגומגמת.

אם השיטה הבנקאית לא תפקדה כהלכה בשנות ה-80, אז צריך לפצות את כולם, את האיש הקטן, את רוכשי הדירות והזוגות הצעירים, את בעלי העסקים הקטנים, את התעשיינים ואת המלונאים שלוו

כספים, כמו כל אזרחי מדינת ישראל. אם הולכים לבדוק את חובות הקיבוצים, צריכים לבדוק את כל החובות של כלל אזרחי מדינת ישראל. אנחנו לא נמשיך להיות אזרחים מדרגה שנייה. דין שווה לכולם. יבוטל מייד הסדר הקיבוצים המשלים. הקיבוצים חתמו ב-1989 על התחייבות שהם מוותרים על כל התביעות. רק אז ניתן להם סכום של 15.2 מיליארד שקלים. אני חוזר ואומר, אני מצטט ממסמך של האוצר.

הי"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת אלי גולדשמידט מבקש להסיר את הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת רפאל איתן. בבקשה, דקה מן המקום.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת דן תיכון, זו היתה הצעה להסיר הצעה מסדר-היום שנוסחה על-ידך בצורה מבולבלת, בצורה לא רצינית, בצורה שאין לה מקום מבחינת מי שמתיימר לייצג את האופוזיציה בתחום הכלכלי. הגיע הזמן שתמצא טיעונים רציניים יותר. אתה לא מוצא, כי הם לא קיימים. אתה מחפש אותם מתחת לשטיח, והם אינם. תמצא טיעונים טובים יותר כדי לתקוף את המדיניות הכלכלית של הממשלה. הציבור לא מאמין לך בתחום הזה, לא מאמין לליכוד בתחום הזה, ואתם תראו את הדברים האלה ביום הבחירות.

לעניין הקיבוצים, אני מציע לך, חבר הכנסת דן תיכון, ואני מציע לחברי הכנסת של הליכוד – – –

בנימין טמקין (מרצ):

תדבר אלינו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני ביקשתי להציע את ההצעה הזאת בעקבות הדברים שלו.

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

בסדר, הוא שומע כל מלה שאני אומר.

אגב, אני מוכרח לומר שלא כל חברי הליכוד נוהגים במנהג הזה. אני מכיר פה הרבה חברי כנסת של הליכוד שעוסקים בתחום הכלכלי ולא הפכו את התנועה הקיבוצית לשק האגרוף שלהם. יש שלושה-ארבעה חברי כנסת של הליכוד שעושים בזה שימוש במשך שלוש השנים האחרונות. זה קשה לתנועה הקיבוצית, אני מודה. מצד אחר, כאשר אין מה להגיד אלא רק לחזור ולהגיד אותם דברים כל הזמן, מיום ליום זה נעשה פחות ופחות משכנע, ואם כל מה שיש לחבר הכנסת דן תיכון להגיד נגד הממשלה הזאת זה רק בקשר לקיבוצים, מצבה של האופוזיציה בתחום הכלכלי – ולדעתי, גם בתחומים אחרים –

אברהם הירשזון (הליכוד):

אל תיסחף.

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — הוא מצב שבו אין מה להגיד.

חבר הכנסת דן תיכון, מכיוון שאני יושב אתך הרבה זמן בוועדת הכספים, בוא נעשה הסכם. אני מציע שנושא הקיבוצים ירד מבחינתך מסדר-היום. אל תהפוך אותו לכלי ניגוח פוליטי, כי אתה יודע טוב מאוד את האמת. הדבר הזה לא משרת אותך ולא משרת את האינטרס הלאומי של מדינת ישראל. הסדר החובות של התנועה הקיבוצית הוא הכרחי קודם כול לקיומה של מדינת ישראל, לקיומה של המערכת הבנקאית, והסיבות לכך שהוא נעשה והסיבות לכך שהקיבוצים נקלעו למשבר הזה, מקורן אי-שם בתחילת שנות ה-80, שעה שממשלתך היתה בשלטון, ואתה יודע את זה יותר טוב מכל אחד אחר, כי אתה היית האופוזיציונר הראשי של הממשלה שלך בתחום הכלכלי. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אם כן, חבר הכנסת דן תיכון יוכל להשיב, כי עכשיו הוא מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת גדעון שגיא מסדר-היום. בבקשה. מאחר שזה נושא אחר — —

קריאה:

— — —

היו"ר ע' מאור:

יש סידור. הזמן הוא שלו.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אם אתה אינך מודאג ממה שקורה היום באשר להסדר הקיבוצים, אני מודאג, ומודאג מאוד. יכול להיות שאתה טוען לצדקת הטענה שצריך לבדוק את חשבונות הבנקים מלפני 25 שנים. אני רוצה להזכיר לך, שעלינו לשלטון רק ב-1977, ועם כל השקרים שנאמרו כאן בעשר הדקות האחרות אני יכול לומר לך, שהאינפלציה, לצערי הרב, התחילה להמריא ב-1974, עוד לפני שהליכוד עלה לשלטון.

אבל לעניין חובות הקיבוצים. אתה חבר כנסת שנבחר על-ידי התנועה הקיבוצית, ותפקידך לייצג את התנועה הקיבוצית. לצערי הרב, אין לך היכולת להיות אובייקטיבי, אין לך היכולת להבין מה חשים אזרחי מדינת ישראל. ההסכם הראשון שנעשה ב-1989 עלה למשלם המסים 15.2 מיליארד שקלים – 15.2 מיליארד שקלים.

בנימין טמקין (מרצ):

סליחה, זו הצעה לסדר-היום?

היו"ר ע' מאור:

לא. הדקה עברה, אבל גם חבר הכנסת גולדשמידט דיבר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הנתון המדויק הוא בדיוק שליש ממה שאמרת.

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע לך, חבר הכנסת גולדשמידט, לקרוא היום ב"מעריב" את המסמך שהתפרסם. אני יודע שפיקדונות של האוצר שהופקדו בבנקים אינם נחשבים אצלך ככסף.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת לסיים.

דן תיכון (הליכוד):

בעיני הפיקדונות של משלם המסים שהופקדו בבנקים עולים כסף רב, רב מאוד. לא הסתפקתם ב-15.2 מיליארד שקל. חתמתם על התחייבות שלא תדרשו את פתיחת החשבונות. לא קיימתם, ועכשיו אתם דורשים עוד 5 מיליארדי שקלים.

ריבוננו של עולם, טול קורה מבין עיניך. היום אין הנהגה במדינת ישראל. בכל הנהגה שפויה היו צריכים ראש הממשלה ושר האוצר לעלות לדוכן ולומר לקיבוצים: עד כאן, נמאסתם, מושחתים.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת רפאל איתן, אתה מסכים עם הדברים האלה שהוא אמר?

קריאה:

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

רגע, אתה רץ באותה מפלגה, אני מבקש לדעת אם אתה מסכים לדברים האלה.

היו"ר ע' מאור:

שאלה פרלמנטרית מעניינת.

רפאל איתן (צומת):

— — —

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת טמקין, ברשותך, אנחנו עוברים להצבעה.

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה להזכיר לך שאת היושבת-ראש.

היו"ר ע' מאור:

אל תזכיר לי. תן לי לנהל את הישיבה ותפסיק.

דן תיכון (הליכוד):

אני כן אזכיר לך. בוש וכלימה. בתפקיד שלך מתבטאים כך – – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה משותפת על שתי הצעות לסדר-היום, של חבר הכנסת רפאל איתן ושל חבר הכנסת בני טמקין, והעברתן לוועדת הכספים. חבר הכנסת רפאל איתן, האם אתה מסכים להעברה לוועדה? האם אתה מסכים, חבר הכנסת טמקין? אם כן, ההצבעה החלה.

משה גפני (יהדות התורה):

בעד זה בעד הקיבוצים או נגדם?

דן תיכון (הליכוד):

זה בעד ליבון הבעיה והעמדת העובדות על דיוקן.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הנושאים לוועדה – 10

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושאים בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חברי הכנסת ר' איתן וב' טמקין

לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

עשרה תומכים, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובעת, שההצעות לסדר-היום מועברות לדין בוועדת הכספים.

רון נחמן (הליכוד):

דן תיכון (הליכוד):

היא עוד מדברת.

בנימין טמקין (מרצ):

אולי נחלק פה גלולות נגד שנאה?

רון נחמן (הליכוד):

לפי התקנון, כמי שנוגעת באופן ישיר לנושא הקיבוצים, את יכולה לנהל את הישיבה בנושא זה?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רון נחמן, תודה, אתה התעוררת ונהיית פרלמנטר? תודה.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה?

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת גדעון שגיא.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, יש כללי נימוס בפרלמנט.

היו"ר ע' מאור:

ברשותך, אני מבקשת להפסיק להפריע לי. יש הצבעה. אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה של חבר הכנסת גדעון שגיא: חישוב החזרי המשכנתאות לבנקים, והעברתה לדיון בוועדת הכספים.

רון נחמן (הליכוד):

השחצנות שלכם עוברת כל גבול.

בנימין טמקין (מרצ):

רון נחמן (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

למה אתה מגן עליו?

ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ג' שגיא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של שמונה, ללא מתנגדים, ללא נמנעים – ההצעה מועברת לדיון בוועדת הכספים. תודה לכל המתדיינים ועל הדיון.

הצעה לסדר-היום

הפלשתינים דורשים רכוש במערב-ירושלים

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת יוסף אחימאיר להצעה לסדר-היום מס' 8377, בנושא: הפלשתינים דורשים רכוש במערב-ירושלים. אחריו יהיה המתדיין השני באותו נושא, ואחריו תהיה תשובה משותפת של סגן שר הבינוי והשיכון, חבר הכנסת אלכס גולדפרב. בבקשה.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לפני כמה ימים נתבשרנו בתקשורת, ואוי לבשורה, כי מכון משפטי פלשתיני במזרח-ירושלים מכין מאגר נתונים על נכסים השייכים, לטענתו, לערבים, לפלשתינים, נכסים הנמצאים במערב-ירושלים. מנהל המכון הוא ד"ר חאדר שקיראת, אני מקווה שאני מבטא את השם נכון, שאותו מינה האדון פייצל חוסייני, שעושה כיום במזרח-ירושלים כמעט כבתוך שלו, ואשר החליט, כנראה, לבחוש גם בענייניה של מערב-ירושלים.

חברי הכנסת, אין גבול, כנראה, לפגיעה ולעלבון שמוכנה ממשלת שמעון פרס לספוג בכל הקשור לבירת ישראל. זהו שמעון פרס, שמנסה להרגיע את העם בישראל, כי בנושא ירושלים עמדת העבודה איננה שונה מעמדת הליכוד, וכי אין חשש לעתידה ולשלמותה של ירושלים שלנו.

לא בכדי מנסים שמעון פרס, וגם שמענו פה במהלך הדיון את חבר הכנסת רענן כהן, להרגיע אותנו בנושא ירושלים. הם יודעים, שבנושא שלמותה ואחדותה של הבירה אכן יש קונסנזוס כמעט מלא בציבור הישראלי, ומי שיפגע במעמד העיר ישלם על כך מחיר כבר בבחירות הקרובות.

מר פרס יודע, שהציבור איבד את אמונו בממשלה שכבר נכונה ומוכנה להקמת מדינה פלשתינית, שכבר מוכנה ונכונה לנסיגה טוטלית מרמת-הגולן, שכבר מוכנה ונכונה למשא-ומתן על הבאת מיליון ערבים לארץ-ישראל ועל טרנספר ל-150,000 יהודים תושבי יש"ע. הציבור איבד את אמונו בממשלה ובמפלגה שהפירה את כל הבטחותיה ממערכת הבחירות הקודמות, זאת של 1992. עכשיו, חברי הכנסת, מנסים למכור לנו, לספר לנו, שבנושא ירושלים לא יהיה שום ויתור לפלשתינים. מי עוד בציבור מאמין לכם?

אני מתאר לעצמי את לגלוגם של ערפאת ושל חוסייני למקרא ולמשמע הצעותיו של מר פרס, שנועדו להרגיע את הציבור בישראל. הם יודעים ואף אינם מסתירים זאת, כי כבר בעצם הימים האלה מתנהל משא-ומתן על פרטי חלוקתה של ירושלים, או כלשוננו החלקלקה של האדון חוסייני, כך הוא אומר, מתקיימות שיחות בין אקדמאים וחוקרים הרחק מעיני התקשורת ובאווירה טובה. ואילו חברי זייד אבו-זייד אומר אף הוא לא פעם אחת ולא פעמיים, כי "גורמים בכירים ישראלים ופלשתינים התחילו לדון בחשאי על מעמד ירושלים". לכן לא יעזרו כל ההכחות של דוברי הממשלה, ופרס ורענן כהן בראשם. המשא-ומתן על ירושלים כבר מתנהל, ובמקביל נקבעות עובדות בשטח.

העובדות הן: בחירות בירושלים לרשות הפלשתינית, הכנסת מוסדות פלשתיניים למזרח-ירושלים, הקמת רשות נפרדת לפיתוח מזרח העיר, שתהיה, בעצם, עירייה ערבית לכל דבר, וכמובן הפעלת ה"אורינט האוס" כבית ממשל לכל דבר תוך שימת ממשלת ישראל, משרד החוץ של מדינת ישראל, ללעג ולשנינה בעזרת שרים אורחים, שגרירים ואישים רמי מעלה, שמקיימים ב"אורינט האוס" פגישות מדיניות במסווה של פגישות פרטיות כביכול.

אתמול היינו עדים למעמד חדש. קראתי שדרוזים מהגולן קיימו מסיבת עיתונאים בישראל, בירושלים, והם מודיעים שם, בלב לבה של ירושלים, על התנגדותם לשלטון ישראל ועל תמיכתם בסוריה לעת מלחמה.

חברי הכנסת, השיא של הפעילות הזוחלת, הנועזת, החוצפנית הזאת של הרשות הפלשתינית בניצוחו של חוסייני, ותוך שתיקה ומחדלים של הממשלה בישראל, הוא ללא ספק הפעולה הגלויה של איסוף נתונים על הרכוש הערבי כביכול במערב העיר. כבר אין מדובר על חלוקת העיר, אלא על הרבה מעבר לזה. כאן מדובר בראשיתו של מאמץ להשתלטות ערבית על נכסים ורכוש גם במערב העיר. כן, גם במערב-ירושלים. זוהי החוצפה הערבית בהתגלמותה.

מרכזים נתונים על נכסים שונים, ואתם יודעים איפה? בבקעה, בקטמון, במלחה, בעין-כרם, בגילה, בגבעת-שאול ובאתרים ובשכונות נוספים במערב העיר. מכינים תיקים. יש להם כבר 1,300 תיקים על 1,300 נכסים, ומפיצים ידיעות שקיימים 10,000 בתים, דירות, מבנים, מגרשים וכו', שלפי הטענה

היו בבעלות ערבית פלשתינית לפני 1948. מעבר לזה, מעודדים ערבים פלשתינים באשר הם, בכל מקום בעולם, להגיש נתונים, תביעות, מסמכים, ולהוכיח כי הם היו הבעלים על הנכסים השונים הללו. כמובן, המכון המזרח-ירושלמי הזה מבטיח כי ייתן את כל השירותים לפונים, ימסור להם מידע על מצב הנכסים, מצבם הפיזי, המשפטי, ופרטים על יכולת המימוש.

על-פי הידיעות בעיתונות מסתבר, כמה עצוב ומדכא, ששמאים ישראלים הם הם שמסייעים למכון הפלשתיני, לנציגיו, בגיבוש הערכות שווי הרכוש ובגיבוש התביעות ממדינת ישראל ומאזרחי ישראל. תושבי ירושלים.

חברי הכנסת, לי אין בנושא הזה ביקורת מיוחדת על הרשות הפלשתינית, לא על ערפאת, לא על חוסייני, לא על שליחיהם ולא על אותו מכון. להם יש מטרה מוצהרת, להביא להקמת מדינה פלשתינית וירושלים בירתה. המטרה הבלתי-מוצהרת בינתיים היא להביא להקמת אותה מדינה בכל רחבי ארץ-ישראל מן הירדן ועד הים, ואולי גם להעניק, ברוב חסדיהם, אוטונומיה לעם היהודי.

לא, אין לי טענות לאש"ף ולערפאת אלא לממשלה הכושלת, העומדת, עדיין, בחודשים הספורים שנותרו לבחירות, בראש השלטון בישראל, ממשלה שמפקירה את הנכס היקר ביותר לעם היהודי בכל תולדותיו, את ירושלים כולה, ממזרח וממערב, ועוברת בשתיקה על הפעילות החתרנית, כך בפירוש הייתי מגדירה, של הרשות הפלשתינית, של אש"ף, נגד ירושלים.

מן הראוי להזכיר לפלשתינים, לחוסייני וגם לממשלה בישראל, כי ירושלים מציינת בימים אלה 3,000 שנה לשלטון היהודי, לכינון עיר-דוד, וכי על ירושלים יש בעלות רק לעם אחד, הלוא הוא עם ישראל. ירושלים היא הנכס היקר ביותר שלנו, היהודים.

ב-1948, עם כינון העצמאות, שחררנו את ירושלים המערבית, וב-1967 שחררנו את ירושלים המזרחית, את העיר העתיקה, ואיחדנו את העיר לאחת, לבירת ישראל הבלעדית, והנה כעבור 29 שנה סימני שאלה כבדים, עננים כבדים מרחפים בשמי הבירה.

אנחנו יודעים כי לרשות הפלשתינית יש מגמה ברורה, באיום שלה, לתבוע אלפי נכסים במערב העיר. הם רוצים להציב סימן שאלה על אחדותה של העיר. הם שואפים להשיג, באמצעות המהלך הזה, יכולת לתבוע במשא-ומתן על פתרון הקבע שטחים גם במערב ירושלים. אותו עורך-דין, שקיראת, מנהל המכון הפלשתיני, לא טרח להסתיר את המגמה הזאת בשיחה עם כתב "הארץ" אורי ניר, וכך הוא אומר: המטרה באיסוף המידע על נכסים הוא להשאיר את הבעיה חיה. זה יכול להיות קלף מיקוח חזק בידי הנושאים ונותנים הפלשתינים, זה יכול להיות קלף מיקוח חזק במשא-ומתן על מעמד הקבע של ירושלים. כך – עורך-הדין הפלשתיני.

המשקיף הנייטרלי, מר מירון בנבנישתי, אומר במאמר ב"הארץ", כי אין נתון שמבין יותר את הישראלים מאשר נתון שלפיו רוב שטחה של מערב-ירושלים היה לפני 1948 בבעלות ערבית. אני אומר למר בנבנישתי: לא הנתון הזה מבין אותנו, אלא הנתון המדאיג שממשלת שמעון פרס ורענן כהן עדיין ניצבת בראש ישראל, אני מקווה לא לאורך זמן, ומפקירה את אחדותה של ירושלים, את הריבונות הבלעדית של העם היהודי עליה.

כדרכי, חברי הכנסת, אסיים בציטוט מאדם שאני מעריך מאוד, אורי צבי גרינברג, הפעם לא המשורר כי אם חבר הכנסת הראשונה, שבה נשא, במרס 1949, את נאום ירושלים שלו, והוא אומר: "ואני אומר לכם, שוויתור על ירושלים הורה סכנות גדולות יותר מכל הסכנות הצפויות מן הסירוב למוסרה לידי זרים. ההשתקה על ויתור ירושלים האמיתית אינה יעילה; זאת היא שתיקה שאיננה שותקת, היא זועקת. אי-אפשר לעבור על הזעקה הזאת לסדר-היום, גם אם כולנו בבית הזה נשתוק ואיש לא ירים קולו. הוויתור על ירושלים", אומר אורי צבי גרינברג, "עלול להכניס אותנו חס ושלום שלא ברצוננו למערבולת של דמים ואסונות ולהביא לערעור כל היסודות של קיום המדינה. לא צריך להיות נביא כדי לדעת. את זה מרגיש כל יהודי בענן הכבד התלוי מעל הוויתור הזה. מי ששולט בירושלים – שולט גם על תל-אביב ולא להיפך.

"יש ואומה נמצאת בין המצרים עקב מפלה בשדה הקרב או התרפות פנימית שהביאה לידי משברים, ואז נאלצת האומה לויתור שבאונס, אך מעולם לא ויתרה אומה מרצונה ואף לא מאונס, בדרך המשא-ומתן, על בירת האומה, כי ירושלים עברית מצילה את השפלה, את כבוד המדינה, את הגופים. זכרו כי ירושלים היא בעיית הבעיות ובה כל הפתרונות. בלעדיה אין גאולה והבניין אינו בניין ואין חס וחלילה מוצא לחירות ישראל ממש." עד כאן אורי צבי גרינברג.

חברי הכנסת, כאשר יגיע המחנה הלאומי לשלטון, במהרה ב-1996, ננהג בירושלים לא כממשלה הזאת, אלא כפי שעם, כל עם, נוהג בבירתו, אינו מפקירה, אינו מאפשר לזרים לערער את יסודות אחדותה ושלמותה; עם שמבין שעל נכס שכזה אין מוותרים בשום מחיר.

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש דיון בוועדת הפנים.

היו"ר ע' מאור:

אתה יכול לבקש דיון במליאה.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

א.ק"י. אני מעדיף אפילו דיון במליאה בנושא של הדרישה הפלשתינית החצופה לרכוש במערב-ירושלים, נושא שיש בו פגיעה נוספת בשלום ירושלים ובשלמותה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני מצטערת על שמבחינת נוהל יש פה, מהשעה 16:00, תקלה עם יושב-ראש הישיבה. עכשיו מנסים לפתור את הבעיה. אני נאלצת להכריז על הפסקה בתקווה שהנושא ייפתר והישיבה תתחדש. פשוט יש לי התחייבות אחרת.

רחבעם זאבי (מולדת):

הנושא הזה לא נגמר.

היו"ר ע' מאור:

זה נכון. אני מצטערת, הארכתי ככל שיכולתי מהשעה 16:00. עכשיו, בשעה 16:30, אני חייבת להפסיק.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש רק שמונה סגנים ליושב-ראש.

רון נחמן (הליכוד):

תנעלי את כל הדיון.

היו"ר ע' מאור:

עכשיו מנסים בכל זאת לפתור את התקלה. את התקלה עשה מי שהיה אמור לנהל את הישיבה בשעה 16:00. עכשיו מנסים לסדר.

רון נחמן (הליכוד):

תנעלי את הישיבה וניפגש ביום שני.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אני מכריזה על הפסקה לעשר דקות. בעוד עשר דקות תתחדש הישיבה. אני מתנצלת בשם הנשיאות.

(הישיבה נפסקה בשעה 16:32 ונתחדשה בשעה 16:41.)

הצעה לסדר-היום

אגירת נתונים על נכסים על-ידי ערבים

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מחדשת את ישיבת הכנסת. אנחנו ממשיכים בסדר-היום. אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 8329, בנושא: אגירת נתונים על נכסים על-ידי ערבים – של חבר הכנסת רחבעם זאבי. בבקשה.

אני רוצה להבהיר כאן שאני לא הייתי צריכה לנהל את הישיבה הזאת. אני נקראתי בבהילות למליאה לנהל את הישיבה. אני כאן. אני מנהלת את הישיבה. אני מצטערת על ההפסקה. תודה. חבר הכנסת זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת בראש, חברי הכנסת הנוכחים, הרשות הפלשתינית יודעת לכלכל את דרכיה בתבונה רבה לאין ערוך מאשר ממשלת ישראל, המבולבלת והנכנעת.

עוד אנחנו מתווכחים ובודקים כוונות ביחס למזרח-ירושלים, מתברר כי הפלשתינים לוטשים את עיניהם גם למערב-ירושלים. לאחרונה החל מכון פלשתיני למחקרים ולשירותים משפטיים, הממוקם במזרח-ירושלים, לעסוק בצורה אינטנסיבית בהכנת מאגר נתונים על נכסים – מקרקעין ובניינים – שהיו שייכים לערבים בעבר, עד למלחמת השחרור בתש"ח. הערבים עושים זאת ברצינות, וכבר פתחו 1,300 תיקים, המצטרפים לרבת תיקים דומים שרוכזו בעבר.

בראש המכון הזה עומד חאדר שקיראת, והוא התמקם דווקא במזרח-ירושלים. כלומר, סביר שמכינים לנו מתקפה משפטית מתוכננת בירושלים.

המכון הזה מגלה פעילות רבה, והוא פנה אל הציבור הערבי כדי שיביאו בפניו עוד ועוד הוכחות לבעלות ערבית, כביכול, על נכסים במערב-ירושלים. במכון הזה פותחים תיקים, אוגרים נתונים על מצבם הפיזי של הנכסים, על בנייה נוספת על הקרקעות האלה. הם מארגנים ביקורים של דייריהם הערבים מלפני 1948 בנכסים האלה, מעוררים אצלם תקוות רדומות ומפחידים את היהודים שחיים בנכסים האלה.

על-פי חוקי מדינת ישראל, הפלשתינים איבדו את החזקה על נכסיהם, כי היתה מלחמה והם ברחו והיו לנפקדים. כך עלה גם בגורלם של נכסי יהודים בארצות ערב.

הפלשתינים אוספים נתונים ומבקשים ייעוץ משפטי, ואחר כך הם יצאו לאופנסיבה, שתיעזר מן הסתם גם על-ידי יפי נפש בישראל, ואשר תתבע את הצדק ואת זכות השיבה.

ראשי המכון הזה מודים שהם אוספים מידע כדי לדרוש את הבעלות על הנכסים כדי להותיר את הבעיה חיה, כדי לנקוט צעדים משפטיים וכדי להיעזר בכך כקלף מיקוח חזק בידי אש"ף במשא-ומתן על פתרון הקבע.

כלומר, הם יוזמים, הם תקיפים ותוקפנים, וממולם ניצבת ממשלה מבולבלת וחסרת אמונה בזכותנו על הארץ הזאת ועל ירושלים בירתה.

גם כאן תופעל על-ידי הערבים תורת השלבים: בתחילה ידברו על שובם של בודדים בשכונת בקעה או קטמון, אחר כך ידרשו את כל הבתים בשכונות האלה, אחר כך ידרשו את הנכסים בכפרים שסופחו לירושלים, כגון מלחה, בית-צפאפא, ליפתא, דיר-יאסין ועין-כרם.

במסמך פלשתיני נאמר, ש-70% משטחה של מערב-ירושלים היו בבעלות ערבית. הם יגיעו גם לכאן, לכנסת ישראל, שנבנתה במקום הכפר הערבי שיח'-באדר, ויתבעו אותה לעצמם. וכך יהיה עם קריית בן-גוריון, הלוא היא קריית הממשלה בירושלים.

אומנם הכללים שנקבעו בהסכמי אוסלו אומרים שמעבירים קו על העבר ולא פותחים פצעים שנגלדו ואשר היו מוקד הסכסוך, אבל הפלשתינים יודעים לחתום על הסכם ולבטל אותו חד-צדדית כרצונם, וממשלת ישראל בולעת זאת ומחרישה. זוהי דוקטרינת קורייש, כפי שהודה בכך הנוכל ערפאת בנאומו ביוהנסבורג.

ממשלה ריבונית ולאומית היתה סוגרת את המכון הזה במזרח-ירושלים, מחרימה את מסמכיו, מגרשת את מומחיו ומצהירה דברים ברורים באשר לאדונותנו ובעלותנו על הארץ הזאת. אבל ממשלת פרס המומרצת עסוקה בדברים אחרים ולא רואה, ולא רוצה לראות את מה שמתחולל מתחת לאפה. כשנגיע לדיונים על ההסדר הסופי נגלה הרבה הפתעות פלשתיניות, ובהן תביעות גם על מערב-ירושלים, ואולי גם על צפון תל-אביב, שקמה במקום הכפר סומייל, ובוודאי על יפו, אשדוד ואשקלון, בית-שאן וקריית-גת, אבל גם על עין-חרוד, המחזיקה באדמות הכפר קומי, ומשמר-העמק – על אדמות אבו-שושה, ואוניברסיטת תל-אביב היושבת במקום שיח'-מוניס.

כאשר יצליחו הערבים להוכיח את בעלותם על בתים במערב-ירושלים, יקבל כל המשא-ומתן אתם על ירושלים אופי אחר לחלוטין. הם כבר לא יתווכחו על מזרח-ירושלים. הם אולי יסכימו לקבל פיצוי כספי על נכסים ערביים במערב-ירושלים, והיהודים ישמחו לשלם. כך מנהלים הערבים משא-ומתן, וכדאי שתלמדו מהם אתם, הממשלה שאיננה פה, איך וכיצד מנהלים משא-ומתן במזרח התיכון.

אחרי ירושלים יבוא תורן של עכו וח'יפה ובאר-שבע, וגם טבריה וצפת. הכול. כל מפעל ההגשמה הציני יהיה נושא למשא-ומתן, וזאת מפני שהממשלה הזאת שכחה את הדרך ואת התורה של האבות המייסדים, מפני שאין מבינים בה את זכותנו על הארץ הזאת.

עלינו לזכור שהערבים כבשו את הארץ בחרב, במלחמה. אנחנו באנו וכבשנו את הארץ הזאת ובאנו לרשת אותה ולהתנחל בה כמצוות תורתנו הקדושה.

להלן קטע מפרוטוקול של הנהלת הסוכנות היהודית ביום 2 בנובמבר 1947: "הדיון בשאלות מדיניות מתייחס למעמד נתינותם של ערבים – יהודים במדינה הנגדית – כלומר לפי הצעה אמריקנית, הערבים במדינה היהודית יקבלו נתינות ערבית והיהודים במדינה הערבית יקבלו נתינות יהודית". ההנחה היתה, שבמקרה כזה יעזבו, מרצונם החופשי, בעלי הנתינות הערבית את המדינה היהודית, וההיפך.

אני ממשיך לצטט מהפרוטוקול: "מאידך, אנשי ההנהלה בארץ ובארצות-הברית חוששים, שסידור כזה לא יביא לטרנספר וגם ירפה את ידי הערבים לקבל נתינות ערבית. ואנו גם מעוניינים בפחות ערבים אזרחי המדינה היהודית". א' קפלן חושש ממספר רב של ערבים במדינה היהודית, הדבר נותן זכות ליגלית למדינה זרה להתערב בעניינינו כדי להגן על נתיניה.

וממשיך הפרוטוקול ואומר: "בן-גוריון חושב, שאם קבלת נתינות ערבית תחייב עזיבת המדינה היהודית – יעדיפו הערבים להישאר בארץ ולקבל את האזרחות היהודית". ובן-גוריון אומר: ב"מקרה של מלחמה הם יהיו גיס חמישי. אם יהיו זרים – אפשר יהיה לגרשם; אם אזרחים – אפשר יהיה רק לאוסרם. ומוטב לגרשם מאשר לאוסרם" – דברי בן-גוריון. בן-גוריון חושש שהערבים יעדיפו להישאר אזרחי המדינה היהודית.

הייתי יכול עוד ועוד לצטט מדברי האבות המייסדים, שהבינו בדיוק את זכותנו על הארץ הזאת, הבינו ששבנו לכאן בכוח הזכות ואנחנו פה גם בזכות הכוח. ואילו עתה יש ממשלה מבולבלת, שאיבדה כיוון ודרך, מצפן ומצפון, ולא רק מנהלת משא-ומתן על מזרח-ירושלים, היא מרשה להם לקיים מוסד כאן בתוככי ירושלים בירת ישראל, כפי שאושר בכנסת הזאת, בכנסת ישראל. היא מרשה להם לקיים פה מוסד של אש"ף, שהולך וסופר את הבתים שאליהם הם עומדים לחזור. אתם מבינים את זה, יהודים? תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת זאבי. אני מזמינה את סגן שר הבינוי והשיכון, חבר הכנסת אלכס גולדפרב, להתייחס לשתי ההצעות, גם להצעתו של חבר הכנסת אחימאיר.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מתכבד לענות על ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת אחימאיר וזאבי בנושא: הפלשתינים דורשים את הרכוש במערב-ירושלים.

מכובדי חברי הכנסת, ישבתי והקשבתי בקשב רב לדברים של חברי הכנסת. אני שומע ולא מאמין, אני שומע ולא מבין, האם זה חלום, האם זו מציאות, על מה הם מדברים? אתם מדברים על חלומם

של הערבים הפלשתינים. אתם מדברים על דברים שגם אצלנו חלמו ועדיין חולמים, על שתי גדות לירדן. אתם מדברים על דברים שלא יהיו.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה משווה את זה? חלום של הערבים על ירושלים דומה – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

ירושלים לנצח תישאר בריבונות ישראל, לנצח נצחים תהיה בירת ישראל.

דיברו כאן על רמת-הגולן, אנחנו מפקירים את התושבים, אנחנו מפקירים את רמת-הגולן. המעט שהצלחתי להשיג בהסכמים הקואליציוניים יחד עם חברי היה בעצם הבטחה, שכשיהיה ויתור על שטחים ברמת-הגולן, יובא העניין להכרעת העם. על זה חזר ראש הממשלה שמעון פרס פעם אחר פעם, על זה חזרו שרי הממשלה, חזרו חברי הקואליציה. הם חזרו ואמרו, שגם עכשיו, כשנלך לבחירות וכשנושא רמת-הגולן יעמוד מול עינינו ונצטרך לוותר שם על שטחים, העניין יובא להכרעת העם.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

מדברים על מערב-ירושלים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אדוני, דיברת גם על רמת-הגולן. רשמתי לפני את הדברים.

אני חוזר ואומר, ירושלים לנצח בירת ישראל.

רחבעם זאבי (מולדת):

למה אתם מאפשרים להם לפעול פה? למה אתם מתירים למוסד הזה לפעול בתוככי ירושלים?

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אם חבר הכנסת זאבי ירשה לי, אני אשתדל לענות בקצרה על ההצעה המלומדת, הארוכה, שהצגת כאן.

רחבעם זאבי (מולדת):

ארשה לך בתנאי שאקבל תשובה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אכן גם אלי, כמו אל חברי הכנסת אחימאיר וזאבי, הגיעו ידיעות שונות על תכונה בצד הפלשתיני סביב כוונה לתבוע קרקעות במערב-ירושלים. אינני יודע עד כמה מבוססות ידיעות אלה ומה היקף ההכנות, אם יש כאלה. אבל, גם בהנחה כי מה שהתפרסם יש בו ממש, מה צריכה ישראל לעשות, להיכנס להיסטוריה? מה מטרתו של דיון על נושא זה בכנסת, להלך אימים על הציבור? אז יושב מישהו ומכין רשימות על נכסים בירושלים. אם הסוגיה תעלה באופן מוסכם בשיחות על הסדר הקבע, נדע מה להשיב.

אני מציע להוריד את ההצעות. העניין לא עומד על סדר-היום. אנחנו לא מתכוונים לוותר על שום רכוש. דיברתם על מזרח-ירושלים, דיברתם על חלוקת ירושלים, דיברתם על ויתור על ירושלים. לא מוותרים על ירושלים, לא מוותרים על שום רכוש, לא בירושלים המזרחית ולא מחוץ לירושלים המזרחית, בוודאי לא בירושלים המערבית.

אם אתם בכל זאת מתעקשים, אין לנו התנגדות להבאת הנושא לדיון בוועדה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת אלכס גולדפרב, סגן שר הבינוי והשיכון.

חברי הכנסת, האם אתם מתנגדים שנצביע על ההצעות יחד?

רחבעם זאבי (מולדת):

מסכימים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתם מסכימים. אם כן, אתם מסכימים להעברת הנושא לדיון בוועדה?

רחבעם זאבי (מולדת):

לא, אני מבקש דיון במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אחימאיר?

יוסף אחימאיר (הליכוד):

דיון במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כן, נעבור להצבעה בעד או נגד דיון בנושא במליאה. נא להצביע.

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה לכלול את הנושאים בסדר-היום – 6

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה לכלול את הנושאים שהעלו חברי הכנסת י' אחימאיר ור' זאבי
בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

הצעות לסדר-היום

הקמת שדה תעופה ברצועת-עזה

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא: הקמת שדה תעופה ברצועת-עזה – של כמה מציעים; הצעות לסדר-היום מס' 8351, 8358 ו-8372.

אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת רון נחמן. אחריו – חבר הכנסת חנן פורת. אחריו – חברת הכנסת נעמי חזן.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, "שוטרים פלשתינים דרכו נשקם לעבר חיילי צה"ל", זו הכותרת של "ידיעות אחרונות" מיום 11 בפברואר 1996.

עוד תקרית סביב שדה התעופה ליד רפיח: "כוח צה"ל כותר על-ידי כוח פלשתיני", כותרת מאת איתן רבין בעיתון "הארץ" באותו יום.

וכך כותב העיתונאי איתן רבין בתארו את התקרית: "אתמול היתה תקרית נוספת בין חיילי צה"ל ואנשי משטרה פלשתינים בדהנייה שליד רפיח, שם מוקם שדה תעופה פלשתיני. בפקוד הדרום שורר כעס רב על קצינים בכירים בגלל התקריות החוזרות ונשנות בעניין זה. שדה התעופה נמצא, הנתון לשליטה ביטחונית ישראלית, ובחלקו בשטח האוטונומיה. כוח צה"ל הבחין בחלקו בשטח ומתחיל לעבוד. הכוח ביקש מנהג הטרקטור להפסיק את באתמול בטרקטור פלשתיני נכנס לשטח העבודה. למקום הגיעה משאית עם עשרות שוטרים פלשתינים, שירדו ממנה וכיתרו את החיילים בנשק דרוך. חיילי צה"ל דרשו מהפלשתינים לעזוב את המקום, ואלה סירבו. קציני מינהלת התיאום והקישור הוזעקו למקום, והורו לשוטרים הפלשתינים לעזוב.

"בעקבות התקרית הגיש ראש הוועדה הביטחונית של צה"ל, תת-אלוף הרצל גץ, תלונה חריפה לעמיתו הפלשתיני, הגנרל חאג' איסמעיל. גם האלוף אורן שחור הגיש תלונה לעמיתו ג'מיל טריפי.

"במערכת הביטחון רואים בחומרה רבה את שתי התקריות שהיו באזור דהנייה. מקור צבאי בכיר אמר, שתקרית כזו עלולה להתפתח לקרב בין שני הצבאות."

כאשר שמעתי ברדיו על התקרית הזאת ברפיח – כמי שגר באזור יהודה ושומרון אני יכול לומר, אדוני הוא אזור שמועד לפורענות. אתה בוודאי תשיב לי, שההסכם עם אש"ף בסגן שר הביטחון, שאזור מניב פירות טובים, שיש שיתוף פעולה, שמספר התקריות ירד, ושהכול בסדר. אני מודיע לך, אדוני סגן שר הביטחון, שהמציאות בשטח שונה לחלוטין.

התקרית שהיתה בעזה מלמדת, שחיילים פלשתינים, לא שוטרים, עלולים לירות גם בחיילים שלנו. נכון שיגידו שהנה איתרנו את הדלקה. אבל לפי עדויות החיילים, חלק מהשוטרים דרכו את נשקם וחלק מהם אף כיוונו אותו לעבר חיילי צה"ל.

אתמול נסעתי לקריית-ארבע בליווי שני ג'יפים. נסעתי לקריית-ארבע כדי להרצות שם. אני חבר כנסת, וכך נסע ג'יפ לפני וג'יפ מאחורי, כמו בלבנון. אבל מה עושים האזרחים הנוסעים בכבישים העוקפים הללו? על זה אין תשובה. להם אין ליווי. אני יכול לספר לכם, שבמהלך כל הדרך לשם שמענו בקשר על זריקת אבנים. כל הדרך שמענו על זריקת אבנים, אבל תשובה אין. הדבר הזה גם לא מגיע לידיעת התקשורת. מנסים להרדים, מנסים לומר שההסכם בסדר, שההפרות ספורות ושהכול הולך לפי התוכנית. מנסים להרדים ולהשקיט וליצור אשליה בציבור הישראלי כאילו ההסכם הזה בסדר, שהוא מביא את הפירות המקווים, הפירות שניתן לצפות, ולכן טוב שנמשיך הלאה.

אדוני סגן השר, בהנמקה של שלוש דקות של הצעה לסדר-היום קשה לפרוס את היריעה. ההסכם , השטח החום, הנתון לשליטתה A. בשטח B מגיע עכשיו למצב שבו יש הרבה בעיות, בעיקר בשטח הבלעדי של הרשות הפלשתינית, לא עוברים יהודים כלל, אז שם יש אולי דברים שאיננו יודעים אני יכול לומר לך, שיש שם בעיות קשות ביותר, והן בעליהם. אבל מתוך היכרותי את המצב בשטח לא מגיעות לפרסום. כך המצב בכל האזור הקרוי המסומן בצבע צהוב, שטח שנמצא בדו-ריבנות של ישראל ואש"ף.

אני מבקש לקבל ממך פרטים, ואני רוצה לשאול אותך, אדוני השר, מה אתם עושים וכיצד תנהגו כדי לשמור על כבודם של חיילי צה"ל ועל חייהם של אזרחי מדינת ישראל באזורים הללו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רון נחמן. אני מזמינה את חבר הכנסת חנן פורת. אחריו – חברת הכנסת נעמי חזן.

חנן פורת (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, אדבר על שלושה מקומות: רפיח, אזור שדה התעופה; בית-לחם; חברון.

דומני שעל שדה התעופה כבר היטיב לבטא את הדברים חברי, חבר הכנסת רון נחמן. מלה אחת לתיאור המצב: עם פראיירים נוהגים כפי שנוהגים בפראיירים. הרשות הפלשתינית באופן שיטתי ומכוון לועגת לנו, וזו דוגמה טובה לכך. מה שקורה בשדה התעופה, בניגוד לכל ההסכמים ותוך כדי הונאה וכחש, מאפיין יפה את הדברים.

במקביל, הרשות הפלשתינית תובעת את עלבונה, וכביכול רוצה לעשות סדר ממש בסמוך לירושלים, בקבר רחל. כמי שמכיר את הדברים מקרוב אני רוצה לומר לך, אדוני סגן שר הביטחון, שאם ניכנע שם לרשות הפלשתינית וללחץ שלה, במסווה שהיא כביכול דאגה לביטחונם של היהודים אזרחי ישראל בגוש-עציון או בקריית-ארבע, אנחנו נהיה למשל ולשנינה ונחנך ונלמד אותם כיצד הם יכולים לכופף את ידנו.

אני רוצה לדווח, מתוך עדות בשטח, על מה שקורה בקבר רחל. היתה החלטה של ממשלת ישראל, שהיוזם והמנחה אותה היה יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, אחרי שהשתכנע שקבר רחל הינו מקום מקודש ליהודים, שקבר רחל צריך להיות כולו בשליטת ישראל, וגם הדרך אל הקבר צריכה להיות בשליטת ישראל. ומערכת הביטחון, ואתה בוודאי יודע זאת, השקיעה סכום נכבד של כמה מיליוני שקלים לצורך סידורי מיגון, ביטחון ואבטחה ובטיחות למקום הזה, שנמצא על אם הדרך, ממש על הכביש.

הדבר הזה היה לצנינים בעיני הפלשתינים, שיש מקום כזה שהוא בשליטת ישראל ואינו בתחום , השליטה של הרשות הפלשתינית. לידיעתך, חבר הכנסת רון נחמן, אזור קבר רחל נחשב כשטח ממש כמו היישובים. ובשעה שהעבודות בשטח הזה היו בעיצומן התחילו הפלשתינים להפגין. וכשאני רואה אותם מפגינים אווזת בי צמרמורת, מפני שלנגד עיני עומדת התמונה של מה שהיה בגבעת-התמר באזור גוש-עציון, כאשר ממשלת ישראל התקפלה בפניהם.

הבוקר כבר שמענו, שמפסיקים שם את העבודה, שבוחנים את הדברים, שנושאים ונותנים עם הפלשתינים. אני רוצה לשמוע הבהרה בנקודה הזאת. האם ממשלת ישראל מתכוונת להפסיק את העבודות בקבר רחל, שנמצאות עכשיו בעיצומן, האם הדברים שהובהר היטב שהם חיוניים מבחינה ביטחונית, לא ייעשו שם? והאם היהודים שיבואו לשם יהיו חשופים לפיגועים?

ומלה אחרונה, ולא אלאה מלחזור אליה. כל מה שמתרחש מלמד אותנו על מה שצפוי. אבל חברון היא מקום רגיש מכול, שם שוכנות שתי אוכלוסיות, היהודית והערבית, בצמידות זו לזו. למען השם, דחו את הוצאת צה"ל מחברון עד לאחר הבחירות. אל תספקו חומר נפץ שיכול להיגרר לפרובוקציה איומה וליצור השפעה שלילית, קטסטרופלית, על כל מערכת הבחירות. מן הדין לדחות את זה עד לאחר הבחירות. אני חושב, שכפי שכבר נקבע שתאריכים אינם קדושים, נעשה גם במקרה זה את הדבר הנכון והשקול ביותר. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת חנן פורת. אני מזמינה את חברת הכנסת נעמי חזן.

נעמי חזן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת המעטים שנמצאים במליאה, אדוני סגן שר הביטחון, אני העליתי את הנושא של הקמת שדה התעופה בעזה כהצעה דחופה לסדר-היום, כי שיערתי שאנחנו נדון בנושא הזה ולא נתרחב לנושאים אחרים. אבל מסתבר שהדוברים הקודמים בהצעות האלה

לסדר-היום כן פרסו כאן יריעה מאוד מאוד רחבה, ועל כן אני אתייחס לשדה התעופה וגם לנושאים האחרים.

היתה הסכמה עקרונית, עד כמה שהבינותי, שניתן יהיה לסלול לפחות התחלה של שדה תעופה קטן למטוסים קלים באזור עזה, ליד מנחת המסוקים. ההסכמה העקרונית הזאת ניתנה על-ידי מדינת ישראל. היתה בעיה לא לגבי שדה התעופה עצמו, שבו החלו עבודות הסלילה או הכנת מסלולי הנחיתה, אלא לגבי הטרמינל, כל ההסדרים של הכניסה והיציאה מעזה, בעיקר קרוב לוודאי בטרמינל רפיח. על כך היתה המחלוקת. אם רוצים לעשות מזה סערה ציבורית בעידן הפריימריס, בעידן ערב בחירות, ניתן לעשות זאת.

רון נחמן (הליכוד):

סליחה, כאשר מכוונים נשק כלפי חיילי צה"ל, זה פריימריס? אני שואל אותך.

נעמי חזן (מרצ):

סליחה, חבר הכנסת רון נחמן. אני שמעתי את דברך, אתה תשמע את דברי; הרי ידוע לכולם שאנחנו חלוקים עקרונית בנושאים הללו. ואני גם אסביר מדוע. כבר היו שיחות, העבודות יימשכו, שדה התעופה כן יוקם. זה חשוב, אגב, לביטחון ישראל שהוא יוקם ויימצאו הסדרים לגבי הטרמינל בעניין אישורי הכניסה והיציאה, וכך צריך להיות. אולי לא התעוררתם ולא הבנתם, שיש וקיים עידן חדש ביחסינו עם הפלשתינים, והעידן הזה קיבל גושפנקה רצינית מאוד בבחירות לרשות הפלשתינית שהתקיימו לפני כמה שבועות, ואתם עדיין חיים במצב ובמציאות שכבר לא קיימת, מציאות שהתחלפה, וצר לי מאוד – באמת צר לי מאוד – שאינכם מסוגלים להסתגל למציאות החדשה. קיימת רשות פלשתינית נבחרת, ומדינת ישראל נושאת ונותנת עם אותה רשות פלשתינית נבחרת, ואתם חיים בעידן של כיבוש, כאשר הכיבוש הולך ומסתיים, לטובת מדינת ישראל – לטובת ביטחונה של מדינת ישראל.

העלו שוב את נושא חברון: לא חשבתי לרגע שחבר הכנסת חנן פורת ידבר על חברון. אם אתה מתעקש על חברון, בוא נתעקש על חברון. אין זכות קיום ליישוב היהודי בחברון. צריך היה להוציא את היישוב היהודי מחברון מזמן, כי הם עורכים פרובוקציה מתמדת ושיטתית נגד הרוב המכריע של הפלשתינים שיושבים בעיר הזאת. אוי ואבוי לנו אם לא ניערך לפריסה מחדש בחברון בהקדם האפשרי. אולי תנסו פעם אחת לקיים יחסי שכנות טובים בין יהודים לפלשתינים באזורים הללו, שיהיו תחת שליטה של מדינה פלשתינית בעתיד הלא-רחוק. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי חזן. אני מזמינה את סגן שר הביטחון להתייחס לשלוש ההצעות.

סגן שר הביטחון א' אור:

איפה חברת הכנסת חזן?

רון נחמן (הליכוד):

מסרה את דעת אש"ף, ואין עוד צורך שתשמע את דעתו של סגן השר.

נעמי חזן (מרצ):

אל תתרגשו כל כך, אני פה.

רון נחמן (הליכוד):

חששנו שמא אש"ף אינו מיוצג כאן.

סגן שר הביטחון א' אור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת שהעלו את ההצעות לסדר-היום, בהתחלה אעסוק בעובדות, אחר כך אומר כמה דברים משלי, כהערות על דבריכם, שהקשבתי להם קשב רב.

B.בשדה התעופה בדהנייה התחדשו עבודות בנייה של הרשות הפלשתינית בשטח

רון נחמן (הליכוד):

דהנייה או דהרייה?

סגן שר הביטחון א' אור:

דהנייה, דהרייה זה מקום אחר.

ללא אישור. B.העבודות של הרשות הפלשתינית התחדשו אמש בשדה התעופה בדהנייה בשטח שוטרים פלשתינים אכן כיוונו את נשקם לעבר חיילי צה"ל, וכתגובה פעלו חיילי צה"ל באותו אופן. עקב תגובת צה"ל נרתעו השוטרים והתפזרו מהמקום. לאור פעילות חיילי צה"ל נפסקו העבודות.

אני רוצה לומר לחברת הכנסת חזן, כי הסכם הביניים קובע, שתת-ועדה לענייני תעופה תקבע נהלים להקמה ולהפעלה של שדות תעופה לתעופה בין-לאומית באזור יהודה ושומרון ובחבל-עזה. לאחר מגעים נקבעה דהנייה כמקום שבו יוקם שדה התעופה הפלשתיני. נקבע כי בשלב הראשון העבודות תתקיימנה בשטחי הרשות הפלשתינית בלבד. הפלשתינים חרגו מן המוסכם כאמור לעיל, והחלו . האירוע טופל על-ידי מפקדים בכל הרמות, מול הרשות הפלשתינית. בבעבודות עפר בשטח בעקבות התקרית העבירו גורמי צה"ל מחאה חריפה ביותר לרשות הפלשתינית על התנהגות השוטרים הפלשתינים. זה לגבי האירוע עצמו.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת רון נחמן: בדברייך העלית כאילו אשמה, שיש רצון להשקיט ולא לספר על מה שקורה ביהודה ושומרון. אין זה נכון. המדינה פתוחה, התקשורת פתוחה, כל האירועים ביהודה ובשומרון עולים לסדר-היום בכנסת או בעיתונות, ואני חושב שמה שעולה הוא מה שקורה. אינני ערב לכך שיש אירועים בשטח שאינם מגיעים לתקשורת. אין שום כוונה של מישהו לא להעלות דברים או לא לדון בהם, ובוודאי ובוודאי לא למנוע את פרסומם.

בכלל, אני רוצה לומר לכולנו שצריך לזכור, כי התקשורת היא כמו מסך רדאר שמסתובב ותופס את הבליטות. יש דברים שכנראה אינם מעניינים את התקשורת, ולכן הם לא מופיעים. אין שום כוונה לעשות דבר כזה, ואין זה נכון.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת חנן פורת, שאני לא חושב שאף אחד מהפלשתינים – אני אומר לך באחריות – חושב שאנחנו פראירים. לצערי הרב, הרבה יותר פלשתינים חושבים שהם עצמם פראירים. אני חושב שלא אתה צודק ולא הם צודקים.

אבל בהחלט יש פה בעיה שבסך הכול כן הולכת ומסתדרת, חבר הכנסת רון נחמן וחבר הכנסת חנן פורת. בסך הכול תבדקו את מערכות החיכוכים. דיברנו על רמאללה בשבוע שעבר, ואני מדבר על שדה התעופה בדהנייה. כאן אפשר היה למנוע את המקרה.

חנן פורת (מפד"ל):

ובקבר רחל.

סגן שר הביטחון א' אור:

קבר רחל הוא דבר אחר.

לבוא ולומר שההסכם לא עובד, לא יהיה זה נכון. ההסכם עובד. אני אומר לכם, שהרשות הפלשתינית עושה הרבה מאוד מאמצים בתחום המלחמה בטרור. יכול להיות שאם אני הייתי עושה את זה, או צה"ל היה עושה את זה, היינו עושים זאת בדרכים אחרות וטוב יותר. אני אומר לכם, ואיני יכול לפרט, יש בהחלט כמה מקרים שבהם נמנעו פיגועים כתוצאה מהעבודה של הרשות הפלשתינית, צה"ל ושירותי הביטחון ביחד.

יש מקרים, ובהם מקרה דהנייה, שלגביהם היתה הנחיה לעשות "להכעיס", להערכתנו. היתה הנחיה של משהו: יעני, בואו נבדוק אותם, כיצד יגיבו אם נעבוד בשטח מבחינה זו, חברת הכנסת חזן, אם היו עובדים נכון, לא היתה בעיה. אם הרשות הפלשתינית היתה באה ואומרת, כמו שכתוב בהסכם: , לא היתה בעיה. כך סוכם. B, ולאחר מכן עוברים לשטח A רבותי, יש הסכם, מתחילים לעבוד בשטח אך הם לא פנו. סוכם שיש תת-ועדה לענייני תעופה. הרי אף אחד אינו נגד שדה תעופה. הרי לא הכול אני יכול לומר, אבל יש לנו יותר מתחושה שמישהו שאינו בשטח רצה לעורר את העניין עקב צרכים אחרים. לכן צה"ל נקט את הצעד שנקט, פעל כפי שפעל. אני מסכים אתך, חבר הכנסת רון נחמן, שזה יכול להגיע חס וחלילה לכך שיירו. המקרה הזה היה לדעתי מבוקר, אף אחד לא כיוון בכלל את הנשק, ובוודאי ובוודאי לא בכוונה לירות, אלא כדי ליצור קונפליקט.

לגבי קבר רחל, אנחנו לא נפקיר את הביטחון בו. במערכת היחסים הקיימת, במיוחד עם ראש עיריית בית-לחם, כאשר הוא פנה לראש הממשלה וביקש להתייעץ ולהחליף מחשבות, אני חושב שהתשובה של ראש הממשלה היתה נכונה. בשלב זה יש פגישה בין המתאם לבין אליאס פרייג', ראש עיריית בית-לחם. אני יכול לומר לך, כי כל מה שצריך כדי להבטיח את האנשים המתפללים בקבר רחל ייעשה. אין תוכנית להפסיק את העבודות. ראש עיריית בית-לחם פנה לראש הממשלה ואמר, כי הם נפגעים כתוצאה מהעבודה. אני לא רוצה להיכנס לדקויות. אתה חי בשטח ואתה מכיר את הדקויות בין מוסלמים לנוצרים.

חנן פורת (מפד"ל):

זה לא רלוונטי.

סגן שר הביטחון א' אור:

אני יודע, אותך מעניין רק קבר רחל, אולי מעניין המכלול הרחב. כאשר אני מסביר לך שכשראש עיריית בית-לחם – גם אם ראש הממשלה חושב, ואני חושב שצריך לתת וניתן את סידורי הביטחון המתאימים לקבר רחל, ואלו העבודות שנעשות עכשיו – פונה ומבקש לדון בנושא, אני חושב שמן הראוי להיענות לו ולדון בעניין.

חנן פורת (מפד"ל):

— — —

סגן שר הביטחון א' אור:

בסדר. אמרתי לך, כל סידורי הביטחון ייעשו. ראש עיריית בית-לחם ביקש לשוחח, לעבוד, לבדוק מה קורה, מה התוכניות ומה עושים שם. אני חושב שזה נכון, ואנחנו אחראים שסידורי הביטחון בקבר רחל ייעשו.

נזכור לשבוע הזה את הנושא של ההפרות. אני משוכנע, לצערי הרב, שבמערכת היחסים שהולכת ומתגבשת, חלק לא מתוך כוונה רעה, כמו שנגדיר את זה, וחלק גם מתוך כוונה, במזיד, יהיו בוודאי עוד הפרות סדר. מה שכן מוכיח, שהמנגנונים שבנינו והוועדות השונות בסך הכול משככים די מהר את הלחץ שנוצר כתוצאה מחוסר תיאום לעתים, או מהפרות סדר בזדון, או מהפרות של ההסכם גם שלא בזדון. בסך הכול המנגנונים שנבנו פועלים ועובדים, גם אם זה לעתים מגיע עד לראשים למעלה, יאסר ערפאת או ראש הממשלה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. מה אתה מציע, אדוני?

סגן שר הביטחון א' אור:

כפי שהמציעים רוצים.

היו"ר א' סלמוביץ:

הם יכולים להציע רק דיון במליאה. מה אתה מציע?

סגן שר הביטחון א' אור:

לדעתי אפשר להסתפק בהודעה שלי. כי באמת אין שום פרטים נוספים שיעלו עוד. עניינית אני אומר להם, בוועדת החוץ והביטחון לא יעלה שום פרט נוסף, כי לא הסתרתי שום פרט. מסרתי לחברי את כל הפרטים שיש באירוע הזה. לכן אני מציע להסתפק בהודעתי. אבל אם הם ירצו בשם הדמוקרטיה – – –

חנן פורת (מפד"ל):

אנחנו רוצים לבקש ממך. הרי אתה יודע שכל הדברים שדיברת עליהם הם עכשיו בדיוק נושאים – –
– גם לגבי מה שקורה בשדה התעופה וגם לגבי מה שקורה בקבר רחל. אנחנו רוצים שזה יעבור לוועדת החוץ והביטחון, ושם נבחן אם זו היתה החלטה ליום בלבד, או שזו היתה החלטה במחשבה תחילה.

סגן שר הביטחון א' אור:

אמרתי, אם רוצים להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון, אין לי התנגדות, אפשר להעביר את זה לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הביטחון.

חברי הכנסת רון נחמן, חנן פורת ונעמי חזן, אתם מסכימים להצעתו של סגן השר.

אם כך, נעבור להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון. נא להצביע.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שבעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

הצעות לסדר-היום

שביתה ברפא"ל

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים לנושא הבא. הצעות לסדר-היום מס' 8355 ו-8360 בנושא: שביתה ברפא"ל – של חברת הכנסת נעמי בלומנטל וחבר הכנסת שאול גוטמן. אני מזמינה את חברת הכנסת בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנושא של רפא"ל, המעבדה הלאומית שלנו, לא מפסיק לרדת מסדר-היום הציבורי. כאן לא מדובר רק בפיטורי עובדים, כפי שנתקלנו בהם כשהיתה שביתה של עובדי "אומן", ולצערנו הקץ של המפעל הגיע, אלא מדובר על מעבדה לאומית שלנו, שאמורה לדאוג לכך שהביטחון מן ההיבט הטכנולוגי, מן ההיבטים של ידע ומחקר יהיה מכוסה, בוודאי במצב כמו שלנו.

עד לאחר מלחמת יום הכיפורים היתה רפא"ל המעבדה הלאומית בתחום הביטחוני, אבל בשל אילוצים כלכליים והמצוקה התקציבית, נאלצו להתמקד בפרויקטים שיש להם הזמנה. אומר על כך האלוף במילואים חגי שלום, שבמדינה כשלנו, שבה הממד הביטחוני כל כך משמעותי, חייבת להתקיים מעבדה לאומית המנותקת מן ההווה הכלכלית.

כאמור, בכל המדינות המערביות המתקדמות קיימות מעבדות לאומיות שייעודן פיתוח הידע הטכנולוגי במנותק מן ההיבט העסקי. היום, כאשר רפא"ל עומדת על סף היותה חברה ממשלתית, נדמה לי שאנחנו צריכים כאן, מעל במת הכנסת, לקרוא למערכת הביטחון לא ללכת בכיוון הזה, משום שאם ימשיכו את הכיוון שאליו הולכים היום, אנחנו לא מדברים רק על פיטורי עובדים, אלא מדברים על סכנה ממשית מיידית להמשך חוסנה הביטחוני של מדינת ישראל.

לכן אני חושבת, שראוי שמערכת הביטחון תשקול מחדש את צעדיה, כדי שחלילה וחס לא נמצא עצמנו בעוד שנים מועטות ללא העורף, ללא הביטחון והגב שמשמשת לנו אותה מעבדה לאומית שעדיין קיימת וחייבת להתקיים. אם ה"עסק" שנקרא רפא"ל יהפוך לעסקי, אנחנו עשויים, אני מוכרחה לומר לא רק עשויים, אלא נמצא את עצמנו במצב שלא יהיה אפשר להתקיים אתו במדינה כמו שלנו.

לכן הפנייה שלי היא להפסיק, לעצור, לבדוק מחדש, משום שהבינוני שגם ראש הממשלה המנוח רבין לא היה שלם עם ההחלטה. סגן שר הביטחון יכול לתקן אותי אם אני טועה. כך הבנתי ממקורות שונים – הוא לא היה שלם עם ההחלטה המסוימת הזאת.

סגן שר הביטחון א' אור:

תחליפי את מקורותייך.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

יכול להיות. אולי אתה תחליף את מקורותייך.

אני מצטערת, לא אוכל לשמוע את תשובתך, אני אקרא אותה בפרוטוקול, ברשותך. אני מאוד מצטערת, אבל אני רוצה לומר כאן את דברי. אני מציעה לשוב ולשקול את הקונצפט המחודש לגבי

הפתרון, ואם מדובר על פיטורים, שהם ייעשו בצורה הנאותה, במידת הצורך, עם הפיצויים הראויים. ביקשתי גם בעבר, כשהייתי ברפא"ל, שהנשים לא תפוטנה ראשונות מקרב העובדים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל. אני מזמינה את חבר הכנסת שאול גוטמן. בבקשה.

שאול גוטמן (ימין ישראל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, כנסת נכבדה, נפל דבר בישראל. ברפא"ל שובתים שביתת רעב. אני מעריך שתגובת הממשלה תהיה: העובדים מנצלים את הפריימריס, את הבחירות. אך זוהי גישה לא רצינית.

רפא"ל, נזר התעשייה הביטחונית, עוברת תהליך מדאיג של הרס התשתית הביטחונית. תפקיד רפא"ל אינו להרוויח כסף בשולי התעשייה הביטחונית, כגון בהשבחת מטוסים. תפקידה של רפא"ל לפתח מערכות נשק שלמות, ייחודיות, המתאימות לשדה הקרב העתידי.

מאז מלחמת יום הכיפורים פיתחה רפא"ל כמה מערכות, שבהצטיידות ובהפעלה נכונות יכולות להוות נשק הכרעה.

רבותי חברי הכנסת, אני דוגל בהפרטה מסיבית של חברות בבעלות הממשלה. הסיבה לכך נעוצה בעובדה, שממשלה, כל ממשלה, אינה מסוגלת לנהל מפעלים ביעילות, בעידן השוק החופשי. ברם, על הממשלה להחזיק בבעלותה מספר מצומצם של גופים שאינם נמדדים ברווח ובהפסד. לא יעלה על הדעת להפריט את רפא"ל, את השב"כ או את המוסד. לא ייתכן שנפריט את הקריה למחקר גרעיני בדימונה. בדיוק באותה מידה אסור להפריט את רפא"ל.

גברתי היושבת-ראש, ממשלת ישראל מגלה אוזלת יד וחוסר כשרון מדהים בטיפול ברפא"ל. בעשור האחרון, בתקופת כהונתו של יצחק רבין ז"ל כשר הביטחון, ירדה ההשקעה במו"פ ביטחוני בשיעור מדהים של 70%, ובאותה שעה עצמה עלה מרכיב השכר מ-35% ל-48% מכלל תקציב הביטחון, שזו שערורייה אסטרטגית. כדי לכסות על מחדליה פוגעת הממשלה בחוד החנית של הפיתוח הביטחוני. הגיל הממוצע ברפא"ל עולה בשנים האחרונות באופן מבהיל והופך את החברה לגוף מזדקן. המוטיבציה ברפא"ל בשפל המדרגה, וחוקרים בכירים ומצוינים מחפשים את דרכם החוצה.

רבותי חברי הכנסת, קל לחסל את רפא"ל. הציבור, לרבות חברי הכנסת, אינו מסוגל לשער בנפשו את הנזק הנגרם לביטחון המדינה מקריסת רפא"ל. קשה לאמוד באופן גלוי את הנזק הנגרם מאי-פיתוח מערכות נשק עתידיות. ראש הממשלה ושר הביטחון, מר פרס, מתהדר מפעם לפעם בתרומותיו בהקמת התעשיות הביטחוניות. כדאי להזכיר, כי תעשיות אלה קמו לאחר עבודה מסורה, מאומצת וכשרונית של אלפי מדענים במשך עשרות שנים, לא בהבל נוצות של פוליטיקאי. איך קורה שלאחר עשרות שנים מגיעים עובדים מסורים אלה למצב של שביתת רעב?

אי-אפשר לפטור זאת על רקע הבחירות הקרובות. הגיעו מים עד נפש, ועל הממשלה לפעול בתבונה. נכון, יש עיוותים במבנה השכר ברפא"ל, ויש לתקנם באמצעות מדיניות יצרנית. אחרי ככלות הכול העיוותים נוצרו על-ידי הממשלה, לא על-ידי הציבור, ועל הממשלה לקחת אחריות. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שאול גוטמן. אני מזמינה את סגן שר הביטחון להתייחס להצעות.

אני רוצה להבהיר לסגן שר הביטחון, שעל-פי התיקון בתקנון, מכיוון שחברת הכנסת נעמי בלומנטל נעדרת בעת מתן התשובה, אדוני יתייחס אך ורק להצעתו של חבר הכנסת גוטמן. אנחנו גם לא נצביע על ההצעה הקודמת.

סגן שר הביטחון א' אור:

תודה רבה, גברתי היושבת-ראש.

חבר הכנסת גוטמן, אנחנו משוחחים שנינו על הבעיה החמורה מאוד – אני מעל הדוכן, ואתה ממקום מושבך – ואני בהחלט מסכים אתך, שתמונת המצב ברפא"ל מסובכת. אבל, תמונת המצב ברפא"ל היא חלק מתהליך כולל שעוברות כל תעשיות הביטחון בארץ ובעולם. המצב ברפא"ל הוא קשה ומסובך, במיוחד על רקע העובדה שרפא"ל איננה רק תעשייה ביטחונית, היא גם מעבדה לאומית, כמו שאמרת – אומנם לא הרחבת – ואת השינוי היא צריכה לבצע מתוך מעמדה, יחידת סמך, כשהעובדים שלה הם גם עובדי מדינה. את השינוי צריך לבצע.

ממשלת ישראל, רבותי חברי הכנסת, גברתי היושבת-ראש, בהחלטה מ-4 בנובמבר 1995 התייחסה והתחייבה במפורש לשמור את היקפי הפיתוח הביטחוני ברפא"ל לפחות בהיקף שהיה מקובל בשנים עברו. לצורך זה קבעה הממשלה, חבר הכנסת גוטמן, תוספת של 55 מיליון דולר כל שנה, המיועדים למחקר ופיתוח מתקדם ברפא"ל. נכון להיום זה עובד.

המשבר ברפא"ל הוא לא תולדה – אתה אמרת, וזה איננו נכון – של צמצום תקציבים, אלא הוא תולדה של חובה של כולנו, ודאי וודאי גם של רפא"ל, להתייעל. המצב שאלינו נקלעה רפא"ל נובע, בין השאר – אתה רמזת על זה, דרך אגב, וזה לזכותך – מצמידות השכר ברפא"ל להסכמי השכר במגזר הציבורי ובסגל האקדמי. זה מוביל אותנו להפסדים ניכרים בשנים אלו, של למעלה מ-400 מיליון שקל. אנחנו לא יכולים להמשיך במצב כזה לאורך זמן.

למעלה מ-60% מפעולתה של רפא"ל מיועדים למכירת מערכות נשק שצריכות לעמוד מול מתחרים בארץ ובעולם. כלומר, 60% ממה שאתה קורא "מעבדה לאומית" הם בעצם תעשייה שמוכרת נשק, והיא צריכה לעמוד בתחרות גם בארץ וגם בעולם.

משרד הביטחון, משרד האוצר וממשלת ישראל מודעים וערים לתרומתם של עובדי רפא"ל לאורך השנים, ולכן – ואתה יודע את זה – מוצעים תנאים משופרים לאלה המיועדים לפיטורים ברפא"ל. צוות ההיגוי לנושא רפא"ל – ונקבע צוות היגוי – בראשות מנכ"ל האוצר, אינו חוסך כל מאמץ על מנת להביא לפתרון המשבר המתמשך ברפא"ל. גם בימים אלה מתנהל משא-ומתן נמרץ בין האוצר לבין ההסתדרות וועדי העובדים, בתיאום עם הנהלת רפא"ל, מתוך כוונה ליישם את החלטת הממשלה, שאושרה לאחרונה עוד הפעם על-ידי ראש הממשלה ושר הביטחון, להבריא את החברה ולהפוך אותה מיחידת סמך לחברה ממשלתית. דרך אגב, זו לא הפרטה. חברה ממשלתית – זו לא הפרטה. הכוונה שהיא לא תהיה יחידת סמך אלא חברה ממשלתית.

חבר הכנסת גוטמן, גם אם אינני מזדהה אתך בהרבה מאוד מתפיסותיך הפוליטיות, אני יודע שבנושא של רפא"ל אתה בהחלט, כאיש רפא"ל לשעבר, חרד לרפא"ל, ואני אומר לך, ואני אומר לכל המאזינים: תכלית הפעולה הזאת של הממשלה נועדה לשמר את מוקדי הידע ואת רפא"ל גם כתעשייה וגם כמעבדה לאומית, המותאמת לצורכי המדינה כיום, ויותר מזה – בעתיד. לי ברור ולכולנו ברור, שכל משא-ומתן לשלום יכול להיעשות רק מתוך עמדה שאנחנו שומרים על הפער שקיים ועל הפער שאני אפילו רוצה עוד להרחיב אותו, בין כל מה שכחול-לבן, מתוחכם, לבין מה שאפשר לקנות בחוץ. לכן, ודאי שרפא"ל חשובה לנו.

אני מאוד מצטער – אני אומר לך פה – על מאפייני המאבק שבחרו לנקוט חלק מעובדי החברה. אני סבור – וחשוב שגם אתה תצטרף אלינו – שיש לאפשר למשרד האוצר ולמשרד הביטחון להמשיך לעסוק בנושא מול ההסתדרות, מול ועדי העובדים, כגוף מייצג, ואני לא רואה צורך – אני אומר לך, וראית שנזהרתי מאוד – לקחת את הנושא בדיוק עכשיו, בתקופה של פריימריס, בתקופה של בחירות, ולהפוך אותו, כמו שכמה אנשים מנסים, לדברים אחרים. זה רק יזיק, לא יתרום, לא לרפא"ל ולא לאף אחד. אני יודע – אני נמנע מזה – שיש פוליטיקאים שמתחרים ומתמודדים ורצים בין אנשי רפא"ל, מבטיחים להם הבטחות שהם לא יודעים ולא יכולים להבטיח ואין להם סיכוי לעמוד בהן. אבל קל מאוד לבוא לציבור שהוא במצוקה, באמת במצוקה, ולזרוק לו סממאות שהם לא אחראים להן.

לכן, הצעתי, חבר הכנסת גוטמן: תסתפק בהודעתי – לצערי הרב, הבעיה עדיין לא נפתרת – וניתן לצוות בראשות משרד האוצר ומשרד הביטחון להמשיך לטפל בנושא הרגיש הזה. תודה רבה, גברתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הביטחון.

חבר הכנסת גוטמן, האם אתה מסתפק בדבריו של סגן שר הביטחון?

שאל גוטמן (ימין ישראל):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, לא נצביע על הצעתך.

אנחנו נעבור לנושא הבא בסדר-היום – הצעה לסדר-היום מס' 8369, בנושא: ביטול הסיורים המשותפים בין ישראל לפלשתינים, של חבר הכנסת עוזי לנדאו. אני רואה שהמציע איננו. אם כך, הנושא יורד מסדר-היום.

הצעה לסדר-היום

מחצית מתלמידי אשדוד לא קיבלו חיסונים

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 8354 בנושא: מחצית מתלמידי אשדוד לא קיבלו חיסונים – של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

היא ישנה, הגיעה בזמן, כולה מתנשמת ומתנשפת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא ידעתי שמחקו הצעות.

היו"ר א' סלמוביץ:

את לא היחידה, חברת הכנסת גוז'נסקי. גם אני הוזעקתי לכאן מחדרי אחרי שהישיבה הופסקה וכאשר בכלל לא הייתי צריכה לנהל ישיבה, כך ששתינו התנשפנו היום.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה שמלמד שחברות הכנסת תמיד נמצאות ב"היכון".

היו"ר א' סלמוביץ:

זה נכון. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקשת להעלות כנושא דחוף, אמיתי, את הבעיה של 6,000 תלמידים באשדוד שלא חוסנו מאז תחילת השנה ולא נבדקו על-ידי אחות ורופא, בניגוד לחוק הקיים במדינת ישראל, שמחייב את משרד הבריאות לספק חיסונים ולהיות אחראי להם במדינת ישראל, ובמיוחד לתינוקות ולתלמידים.

הנושא של חוסר החיסונים באשדוד מעלה את הבעיה הכללית של שירותי הרפואה המונעת לתלמידי בתי-הספר. אנחנו נמצאים במצב, שמאז שנות ה-80 התקציב לבריאות הציבור הולך ומצטמצם מבחינת משקלו בהוצאה הלאומית לבריאות. אומנם בתחילת שנות ה-90 היה גידול מסוים בשל העלייה, אבל רק בשל העלייה. כתוצאה מהשינויים האלה נעשו קיצוצים בשירותי הבריאות לתלמיד, וכתוצאה מכך משרד הבריאות לא הפעיל תוכניות חשובות ביותר לחינוך לבריאות ולמניעת התנהגות שיש בה סיכון.

למשרד הבריאות יש תוכניות יפות מאוד איך לקדם את הבריאות של התלמידים, איך ללמד תלמידים מהו אורח חיים בריא, איך לחנך למניעת עישון, למניעת שימוש בסמים, למניעת שימוש באלכוהול. כל התוכניות האלה נשארות במידה רבה במגירה, כי אין תקציבים.

אני רוצה להביא את הנתון הבא, שהוא נתון מדהים. בשנת 1994 ההוצאה לשירותי מניעה, לשירותי רפואה מונעת, אותם שירותים של בריאות הציבור שצריכים למנוע מחלות, שצריכים למנוע סיכונים, שצריכים למנוע מצב של אשפוז וצורך בתרופות, כל ההוצאה החשובה המרכזית הזאת, לא רק חיסונים אלא גם חינוך לבריאות, טיפול בפעוטות וגילוי מוקדם של מחלות, לכל זה יחד הוצא בסך הכול סכום של 280 מיליון שקל, שזה פחות מ-2% מההוצאה הלאומית לבריאות. כלומר, 98% ומעלה אנחנו מוציאים כדי לרפא את החולים, ופחות מ-2% כדי למנוע מחלות. וזאת כאשר ההיגיון אומר, שאם רק נכפיל את ההוצאה הזאת, נחסוך הרבה יותר בצורך בטיפול במחלות, בצורך באשפוז ובצורך בתרופות.

מה שקרה בנושא הזה הוא, ש-100 מיליון שקל מתוך הסכום הזה, כלומר למעלה משליש, מממן על-ידי אגרות. מאז נכנס לתוקפו חוק ביטוח בריאות ממלכתי, כל העניין שעדיין גובים כסף מנשים הרות, מהורים לתינוקות, אגרת בריאות לתלמיד, הוא שערורייה. כולנו היום משלמים מס בריאות. מדוע לא הכניסו את כל האגרות האלה לתוך מס הבריאות? מדוע הורים לילדים, הורים לתינוקות, אמהות, צריכים לשלם על בדיקות של רפואה מונעת?

אבל, אם נחזור לעניין התלמידים, משרד הבריאות החליט להעביר את האחריות לבריאות התלמידים מהמחלקה לבריאות הציבור במשרד הבריאות עצמו אל הרשויות המקומיות. התוצאה היא, שברשויות מסוימות אין שירות לתלמיד כלל. זה תלוי ברשות. אם הרשות מקימה שירות כזה, הוא קיים. אם הרשות לא מקימה, אין שירות, אין אחות ואין רופא.

זה מצב בלתי נסבל במדינה מתוקנת. לא יכול להיות ששירותי בריאות לתלמידים יהיו תלויים ברצונו הטוב, או בסדר העדיפויות של ראש המועצה או של מועצה ביישוב כזה או אחר, בעיר או בכפר. המצב הזה בבסיסו הוא מוטעה. צריך להיות שירות ממלכתי כמו שיש חינוך ממלכתי.

אבל, כשמתחילים לעשות שגיאה, הרי שגיאה גוררת שגיאה. אחרי שהטילו על העיריות את הדאגה לבריאות התלמידים, יושבות העיריות וחושבות איך לעשות את זה בזול. הן שוכרות חברות לאספקת שירותי בריאות. החברות הקבלניות האלה, שאמורות לפעול בפיקוח משרד הבריאות, מסתבר שיש כאלה שאין להן אישור ויש כאלה שלא מוצאות כוח אדם מתאים, ואז איכות השירות יורדת.

והנה הגענו למקרה של אשדוד. עיריית אשדוד לקחה שתי חברות קבלניות, ולכל אחת מהן היא נתנה 6,000 תלמידים. אחת החברות לא הצליחה להשיג אחיות והיא לא נותנת את השירות לתלמידים, לא חיסונים, לא בדיקות שמיעה וראייה, לא בדיקות עקמת וכל השירותים שצריכים להינתן לילדים בבית-הספר. הלכו ופנו לחברה השנייה, שהיא תקבל זאת על עצמה. הסתבר שלחברה השנייה אין רשיון כלל. לחברה אחת אין אחיות ולחברה השנייה אין רשיון. זה מצב בלתי נסבל. לא יכול להיות שילדים במדינת ישראל לא יקבלו חיסונים בזמן מפני שהחברה הקבלנית לא מצאה אחיות, או כי החברה השנייה לא עמדה בקריטריונים.

לכן, הבעיה היא של עיריית אשדוד, אבל לא רק שלה. יש כנראה בעיה כללית בפיקוח על מערכת הבריאות במערכת החינוך. השבוע היתה ידיעה בעיתון, ש-180 ילדים שמבקרים במעון בגבעתיים נדבקו במחלת הגזזת. הסתבר שלא הודיעו להורים. אני שואלת, האם משרד הבריאות עוקב אחרי מחלות מידבקות כמו מחלת הגזזת? אומרים שמחלה זו הופיעה באותו מעון לפני חודש. איך יכול להיות שחודש ימים לא מיידעים את ההורים, איך יכול להיות שחודש ימים לא מכנסים את ההורים, לא אומרים להם מה צריך לעשות? והמחלה התפשטה ונדבקו בה ילדים נוספים. איך זה יכול להיות? הרי אלה מחלות שיודעים איך לטפל בהן. אבל, בריאות הציבור זה לא רק לטפל בחולה, אלא למנוע מ-175 ילדים נוספים להידבק במחלה שחמישה ילדים כבר חלו בה.

אותו דבר אפשר לדבר על שירות פסיכולוגי לילדים. שערורייה אמיתית. מדוע אין שירות פסיכולוגי לילדים? למה הוא מתחיל רק בגיל חמש?

המצב היום כפי שנתגלה בעיריית אשדוד הוא אות אזהרה למשרד הבריאות. הוא חייב לפעול במהירות קודם כול כדי להגדיל את המשאבים לקידום הבריאות בקרב תלמידים, להגברת הפיקוח על הבריאות ועל המצב התברואי בגנים ובבתי-הספר. שנית, צריך להעביר את השירות הרפואי לתלמיד מהעיריות בחזרה למשרד הבריאות ולהפסיק את כל הסיפור הזה של שכירת חברות קבלניות לחיסונים וכו'. צריך לדאוג ששירותי הבריאות יינתנו לכולם, גם לתלמידים וגם לבני נוער שאינם לומדים.

גברתי היושבת-ראש, סגן שר הבריאות חבר הכנסת נואף מסאלחה נדרש ברגע האחרון לאיזו עבודה מאוד דחופה, והוא התנצל שלא יוכל לבוא. הוא העביר לי את התשובה בכתב, ואני אוכל למסור אותה, או איך שיוור לי לעשות.

אבל, רציתי לומר, שמשרד הבריאות אישר את העובדות. הוא קובע, שהמצב הזה הוא בלתי נסבל. הוא קובע, שעיריית אשדוד קיבלה התראה, ואם החיסונים לא יינתנו עד אמצע חודש מרס, הוא יערך למתן חיסונים לכל התלמידים שלא קיבלו, באמצעות לשכת הבריאות המחוזית באשקלון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת גוז'נסקי, התקנון לא מאפשר. את מדברת כבר שבע דקות במקום שלוש.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מסיימת.

משרד הבריאות היה צריך לעשות את הפעולה מייד כשנודע לו הדבר, ולא לחכות עד סוף חודש מרס. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי על העלאת הנושא החשוב.

אין מי שיציע להעביר לוועדה, ואת רק יכולה לבקש דיון במליאה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בסדר, אלך להצביע.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני כיושבת-ראש ישיבה אינני יכולה להציע, זה לא מקובל. אנחנו פה אחת מול אחת, את יודעת, חברת הכנסת גוז'נסקי, בימים טרופים אלה של פריימריס.

אנחנו נעבור להצבעה בעד או נגד דיון בנושא במליאה. נא להצביע.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 2

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שתיים תומכות, ואני אומרת במפורש שתיים, כדי שלא תהיינה טעויות. אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

תודה רבה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים להצעה לסדר היום מס' 8375 בנושא: הגילויים על אודות ילדי תימן ופעילות ועדת החקירה הממלכתית בנושא – של חבר הכנסת אביגדור קהלני. הוא אינו נוכח, והצעתו יורדת מסדר-היום.

אני רואה שאנחנו סיימנו את סדר-היום. אם כך, תם הדיון. הישיבה הבאה – ביום שני בשבוע הבא בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 17:50.